

STRATEGIA

ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY GARDEJA

NA LATA 2007-2015

Gardeja, maj 2007 r.

Zleceniodawca:

Gmina Gardeja

ul. Kwidzyńska 27
82-520 Gardeja
tel. (0 55) 262 40 50
fax (0 55) 262 40 55
e-mail: info@gardeja.pl
<http://www.gardeja.pl>

Autor:

Business Mobility International Spółka z o.o.
al. 3-go Maja 11
76-200 Słupsk
tel. (0 59) 8 456 301-302
fax (0 59) 8 456 303
e-mail: office@bm-intl.2com.pl
<http://www.bmintl.com>

Biuro regionalne:

Business Mobility International Spółka z o.o.
ul. Drewsa 4E
61 – 606 Poznań
tel/fax (061) 825 78 60
e-mail: office@bm-intl.2com.pl

Siedziba w Brukseli:

Business Mobility International NV-SA
Rue Wiertz 50/28
1050 Brussels, Belgium
tel. [32-2] 644 36 89
fax [32-2] 648 07 80
www.bm-intl.com

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	5
2.	METODOLOGIA.....	6
3.	RAPORT O STANIE GMINY GARDEJA	8
3.1.	SYNTETYCZNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GARDEJA	8
3.2.	GMINA W STATYSTYCE	10
3.3.	DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNO-USŁUGOWA I BUDOWNICTWO	11
3.4.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	12
3.4.1.	Transport i komunikacja	12
3.4.2.	Telekomunikacja.....	15
3.4.3.	Zaopatrzenie w ciepło.....	16
3.4.4.	Zaopatrzenie w gaz	16
3.4.5.	Zaopatrzenie w wodę	16
3.4.6.	Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	17
3.5.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	17
3.6.	OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO; OBSZARY CHRONIONE	18
3.6.1.	Obszary zasobowe.....	20
3.6.2.	Obiekty zabytkowe	21
3.7.	TURYSTYKA I BAZA TURYSTYCZNA NA TERENIE GMINY	26
3.8.	OŚWIATA I WYCHOWANIE	28
3.8.1.	Kultura w gminie	30
3.9.	OCHRONA ZDROWIA	31
3.10.	POMOC SPOŁECZNA	31
3.11.	RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	36
3.11.1.	Bezrobocie w Gminie Gardeja.....	36
3.11.2.	Rynek pracy	38
3.12.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	39
4.	ANALIZA PORÓWNAWCZA	40
5.	ANALIZA SWOT.....	52
6.	OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY GARDEJA – ANKIETA.....	56
7.	DIAGNOZA STANU.....	58
8.	MISJA.....	62
9.	PRIORYTETY W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH	64
10.	CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA	66
10.1.	EKOLOGIA	67
10.2.	INFRASTRUKTURA.....	68
10.3.	GOSPODARKA.....	69
10.4.	SPOŁECZNOŚĆ.....	70

10.5. PRZESTRZEŃ.....	71
11. WARIANT ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO - PO KOREKTACH EKSPERCKICH.....	72
11.1. KOMENTARZ DO WARIANTU ROZWOJU	72
11.2. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I CELE NIEZBĘDNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁANIA	74
12. ANKIETY POGLĄDOWE.....	79
13. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.....	85
14. WDRAŻANIE STRATEGII.....	88
15. MONITOROWANIE STRATEGII	90
16. SPIS TABEL	100
17. SPIS MAP.....	100

1. WSTĘP

Podstawą rozwoju Gminy Gardeja jest strategia, która określa misję, cele i kierunki działania do roku 2015. Dokument ten poddany ocenie radnych, a następnie uchwalony przez Radę Gminy zawiera również opcje i wariant rozwoju.

W dalszej części opracowania przedstawiono wyniki będące kompilacją debat strategicznych, dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja” i autorskiego uporządkowania wyników prac z uczestnikami debat.

Zmiany treści poszczególnych celów i kierunków działania miała jedynie za zadanie dostosowanie wcześniej wypracowanych celów do aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy.

Dodatkowym czynnikiem mającym wpływ na ostateczny kształt dokumentu jest „Raport o Stanie Gminy Gardeja” zawierający podstawowe informacje o gminie Gardeja z uwzględnieniem stanu jednostek podległych bezpośrednio Wójtowi.

Raport został opracowany wg wcześniej przygotowanego schematu przy udziale pracowników Urzędu Gminy.

Zamieszczona “Analiza Porównawcza” opracowana na podstawie informacji uzyskanych od przedstawicieli Urzędu Gminy Gardeja, Centrum Badań Strategicznych w Warszawie oraz Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego stała się podstawą Diagnozy Stanu.

W procesie tworzenia dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007-2015” zostało włączonych kilkadziesiąt osób, będących reprezentantami środowisk społecznych, biznesowych, samorządowych i Rady Gminy.

Opracowana Strategia została dostosowana do założeń Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Gardeja.

2. METODOLOGIA

Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja opracowano przyjmując za podstawę wyniki debat strategicznych organizowanych Metodą Aktywnego Planowania Strategicznego.

Przeprowadzono dwie debaty z udziałem Radnych Gminy Gardeja, liderów lokalnych, reprezentujących środowiska biznesowe oraz organizacje pozarządowe.

Pierwsza debata strategiczna odbyła się w dniu 27 marca 2007 roku w Urzędzie Gminy Gardeja, a jej celem było zidentyfikowanie celów i kierunków działania w poszczególnych przyjętych teoretycznie obszarach życia społeczno - gospodarczego.

Uczestnicy debaty pracowali w pięciu grupach, każda podporządkowana jednemu z obszarów: *przestrzeń, infrastruktura, gospodarka, społeczność i ekologia*.

Na podstawie wypracowanej *analizy SWOT: Silne strony* (wewnętrzne) gminy, *słabe strony* (wewnętrzne), *szanse* (zewnętrzne) i *zagrożenia* (zewnętrzne) odpowiadano na pytanie: *Co należy zrobić, albo, jakie podjąć działania lub spowodować efekty tych działań, żeby zlikwidować słabe strony gminy i zniwelować zagrożenia?*

Na podstawie tak postawionego pytania grupy przygotowały po osiem celów opierając się na wcześniej wybranych w wyniku dyskusji słabych stronach i zagrożeniach.

Podobnie pracowano przy budowaniu celów określonych na podstawie mocnych stron i szans, z tym że liczbę celów ograniczono do sześciu w każdej grupie.

Kolejnym krokiem procesu konsultacji społecznej była hierarchizacja celów w poszczególnych obszarach życia społeczno - gospodarczego.

Przyjęto wówczas, że w każdym obszarze winny zostać wyróżnione trzy cele pierwszorzędne, bez których dany obszar nie może się rozwijać, trzy cele drugorzędne, które przyspieszają rozwój danego obszaru oraz trzy cele trzeciorzędne - ważne dla rozwoju danego obszaru, ale z bliżej nieokreślonym w dekadzie czasem i tempem ich realizacji.

Druga debata strategiczna, która odbyła się 23 kwietnia 2007 roku z podobną reprezentacją liderów lokalnych określiła priorytety dla rozwoju społeczno - gospodarczego gminy oraz alternatywne warianty rozwoju.

W tym celu uczestnicy debaty pracujący w pięciu tematycznych grupach dokonali w każdej z nich wyboru czternastu najważniejszych celów dla gminy z grupy kilkudziesięciu wypracowanych na poprzedniej debacie strategicznej.

Wybrane cele w każdej grupie zhierarchizowano w sposób określony w rozdziale pn. „Wariant Rozwoju”.

3. RAPORT O STANIE GMINY GARDEJA

3.1. Syntetyczna charakterystyka Gminy Gardeja¹

Mapa 1. Obszar Gminy Gardeja

Źródła: www.gminy.pl

Gmina Gardeja jest gminą wiejską, położoną na południowo-wschodnim krańcu Województwa Pomorskiego, na styku województw Warmińsko - Mazurskiego i Kujawsko - Pomorskiego. Graniczy z miastem Kwidzyn oraz gminami: Kwidzyn, Sadlinki, Kiselice, Łasin, Prabuty oraz Rogóźno.

Pod względem położenia geograficznego gmina usytuowana jest w zachodniej części Pojezierza Mazurskiego na pograniczu Pojezierzy: Iławskiego i Chełmińskiego po wschodniej stronie Doliny Dolnej Wisły. Pojezierze Iławskie jest falistą lub płaską wysoczyzną polodowcową, nadbudowana przez ciągi moren czołowych. Obszar ten położony jest około 20 – 30 m nad krawędzią doliny Wisły. W obrębie Pojezierza Iławskiego występują liczne formy morfologiczne: kemy, wydmy, zagłębienia wytopiskowe, rynny subglacjalne o stromych zboczach (ich dna zajęte są przez jeziora rynnowe: np. Klasztorne), równiny wodnolodowcowe lub sandrowe, dolinki rzek i strumieni.

Gmina ogółem zajmuje powierzchnię **19 298 ha**, z której **58%** to grunty orne, **18%** - lasy, **12%** - nieużytki, **6%** - łąki i pastwiska, **6%** - wody.

¹ Opracowano na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gmin Gardeja, Banku Danych Regionalnych, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gardeja oraz Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Gardeja

Gleby występujące na terenie Gardei to gleby brunatne, biellicowe właściwe i psudobielicowe, a w zagłębieniach bezodpływowych - gleby torfowe. Cechą tej krainy jest występowanie korzystnych warunków dla rozwoju różnego typu lasów mieszanych, sosnowych, a w niektórych rejonach roślinności stepowej. Tereny leśne znajdują się poza terenem samej Gardei. Relikty dawnych okresów geologicznych to m.in.: arcydzięgiel nadbrzeżny, wiąz, dąb czerwony, lipa drobnolistna, olsza czarna, turzyca delikatna i zawilec wielokwiatny. Naturalnym zespołem roślinności są torfowiska występujące najliczniej na południe od wsi Gardeja i Czarne Dolne. Są to wyłącznie torfowiska niskie o charakterystycznym gatunku roślinności jak: tłustosz pospolity, turzyce, storczyk szerokolistny i inne.

Na terenie gminy dominuje krajobraz morenowy z rynnami wypełnionymi przez jeziora tj. Czarne Małe, Klasztorne, Kucki, Leśne. Występują również jeziora małe typu kotłów wytopiskowych.

Liczba jezior na terenie gminy jest największa spośród wszystkich gmin powiatu kwidzyńskiego: osiemnaście o łącznej powierzchni **526,7 ha**. Największe jezioro - Kucki zajmuje powierzchnię **188 ha**. Głębokość zbiorników wodnych jest zróżnicowana, waha się od 2,0 do 21 m.

Sieć rzeczna na terenie gminy jest bardzo uboga. Przez teren gminy przepływają następujące rzeki: Gardęga, będąca dopływem rzeki Osy (długość-10,9 km), Wandówka (4,4 km) oraz Cyganówka (19,8 km).

Wody Gardei i najbliższych okolic należą do zlewni drugiego rzędu, jakimi są rzeki Osa, Liwa i Dziergoń.

Gardeja jest gminą o silnie rozwiniętej funkcji rolniczej, rozwijającej się funkcji turystyki pobytowej przy jednoczesnym korzystnym położeniu komunikacyjnym. Teren ten pozostaje w zasięgu oddziaływania dużego ośrodka miejskiego – Kwidzyna, który stanowi ważny, zewnętrzny czynnik rozwoju.

Sieć osadniczą Gminy Gardeja tworzą 24 sołectwa.

Tabela 1 Wykaz sołectw na terenie Gminy Gardeja

L.p.	Nazwa sołectwa	Nazwa miejscowości wchodzących w skład sołectwa
1	Bądk	Bądk
2	Cygany	Cygany
3	Czarne Dolne	Czarne Dolne
4	Czarne Górne	Czarne Górne, Przęsławek
5	Czarne Małe I	Czarne Małe
6	Czarne Małe II	Czarne Małe
7	Gardeja I	Gardeja I, Gardeja IV
8	Gardeja II	Gardeja II, Kalmuzy
9	Gardeja III	Gardeja III
10	Jaromierz	Jaromierz, Klecewo
11	Klasztor	Klasztor, Międzyłesie
12	Krzykosy	Krzykosy

L.p.	Nazwa sołectwa	Nazwa miejscowości wchodzących w skład sołectwa
13	Morawy	Morawy, Albertowo
14	Nowa Wioska	Nowa Wioska
15	Otłowiec	Otłowiec, Osadniki
16	Otłówko	Otłówko, Czachówek
17	Otoczyn	Otoczyn
18	Pawłowo	Pawłowo
19	Rozajny	Rozajny
20	Rozajny Małe	Rozajny Małe
21	Trumieje	Trumieje, Wilkowo
22	Wandowo	Wandowo
23	Wrocławek	Wrocławek
24	Zebrdowo	Zebrdowo, Olszówka

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Gmina obejmuje obszar **19 298 ha**, w tym:

3 834 ha	- lasy i grunty leśne
13 368 ha	- użytki rolne
2 096 ha	- pozostałe grunty

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

3.2. Gmina w statystyce

Tabela 2 Przekrój statystyczny Gminy Gardeja (wg stanu na koniec 2006 r.):

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Stan ludności ogółem, w tym:	8 588
mężczyźni	4 383
kobiety	4 205
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem, w tym:	2 463
mężczyźni	1 242
kobiety	1 221
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	5 195
mężczyźni	2 845
kobiety	2 350
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	930
mężczyźni	296
kobiety	634
Małżeństwa zawarte w 2006 roku ogółem, w tym:	101
Urodzenia żywe w 2006 roku	122

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Zgony ogółem w 2006 roku, w tym:	83
niemowląt	0
Przyrost naturalny	6

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Tabela 3 Wybrane elementy budżetu Gminy Gardeja

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Dochód budżetu gminy ogółem w 2006 roku (w złotych):	18 252 004,85
Wydatki budżetu gminy ogółem w 2006 roku (w złotych), w tym na:	17 586 490
gospodarkę mieszkaniową	205 458
administrację publiczną	1 579 691
oświatę i wychowanie	7 194 025
ochronę zdrowia	144 729
opiekę społeczną	5 094 604
Dochody ogółem w złotych na 1 mieszkańca w 2006 roku	2 125,29

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

3.3. Działalność produkcyjno-usługowa i budownictwo

Na terenie gminy prowadziło działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej **494** podmiotów gospodarczych (stan na koniec 2006 roku).

Tabela 4 Struktura prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2004-2006

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2006
Placówki handlowe i gastronomiczne	41	43	45
Produkcja wyrobów przemysłowych	1	1	1
Produkcja wyrobów spożywczych	3	3	3
Budownictwo	40	47	54
Usługi transportowe	45	53	65
Zakłady produkcyjno-usługowe	1	1	1
Pozostałe	289	315	325
OGÓLEM:	420	463	494

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

3.4. Infrastruktura techniczna

3.4.1. Transport i komunikacja

Podstawowy układ drogowy gminy tworzą drogi:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Układ drogowy terenu gminy Gardeja składa się ze 130,1 km dróg publicznych. Pozostałe drogi na terenie gminy są drogami niezaliczanymi do żadnej kategorii dróg publicznych, stanowiące drogi wewnętrzne i zakładowe.

Tabela 5 Wykaz dróg publicznych (stan na koniec 2006 r.)

Lp.	Rodzaj drogi	Długość ogółem w km	W tym utwardzone w km
1.	drogi krajowe	15,1	15,1
2.	drogi wojewódzkie	24,5	24,5
3.	drogi powiatowe	66,56	61,4
4.	drogi gminne	24,0	1,0

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Tabela 6 Wyposażenie techniczne dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy Gardeja

L.p.	Nr drogi	Przebieg (odcinek)	Długość w km	Nawierzchnia	Stan nawierzchni
1	2	3	4	5	6
1. DROGI KRAJOWE					
1.1	55	Nowy Dwór Gdański – Stolno	15,1	Bitumiczna	dobry
2. DROGI WOJEWÓDZKIE					
2.1	522	Prabuty – Sobiewola	4,7	Bitumiczna	dobry
2.2	523	Gardeja – Trumieje	16,5	Bitumiczna	dość dobry
2.3	532	Gardeja – Okrągła Łąka	3,3	Bitumiczna	dobry
2.4	Razem drogi wojewódzkie.		24,5	Stan nawierzchni dość dobry i dobry. Fragmentami wymagają naprawy nawierzchni.	
3. DROGI POWIATOWE					

L.p.	Nr drogi	Przebieg (odcinek)	Długość w km	Nawierzchnia	Stan nawierzchni
1	2	3	4	5	6
3.1	3207 G	Otłowiec – Sadlinki (Otłowiec – Osadniki)	1,6	Bitumiczna	dość dobry
3.2	3207 G	Otłowiec – Sadlinki (Osadniki – Sadlinki)	1,6	Gruntowa	zły
3.3	3213 G	Nowa Wioska – Klasztorzek	2,7	Bitumiczna	dość dobry
3.4	3217 G	Rakowiec – Kołodzieje (Rakowiec – Morawy)	4,7	Bitumiczna	dobry
3.5	3217 G	Rakowiec _ Kołodzieje (Morawy – Kołodzieje)	2,6	Gruntowa	zły
3.6	3219 G	Trumieje – Butowo	1,3	Bitumiczna	dość dobry
3.7	3220 G	Czarne Górne – Trumieje	5,1	Bitumiczna	dość dobry/zły
3.8	3222 G	Wandowo-Czarne Dolne	6,2	Bitumiczna	dobry
3.9	3224 G	Wandowo - Cygany	4,5	Bitumiczna	dość dobry
3.10	3225 G	Rozajny Wielkie – Rozajny Małe	1,8	Bitumiczna	zły
3.11	3228 G	Wandowo - Morawy	4,7	Bitumiczna	dość dobry
3.12	3229 G	Otoczyn - Licze	0,9	Gruntowa	zły

L.p.	Nr drogi	Przebieg (odcinek)	Długość w km	Nawierzchnia	Stan nawierzchni
1	2	3	4	5	6
3.13	3230 G	Krzykosy - Otoczyn	3,7	Bitumiczna	dość dobry/zły
3.14	3231 G	Bądky – Jaromierz	12,5	Bitumiczna	dobry
3.15	3232 G	Rakowiec - Krzykosy	1,2	Bitumiczna	dobry
3.16	3233 G	Krzykosy - Zebrdowo	7,7	Bitumiczna	dość dobry
3.17	3234 G	Gardeja – Łasin	0,7	Bitumiczna	dość dobry/zły
3.18	3235 G	Czarne Małe – droga wojewódzka nr 523	2,9	Bitumiczna	dobry
3.19	Razem		66,5	Bitumiczna/gruntowa	-

Źródło: Urząd Gminy Gardeja, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gardeja

DROGI GMINNE

- NR 0905001 Czarne Dolne – Nogat,
- NR 0905002 Pawłowo – Szywałd,
- NR 0905003 Otoczyn – Wandowo,
- NR 0905004 Dębniak – Kalmuzy,
- NR 0905005 Morawy – Klasztorok – Gilwa,
- NR 0905006 Otłówek – Białki,
- NR 0905007 Sadlinki – Dworzysko – Gardeja,
- Otłowiec – Cygany,
- Wraclawek – Grodziec,
- Czarne Małe – Ośrodek Wczasowy.

Wszystkie drogi gminne w gminie Gardeja mają nawierzchnię nieutwardzoną bądź utwardzoną na bardzo krótkich odcinkach. Drogi te mają tylko znaczenie lokalne.

Mankamentem istniejącego układu drogowego jest stan nawierzchni twardej lub jej brak oraz mała liczba chodników i ścieżek rowerowych.

Tabela 7 Wykaz mostów na terenie gminy (stan na 31.12.2006 r.)

Miejscowość	Liczba mostów	Nośność	Długość mostów (mb)
Wraclawek	1	do 40 ton	24m

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

3.4.1.1. Komunikacja autobusowa

Obsługę autobusową zapewniają przede wszystkim linie obsługiwane przez przedsiębiorstwo PPKS Kwidzyn. Główne kierunki przewozów związane są z dojazdami do miejscowości gminnej oraz do Kwidzyna i Grudziądza. Oferta przewozowa jest stosunkowo niewielka i wynika z istniejącego zapotrzebowania. Godziny kursowania autobusów dostosowane są do godzin rozpoczęcia i końca pracy i nauki. Istnieje również przewóz osobowy minibusami.

Główne kierunki komunikacji autobusowej:

- Kwidzyn,
- Grudziądz,
- Bydgoszcz,
- Elbląg.

3.4.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez gminę Gardeja przebiega linia kolejowa Grudziądz – Malbork. Na terenie gminy znajduje się stacja Gardeja, która znajduje się w dużej odległości od miejscowości gminnej - ponad 2,0 km, co stanowi istotną niedogodność w jej wykorzystaniu. Sieć kolejowa jest rozwinięta słabo a jej znaczenie w przewozie osobowym i transportowym stale maleje z powodów ekonomicznych.

Główne kierunki komunikacji kolejowej:

- Grudziądz,
- Malbork.

3.4.2. Telekomunikacja

Głównym operatorem na terenie gminy Gardeja jest Telekomunikacja Polska S.A. Stan sieci telekomunikacyjnej uznawany jest jako dobry. Ponadto w gminie występuje dostęp do sieci telefonii komórkowej: GSM ERA, PLUS GSM, ORANGE.

3.4.3. Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze gminy Gardeja występuje duże zróżnicowanie rodzajów źródeł ciepła. Najpopularniejszym nośnikiem energii są paliwa stałe (węgiel kamienny, koks, drewno i inne) oraz najczęściej wykorzystywany - gaz płynny (LPG), olej opałowy oraz prąd elektryczny.

Zaspokajanie potrzeb ciepłych indywidualnych odbiorców na terenie gminy odbywa się głównie w oparciu o własne, indywidualne źródła ciepła. Nie istnieją większe źródła ciepła (kotłownie) w oparciu o które można w przyszłości wybudować system ciepłowniczy i podłączyć do niego zwarte obszary zabudowy mieszkaniowej.

3.4.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez obszar gminy Gardeja w układzie południkowym przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Płock – Gdańsk Dn 400. Prawie w całości trasa gazociągu przebiega po terenach rolnych, z dala od zwartej zabudowy mieszkaniowej. Wzdłuż gazociągu wyznaczono strefę ochronną o szerokości 100 m od osi gazociągu, która ogranicza procesy inwestycyjne w tym rejonie.

Na terenie gminy zakończono prace nad budową drugiej, nitki gazociągu relacji Włocławek – Gdynia Dn 500. Jest on ułożony równolegle do istniejącego gazociągu Dn 400. Odległość podstawowa między nimi wynosi 7 m, co ma ograniczyć konieczność wyznaczania nowych stref ochronnych wzdłuż gazociągu.

Potrzeby ciepłe oraz komunalno bytowe w zakresie wykorzystania gazu zaspokajane są dostawą gazu płynnego LPG - rozprowadzanego w butlach.

3.4.5. Zaopatrzenie w wodę

System zaopatrzenia w wodę gminy Gardeja oparty jest na siedmiu stacjach ujmowania i uzdatniania wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego.

Długość sieci wodociągowej wynosi: **164,6 km**

Stan sieci: dobry

Liczba stacji uzdatniania wody: czynnych - 7, ogółem – 8

Liczba przyłączy prowadzących do budynków: 1 305 szt.

Ilość ujęć wody: 7 szt.

Wszystkie wsie w gminie Gardeja są podłączone do wodociągu gminnego. Poza jego zasięgiem znajdują się pojedyncze gospodarstwa. Ogólna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 164,6 km, podłączone jest do niej 1 305 budynków mieszkalnych.

Na system wodociągowy gminy Gardeja składa się pięć niezależnych sieci, które nie są spięte w jeden system pozwalający na awaryjny przesył wody, tj.:

- **SUW Otłowiec** – zaopatruje wsie: Otłowiec, Otłówko i Czachówek,

- **SUW- y Rozajny, Cygany i Wandowo** – zaopatrują wsie Bądky, Krzykosy, Rozajny, Wandowo, Nowa Wioska, Otoczyn, Morawy, Klasztor, Międzyzylesie,
- **SUW Jaromierz** - zaopatrują wsie Jaromierz i Wrocławek,
- **SUW Gardeja** – zaopatruje wsie: Gardeja, Zebrdowo, Kalmuzy, Olszówka, Czarne Małe,
- **SUWy Czarne Górne** – zaopatrują wsie: Czarne Dolne, Czarne Górne, Klecewo, Pawłowo, Trumieje, Wilkowo.

3.4.6. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Gardeja wynosi : **63,7 km**

Długość przyłączy prowadzących do budynków : **3,5 km**

Liczba podłączonych gospodarstw domowych : **501 szt.**

Na terenie gminy znajduje się jedna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w miejscowości Gardeja.

Tabela 8 Oczyszczalnie ścieków na terenie gminy

Miejscowość	Typ oczyszczalni	Max wydajność	Średnia moc przerobowa	Uwagi
Gardeja	mechaniczno-biologiczna	550 m ³ /d	440 m ³ /d	-

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Parametry oczyszczalni ścieków (przepustowość) nie pozwalają na podłączenie wszystkich miejscowości do gminnej sieci kanalizacyjnej, zgodnie z programem uporządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy Gardeja. W najbliższych latach planowana jest rozbudowa oczyszczalni, a docelowa projektowana przepustowość wyniesie 1200 m³/d.

3.5. Gospodarka odpadami

Składowisko odpadów znajdujące się w Gilwie Małej. Zakład Gospodarki Odpadami został otwarty 1 października 2004r. W ramach Zakładu Gospodarki Odpadami powstała m.in. sortownia odpadów, kompostownia, deponator do czasowego składowania odpadów niebezpiecznych oraz kwatera balastu. Zakład może przyjąć rocznie ok. 25 000 ton odpadów.

Gmina Gardeja zawarła umowę na wywóz nieczystości dnia 1 lutego 2006 r. na czas nieokreślony.

Wielkość wywożonych zanieczyszczeń:

- Szkło - 15,6 Mg
- Plastik - 6,32 Mg
- Niesegregowane - 539,98 Mg
- Łącznie - 561,9 Mg

3.6. Ochrona środowiska przyrodniczego; obszary chronione

Na terenie gminy Gardeja znajdują się części Obszarów Chronionego Krajobrazu:

- Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu (MOChK)** – został powołany Rozporządzeniem nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24 marca 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z dnia 29 marca 2005 roku, Nr 29, poz.585) o powierzchni **10 700 ha**. Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje wschodnią część gminy o charakterze pojeziernym. W MOChK (powierzchnia 2909 ha w granicach gminy Gardeja) występują wymagające skutecznej ochrony - zagrożone zanikiem w skali całego kontynentu: buczyna z marzanką wonną, kwaśna buczyna z kosmatką, grąd z gwiazdnicą wielkokwiatową, fragmenty lasów bagiennych, jeziora eutroficzne i dystroficzne, wielogatunkowe łąki świeże o charakterze półnaturalnym, 8 gatunków roślin chronionych, 83 gatunki ptaków (w tym stanowiska lęgowe gatunków ginących, umieszczonych na polskiej „Czerwonej Liście”: bocian czarny, gągoł).
- Sadliński Obszar Chronionego Krajobrazu (SOChK)** - został powołany Rozporządzeniem nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24 marca 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z dnia 29 marca 2005 roku, Nr 29, poz.585) o powierzchni **6 879 ha**. Sadliński Obszar Chronionego Krajobrazu chroni tereny leśne z otaczającymi łąkami i polami oraz niewielkimi zbiornikami wodnymi i torfowiskami śródleśnymi w zachodniej części gminy. Na terenie SOChK występują naturalne zbiorowiska leśne zagrożone wyginięciem w skali Europy: buczyna z marzanką wonną, grąd z gwiazdnicą wielkokwiatową (ochrona zalecana w ramach dyrektywy 92/43 Unii Europejskiej). Zlokalizowano stanowiska co najmniej 5 gatunków roślin chronionych oraz występują 73 gatunki ptaków.

W ewidencji pomników przyrody gminy Gardeja figuruje 27 drzew należących do 3 gatunków (25 dębów szypułkowych, 1 lipa drobnolistna i 1 buk).

Zatwierdzone pomniki znajdują się głównie na terenie lasów państwowych. Kryteria do objęcia ochroną pomnikową spełnia, co najmniej kilkanaście kolejnych drzew, należących do 5 gatunków rodzimych i 3 obcego pochodzenia, zlokalizowanych głównie w parkach wiejskich.

Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Gardeja przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Gardeja

L.p.	Gatunek	Nr Rej. Woj.	Podstawa Prawna	Wymiary (m)		Lokalizacja
				Wyso- kość	Obwód	
1.	dąb szypułkowy	240/69	Orzeczenie Nr 240 Prezydium WRN w Gdańsku z dn. 09-07-1969 r.	25	6,30	Krzykosy (park nad stawem przy głównej alei)

L.p.	Gatunek	Nr Rej. Woj.	Podstawa Prawna	Wymiary (m)		Lokalizacja
				Wyso- kość	Obwód	
2.	dąb szypułkowy	241/69	Orzeczenie Nr 241 Prezydium WRN w Gdańsku z dn. 09-07-1969 r.	23	4,21	j. w.
3.	dąb szypułkowy	143/96	Rozp. Nr 6/96 Woj. Elb. z dn. 25-06-1996 r.	30	4,20	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Jeziorki
4.	buk pospolity	144/96	j. w.	30	3,80	j. w.
5.	dąb szypułkowy	145/96	j. w.	32	3,90	j. w.
6.	dąb szypułkowy	146/96	j. w.	33	4,90	j. w.
7.	dąb szypułkowy	149/96	j. w.	25	3,60	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Otlów
8.	dąb szypułkowy	147/96	j. w.	26	4,90	j. w.
9.	dąb szypułkowy	148/96	j. w.	27	4,50	j. w.
10.	dąb szypułkowy	150/96	j. w.	28	4,40	j. w.
11.	dąb szypułkowy	151/96	j. w.	26	3,30	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Otlów
12.	dąb szypułkowy	152/96	j. w.	28	5,00	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Morawy
13.	dąb szypułkowy	153/96	j. w.	27	5,30	j. w.
14.	dąb szypułkowy	154/96	j. w.	27	5,60	j. w.
15.	dąb szypułkowy	155/96	j. w.	26	5,20	j. w.
16.	dąb szypułkowy	156/96	j. w.	28	5,00	j. w.
17.	dąb szypułkowy	157/96	j. w.	28	3,73	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Miłosna
18.	dąb szypułkowy	158/96	j. w.	24	5,20	Nadleśnictwo Kwidzyn Leśnictwo Polno
19.	dąb szypułkowy	159/96	j. w.	27	4,92	j. w.
20.	dąb szypułkowy	160/96	j. w.	27	4,87	j. w.
21.	dąb szypułkowy	161/96	j. w.	29	5,62	j. w.
22.	dąb szypułkowy	162/96	j. w.	28	4,96	j. w.
23.	lipa drobnolistna	225/96	j. w.	26	5,10	Jez. Klecewskie (zach. strona przy drodze polnej)

Źródło: www.gardeja.pl

3.6.1. Obszary zasobowe

3.6.1.1. Obszary wodne

Na terenie gminy dominuje krajobraz morenowy z rynnami wypełnionymi przez jeziora tj. Czarne, Klasztorne, Klecewskie, Leśne. Występują również jeziora małe typu kotłów wytopiskowych.

Liczba jezior na terenie gminy jest największa spośród wszystkich gmin powiatu kwidzyńskiego: osiemnaście jezior o łącznej powierzchni **526,7 ha**. Największe jezioro - **Kucki** zajmuje powierzchnię **188 ha**. Głębokość zbiorników wodnych jest zróżnicowana, waha się od 2,0 do 21 m.

Tabela 10 Wykaz i charakterystyka zbiorników wodnych znajdujących się na terenie gminy Gardeja

Nazwa jeziora	Położenie	Powierzchnia (ha)	Maksymalna głębokość (m)
Kucki	Klecewo	188	21
Klasztorne	Klasztorek	83,6	20
Czarne	Czarne Dolne	76,3	8
Leśne	Klasztorek	38,9	16
Sarnówek	Rozajny	22,6	7
Czarne Małe	Czarne Dolne	21,4	8
Rybno	Wandowo	19	4
Plińskie	Czarne Dolne	15,8	2,4
Morawy	Klasztorek	12,2	10
Wandowo	Wandowo	9,2	11
bez nazwy	Gardeja	8	2
bez nazwy	Krzykosy	7	2
bez nazwy	Krzykosy	6,8	4
bez nazwy	Gardeja IV	5	4
Kamień	Gardeja	5	5
bez nazwy	Otoczyn	4,8	5
Kocioł	Klasztorek	3	2,5

Zródło: www.gardeja.pl

Ponadto przez teren gminy przepływają rzeki: Gardęga, będąca dopływem rzeki Osy (długość - 10,9 km), Wandówka (4,4 km) oraz Cyganówka (19,8 km).

3.6.2. *Obiekty zabytkowe*

Do obiektów o wartości kulturowej na terenie gminy zalicza się obiekty: sakralne – kościoły, dwory, folwarki, cmentarze, zabytkowe parki, zabytki ruchome, itp.. Obiekty te wymagają szczególnej ochrony konserwatorskiej.

Na terenie gminy występują liczne obiekty zabytkowe i kulturalne, usytuowane w miejscowościach:

Gardeja:

- przy ul. Kwidzyńskiej: usytuowany w centrum wsi Kościół parafialny p.w. Świętego Józefa - powstał w latach 1330 - 1334 wraz z otaczającym terenem cmentarza (Nr 500/96), z oryginalnej substancji zabytkowej kościoła poza murami obwodowymi korpusu nawowego zachowana została tylko usytuowana przy wschodniej elewacji gotycka, trójkondygnacyjowa wieża (Nr 258), w pobliżu północnego wejścia u stóp skarpy, znajduje się duży głaz granitowy poświęcony burmistrzowi Gardei Carlowi Chudobie; kamienice z końca XIX w. i pocz. XX w., dom mieszkalny z końca XIX w., kamieniczki z II poł. XIX w.;
- przy ul. Grudziądzkiej: cmentarz katolicki z II poł. XIX w. z neogotycką kaplicą, wzniesioną w roku 1926 oraz układem zieleni wysokiej (Nr 499/96), willa z pocz. XX w., warsztat wulkanizacyjny z pocz. XX w., kamieniczka z pocz. XX w., dom mieszkalny z pocz. XX w., dom mieszkalny z 1814 roku;
- przy ul. Wolności: kamieniczki z końca XIX wieku;
- przy ulicy Świerczewskiego: willa z pocz. XX wieku, dom mieszkalny z końca XIX wieku;
- przy ul. Sportowej: domy mieszkalne z pocz. XX w.;
- przy ul. Młyńskiej: młyn z 1935 roku;
- przy ul. Mały Rynek: budynek gospodarczy z końca XIX wieku;
- układ urbanistyczny wraz z zespołem budowlanym z XIII w.,
- stanowisko archeologiczne.

Klecewo:

- budynek mieszkalny nr 3 z zachowanym układem pomieszczeń i stropem z dekoracyjnymi zakończeniami belek z okresu budowy - 1850 r.;
- zespół rezydencjonalno - parkowy w skład którego wchodzi: pałac wzniesiony w XIX w. na miejsce pałacu z połowy XVII w., wyburzonego w latach 1870-1872 z portykiem trzyarkadowym, po którego obu bokach znajdują się ryzality i spiczaste wieże, elewacja bogato zdobiona herbami wykutymi w kamieniu oraz park o obszarze trapezowatym z zachowaną aleją, po którego południowej stronie zachowano pierwotny charakter, w jego obrębie znajdują się: umieszczony na skraju, graniczącym z lasem grobowiec rodzinny barona Arnolda von

Rossenberga, wykonany z piaskowca w stylu klasycystycznym, pochodzący z poł. XIX w., ruina grobowca z pocz. XX w., murowanego z cegieł, obudowy pozostałe po grobach z lat: 1921, 1920, 1925, 1933, 1937, pomnik greckiej bogini z pocz. XX w.;

- zespół folwarczny, w skład którego wchodzi: budynek mieszkalny, dawniej dwór pochodzący z 1735 roku, tzw. "rządcówka", przebudowana w XIX wieku odnawiana w latach 1935 i 1970, budynki gospodarcze, pochodzące z XVIII wieku (dawna stajnia i wozownia) i XIX wieku (dawna kuźnia i wozownia);
- stanowiska archeologiczne.

Czarne Dolne:

- kościół parafialny p.w. M. B. Różańcowej z XIV w., odbudowany w 1719 r., murowany wraz z otaczającym terenem cmentarza.

Trumieje:

- kościół p.w. Chrystusa Króla zbudowany w 1313 roku w stylu gotyckim, przebudowany w wieku XIX, wewnątrz znajdują się nagrobki kamienne z 1616, 1692 i 1700 roku;
- cmentarz ewangelicki z I poł. XX wieku.

Nowa Wioska:

- zespół pałacowo-folwarczny, w skład którego wchodzi: pałac wzniesiony w XVIII w., przebudowany w XIX w. według stylu francuskiego, rządcówka, obecnie dom mieszkalny z początku XIX, dom ogrodnika z pocz. XX wieku, szpital z I poł. XVIII w., stajnie z XIX i pocz. XX w., budynki gospodarcze z XIX wieku, park dworski;
- rządcówka i budynki gospodarcze z pocz. XX wieku, kuźnia z XIX wieku z dobudowaną w XX wieku południową częścią oraz wiata;
- usytuowany na płd. krańcu wsi - kościół p.w. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, wzniesiony w latach 1844-1845, eklektyczny z elementami neoromantyzmu, murowany z cegły, otynkowany w otoczeniu katolickiego cmentarza z II poł. XIX w.;
- zespół ruralistyczny wsi wraz zabudową mieszkaniową, gospodarczą, założeniem zieleni z XIV w.

Otlówko:

- zespół pałacowo - parkowy z układem przestrzennym zabudowy dawnego folwarku z pocz. XX w., w skład którego wchodzi pałac, zbudowany w latach: 1900 - 1902 w stylu eklektycznym z elementami neobaroku, cmentarz ewangelicki z grobem rodzinnym, kuźnia, stelmacharnia, spichlerz, powojenne budynki inwentarskie, park dworski z układem wodnym.

Rozajny:

- zespół dworsko – folwarczny, w skład którego wchodzi: dwór wzniesiony w 1870 roku;
- rządówka pochodząca z pocz. XX wieku, budynki gospodarcze, budynki inwentarskie wzniesione w końcu XIX w., stodoły: drewniana oraz murowana z końca XIX w., kuźnia, czworak.

Krzykosy:

- zespół folwarczny z II poł. XIX wieku założony na planie czworoboku, z którego wiele elementów wystroju architektonicznego nawiązuje do neogotyku, dominuje budynek z czteroboczną wieżą, zwieńczoną w narożach wielobocznymi wieżyczkami, park;
- cmentarz ewangelicki.

Rozajny Małe:

- zespół folwarczny z II poł. XIX wieku.

Czarne Górze:

- cmentarz ewangelicki z II poł. XIX w.;
- cmentarz ewangelicki;
- ozdobny fragment bramy prowadzącej do wybudowanego w roku 1888, zburzonego 1932 pałacu;
- dworek należący dawniej do barona Antona Georga Heinricha von Rosenberga; (Jeziorki).

Wilkowo:

- dawne budynki dworca kolejowego z roku 1920, obecnie domy mieszkalne;
- cmentarz ewangelicki z XIX w.

Bądki:

- cmentarz ewangelicki;

Cygany:

- zespół dworsko – folwarczny, w skład którego wchodzi: dwór z 1870 roku, rządówka z końca XIX wieku oraz część parku;
- cmentarz ewangelicki z II poł. XIX wieku.

Czarne Małe:

- (Kuchnia) cmentarz ewangelicki z I poł. XX wieku;
- cmentarz ewangelicki z XIX wieku.

Pawłowo:

- zespół dworsko – parkowy, w skład którego wchodzi: fundamenty dworu oraz pozostałości parku dworskiego;

Klasztorzek:

- stanowiska archeologiczne;
- (wyspa) cmentarz ewangelicki;
- cmentarz ewangelicki.

Morawy:

- cmentarz ewangelicki z I poł. XX wieku;
- cmentarz ewangelicki.

Olszówka:

- cmentarz ewangelicki z XIX wieku.

Otłowiec:

- zespół dworsko - folwarczny z końca XIX i początku XX wieku ze zdegradowaną częścią rezydencjalną i gospodarczą, z której zachował się jedynie budynek spichlerza nr 4 oraz stajnia koni nr 9 - obecnie dom mieszkalno - gospodarczy;
- cmentarz ewangelicki z II poł. XIX wieku;
- (Otłowiec - Otłówek) cmentarz ewangelicki z I poł. XX wieku.

Gardeja II:

- (Kalmuzy) zespół dworsko - folwarczny składający się z dworu prawdopodobnie z poł. XIX - przebudowanego na początku XX wieku, domów robotników folwarcznych, kuźni i innych budynków inwentarskich;
- cmentarz ewangelicki.

Otoczyn:

- cmentarz ewangelicki z II poł. XIX wieku.

Wandowo:

- cmentarz ewangelicki z II poł. XIX wieku.

Wrocławek:

- zespół dworsko - folwarczny składający się z dworu z końca XIX lub początku XX wieku - obecnie domu mieszkalnego, jałownika (obecnie budynku inwentarskiego) z 1927 roku oraz domów mieszkalnych, kuźni i innych budynków gospodarczych;
- cmentarz ewangelicki z I poł. XX wieku.

Zebrdowo:

- cmentarz ewangelicki;
- park dworski;
- budynki gospodarcze;
- kaplica z 1947 roku.

Gardeja I:

- dworek wybudowany w II poł. XIX wieku w stylu klasycystycznym.

Czarne Dolne;

- młyn z domem młynarza w zagrodzie młyńskiej z pocz. XX w. (przy czym dom młynarza oraz pozostałe zabudowania gospodarcze mogą pochodzić z końca XIX wieku),
- Kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej.

Albertowo:

- zespół folwarczny z XIX i XX wieku.

Czachówek:

- zespół dworsko - folwarczny z II poł. XIX wieku w skład, którego wchodzi: rządówka (obecnie dom mieszkalny), dwór (obecnie dom mieszkalny), spichlerz (obecnie magazyn), stajnia (obecnie chlewnia), obora (obecnie chlewnia), stodoła, wiata, kuźnia, park, domy mieszkalne.

Międzylesie:

- zespół folwarczny z XIX/XX wieku.

3.7. Turystyka i baza turystyczna na terenie gminy

Czyste powietrze, walory przyrodniczo - krajobrazowe, różnorodność flory i fauny, liczne jeziora na terenie gminy Gardeja sprzyjają rozwojowi turystyki rekreacyjnej.

Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki turystyczne: czerwony, żółty i czarny, które ze względu na walory turystyczno – krajobrazowe zostały wytyczone i są to:

- a) szlaki piesze, będące pod opieką PTTK:
- szlak czerwony - "kopernikowski" o długości 119,1 km: Gardeja PKP – Kwidzyn – Ryjewo - Biała Góra – Malbork - Kępki - prom.,
  - szlak żółty o długości 6,8 km: Gardeja PKS – Czarne Dolne – Jezioro Kuchnia,
  - szlak czarny: Gardeja – Dębniak;
- b) szlak kajakowy (nieoznakowany) przez jeziora: Klasztorne – Leśne – Kucki;
- c) ścieżka pieszo – rowerowo - konna: Trumieje (na granicy z Wilkowem) – Klecewo – Czarne Górne – Czarne Małe – Rozajny – Krzykosy – Bądky – Miłosna.

Gmina Gardeja dla amatorów wędrówek pieszych, rowerowych, konnych proponuje szlaki turystyczne w urozmaiconym terenie, dla myśliwych - lasy z liczną zwierzyną, a dla wędkarzy - czyste stawy i jeziora.

Tabela 11 Wykaz bazy noclegowo-wypoczynkowej na terenie gminy Gardeja

L.P.	Nazwa (hotel, ośrodek)	Adres	Ilość miejsc noclegowych	Opis
1.	Ośrodek Wczasowy „Czarne Małe”	Czarne Małe 80 82-520 Gardeja Tel. 055-275-17-86	116 w tym: 80 – miejsc sezonowych 36 - miejsc całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> • obiekt położony w pięknym lesie, • miejsca w pawilonie, w pokojach radio, TV, umywalka, • domki letniskowe 3 i 5 osobowe (w domkach łazienki lub umywalki, WC), • jadalnia wspólna na 80 miejsc, • kawiarnia, drink bar, • kort tenisowy, kort bitumiczny, plac zabaw, boisko sportowe, kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu wodnego, ściana wspinaczkowa, • parking.
2.	Hotel „7-13” Ośrodek Jeździecki	Otoczyn 82-520 Gardeja Tel. 055-275-19-60 www.7-13.msi.pl	26 miejsc noclegowych całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> • pokoje gościnne 2-osobowe, • restauracja na 30 miejsc, • stadnina koni, jazda konna, bryczki, kort tenisowy, łowienie ryb, wiaty ogniskowe (grillowe), mini zoo, ścieżki rowerowe, jezioro, • parking.
3.	Ośrodek Sportowo - Rekreacyjny „Kamień”	82-520 Gardeja ul. Sportowa 13A Tel. 055-275-14-94 WWW.gabrys.z.pl	19 miejsc noclegowych całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> • obiekt położony nad Jeziorem Kamień, • pokoje w pawilonie: 4 pokoje 4 osobowe, 1 pokój 3 osobowy, • restauracja w okresie letnim, • kawiarnia, wiata grillowa, • Klub „Tigra” (dyskoteka), • kąpielisko, sztuczna wyspa, wypożyczalnia sprzętu wodnego, • boisko do piłki nożnej, boisko do

L.P.	Nazwa (hotel, ośrodek)	Adres	Ilość miejsc noclegowych	Opis
				<ul style="list-style-type: none"> siatkówki, możliwość wędkowania, pole namiotowe, parking.
4.	Stadnina Koni Nowa Wioska	Nowa Wioska 82-520 Gardeja Tel. 055-275-19-93	50 miejsc noclegowych	<ul style="list-style-type: none"> ośrodek typowo przeznaczony do jazdy konnej, możliwość wyżywienia, pokoje 1-2 osobowe, klub jeździecki-150 koni rasy wielkopolskiej, szkółka jeździecka, zawody skokowe.
5.	Bar Gastronomiczny „Wiola”	82-520 Gardeja ul. Kwidzyńska 6 Tel. 055-275-24-99	8 miejsc noclegowych całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> obiekt położony w centrum wsi Gardei, pokoje gościnne 2 osobowe, wyżywienie
6.	Ośrodek Wypoczynkowo-Agroturystyczny „Nad Jeziorem Różane”	Rozajny Małe 82-520 Gardeja Tel. 055-275-19-02	45 miejsc noclegowych sezonowych	<ul style="list-style-type: none"> ośrodek położony nad jeziorem, na skraju lasu, miejsca w domkach 4 i 5 osobowe, aneks kuchenny, toaleta i umywalka, taras, 1 prysznic na 3 domki, kąpielisko z piękną plażą, plac zabaw, wiata z kominkiem oraz miejsce na ognisko, strzeżony parking.
7.	Pensjonat „Amel”	Jaromierz 82-520 Gardeja Tel. 055-275-19-91	25 miejsc noclegowych	<ul style="list-style-type: none"> ośrodek położony nad jeziorem, 10 pokoi 1,2,3,4 osobowych, z łazienką, TV, kawiarnia, plac zabaw, bilard, wypożyczalnia rowerów, możliwość grzybobrania, wędkowania taras z widokiem na jezioro parking.
8.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Strusie Gniazdo”	Wandowo 55 82-520 Gardeja Tel. 055-275-28-32	8 miejsc noclegowych	<ul style="list-style-type: none"> obiekt położony w odległości 400 m od kąpieliska, 2 pokoje 4 osobowe, możliwość wyżywienia, plac zabaw, grill, wypożyczalnia rowerów, zwierzęta domowe, hodowla strusi afrykańskich, własne wyroby z koziego mleka.
9.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Starą Gruszą”	Bądky 28 A 82-520 Gardeja Tel. 055-275-97-18	20 miejsc noclegowych całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> pokoje 2,3 osobowe, możliwość wyżywienia, staw, łowienie ryb parking.
10.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Orzechem”	82-520 Gardeja ul. Mały Rynek 5 Tel. 055-275-24-08	9 miejsc noclegowych	<ul style="list-style-type: none"> obiekt położony w odległości 1 km od Jeziora Kamień, pokoje 2, 3, 4 osobowe, możliwość wyżywienia, plac zabaw, grill, parking.

L.P.	Nazwa (hotel, ośrodek)	Adres	Ilość miejsc noclegowych	Opis
11.	Ośrodek Wczasowo-Wypoczynkowy „Balaton”	Morawy 82-520 Gardeja Tel. 058-557-71-09	120 miejsc noclegowych sezonowych	<ul style="list-style-type: none"> • obiekt położony w samym środku lasu, nad Jeziorem Klasztornym, • posiada własną linię brzegową z wydzieloną częścią do kąpielii, • 25 drewnianych domków kempingowych (2 pokoje, aneks, weranda), WC, natryski ogólnodostępne, 4 pokoje 4-osobowe z WC i natrykiem w budynku murowanym, • część gastronomiczna z jadalnią na 120 osób, • kawiarnia z tarasem, • kąpielisko, ratownik, sprzęt wodny, boisko do siatkówki, kort tenisowy, świetlica.
12.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Brzozą”	Wandowo 42 82-520 Gardeja Tel. 055-275-29-83	17 miejsc całorocznych	<ul style="list-style-type: none"> • obiekt położony w pobliżu lasu, • własny staw- możliwość łowienia ryb, • pełne wyżywienie, • pokoje 2-4 osobowe • sala bankietowa na 40 osób

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

3.8. Oświata i wychowanie

Na terenie Gminy Gardeja znajdują się liczne placówki oświatowe, do których należy sześć szkół podstawowych (I – VI) i dwie szkoły ponadgimnazjalne oraz jedno przedszkole znajdujące się w miejscowości Gardeja.

Tabela 12 Aktualny stan placówek przedszkolnych: kl. „O” realizowanych w Szkołach Podstawowych

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
(w etatach)				
1	Przedszkole w Gardei	31	4	4
2	Szkoła Podstawowa w Otłowcu	11	1	2,5
3	Szkoła Podstawowa w Czarnem Dolnem	19	1	5
4	Szkoła Podstawowa w Cyganach	20	1	2,5
5	Szkoła Podstawowa w Morawach	17	1	3

6	Szkoła Podstawowa w Trumiejach	16	1	5
Razem		114	9	22

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Tabela 13 Aktualny wykaz szkół podstawowych i gimnazjalnych :

L.p.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
1.	Szkoła Podstawowa w Gardei	266	37,17	11
2.	Szkoła Podstawowa w Otłowcu	64	8,09	2,5
3.	Szkoła Podstawowa w Cyganach	133	7,67	2,5
4.	Szkoła Podstawowa w Czarnem Małem	116	10,05	5
5.	Szkoła Podstawowa w Morawach	100	8,39	3
6.	Szkoła Podstawowa w Trumiejach	83	13,88	5
7.	Gimnazjum w Wandowie	175	13,67	7,5
8.	Gimnazjum w Gardei	227	-	-
Razem		1164	98,92	47,5

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Młodzież z gminy Gardeja naukę na poziomie ponadgimnazjalnym kontynuuje poza obszarem gminy tj.: w Kwidzynie i Grudziądzu. Baza szkolna na tym poziomie jest wystarczająca. W Gardei znajduje się jedno Liceum wieczorowe.

W przypadku szkolnictwa wyższego, młodzież kształci się głównie w większych ośrodkach akademickich, takich jak: Gdańsk, Gdynia, Kwidzyn, Olsztyn i Poznań.

3.8.1. Kultura w gminie

Podstawową instytucją o charakterze kulturalnym na terenie gminy jest Gminy Ośrodek Kultury w Gardei. Zadaniem Ośrodka jest organizowanie imprez o charakterze kulturalnym skierowanym do ogółu mieszkańców, część z nich ma charakter cykliczny. Przy GOK funkcjonują m.in.: 3 sekcje zainteresowań: warsztaty plastyczne, sekcja aerobiku i sportowo-rekreacyjna.

Ponadto przy Ośrodku działa Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora oraz Zespół Folklorystyczny „Cyganeczki”.

W gminie działają biblioteki publiczne zlokalizowane w Gardei, Wandowie i Czarnem Dolnem, liczące razem 35 000 woluminów.

Na terenie gminy funkcjonuje 14 świetlic wiejskich spełniających rolę zaplecza kulturalnego sołectw.

3.9. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonują trzy placówki opieki zdrowotnej. Podstawową ochronę zdrowia zapewniają: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gardei, Ośrodek Zdrowia w Wandowie oraz Ośrodek Zdrowia w Czarnem Dolnem.

Do dyspozycji mieszkańców jest jedna apteka w miejscowości Gardeja oraz punkt apteczny w miejscowości Wandowo.

Tabela 14 Wykaz publicznych zakładów podstawowej opieki medycznej w gminie

L.p.	Nazwa zakładu	Adres	Rodzaj świadczeń
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gardei	82-520 Gardeja, ul. Kwidzyńska 36	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowa opieka zdrowotna • Ambulatoryjna opieka lecznicza • Rehabilitacja lecznicza • Stomatologia zachowawcza
2.	Ośrodek Zdrowia w Wandowie	82-520 Gardeja, Wandowo 58	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowa opieka medyczna • Ambulatoryjna opieka zdrowotna • Stomatologia zachowawcza
3.	Ośrodek Zdrowia w Czarnem Dolnem	82-520 Gardeja, ul. Szkolna 1	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowa opieka zdrowotna

Źródło: Urząd Gminy Gardeja

Personel medyczny ww. ośrodków stanowią lekarze rodzinni i stomatolog. Dodatkowo świadczenia i porady specjalistyczne świadczą placówki w Kwidzynie, Grudziądzu i Elblągu. Służba zdrowia na terenie gminy wyposażona jest m.in.: w ultrasonograf, elektrokardiograf, sprzęt laboratoryjny i profesjonalnie wyposażony gabinet stomatologiczny oraz sprzęt ratujący życie. Gmina posiada również dobrze wyposażony gabinet rehabilitacji narządów ruchu.

3.10. Pomoc społeczna²

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gardei jest jednostką organizacyjną Gminy Gardeja, działającą na podstawie obowiązujących przepisów prawa: statutu Ośrodka oraz ustaw o pomocy społecznej. Ośrodek prowadzi działalność zgodną z założeniami polityki społecznej Państwa i Gminy Gardeja mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych.

Ośrodek realizuje zadania własne gminy i zlecone z zakresu administracji rządowej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zadania z zakresu administracji rządowej przejęte przez gminę w drodze porozumienia, jak i inne zadania przekazane do realizacji przez organy gminy.

² Opracowano na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Gardeja

Ośrodek realizuje zadania statutowe wynikające z:

- ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie,
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 255) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie,
- ustawy z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 179 poz. 1485),
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 29 października 1982 roku (Dz. U. 147 poz. 1231),
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy z dnia 29 lipca 1995 roku (Dz. U. Nr 180 poz. 1493),
- uchwał Rady Gminy,
- innych ustaw.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gardei obejmuje swym działaniem cały obszar gminy. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej są wykwalifikowaną kadrą posiadającą wysokie kwalifikacje oraz doświadczenie w świadczeniu usług z zakresu pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gardei realizuje zadania własne finansowane przez gminę oraz zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego.

Pomoc społeczna działa w sytuacjach, w których zostały zagrożone podstawowe warunki egzystencji osoby lub rodziny bądź też jakość ich życia obniżyła się poniżej społecznie akceptowanego minimum. GOPS udziela pomocy na zasadach określonych w ustawie osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- niepełnosprawności,
- bezrobocia,
- długotrwałej choroby,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 15 Udzielone świadczenia przez GOPS – zadania zlecone (za 2006 rok)

Formy pomocy		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń należnych	Kwota świadczeń wypłaconych w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
RAZEM	1	183	-	308,311	77	228
ZASIŁKI STAŁE – ogółem	2	78	714	185,467	77	228
W tym przyznane dla osoby: Samotnie gospodarującej	3	25	249	93,918	25	25
Pozostającej w rodzinie	4	53	465	91,549	52	203
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z KŁĘSKĄ ŻYWIOŁOWĄ LUB EKOLOGICZNĄ	5	105	105	122,844	-	-
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	6	0	0	0	0	0

Źródło: Informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 16 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą przez GOPS (za 2006 rok)

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		Ogółem	W tym na wsi		
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/	1	1630	709	709	2774
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj formę, i liczbę	2	78	77	77	228
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	3	1613	669	669	2617
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	4	-	246	246	1046
W tym: Wyłącznie w postaci pracy socjalnej	5	-	23	23	109

Źródło: Informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 17 Udzielone świadczenia – zadania własne (za 2006 rok)

Formy pomocy		Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w złotych	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
0		1	2	3	4	5
RAZEM	1	1613	-	742,284	669	2617
ZASIŁKI OKRESOWE- OGÓŁEM	2	232	812	171,590	229	900
Bezrobocia	5	216	760	163,887	213	838
Długotrwałej choroby	6	0	0	0	0	0
Niepełnosprawności	7	16	52	7,703	16	62
Możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń innych systemów zabezpieczenia społecznego	8	0	0	0	0	0
SCHRONIENIE	9	0	0	0	0	0
POSILEK	10	808	157,094	247,201	394	2023
W tym dla dzieci	11	808	157,094	247,201	394	2023
UBRANIE	12	0	0	0	0	0
USŁUGI OPIEKUŃCZE- OGÓŁEM	13	17	6,102	51,033	17	19
W tym: Specjalistyczne	14	0	0	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY NA POKRYCIE WYDATKÓW NA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE OSOBOM NIEMAJĄCYM DOCHODU I MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA ŚWIADCZEŃ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O POWSZECHNYM UBEZPIECZENIU W NIZ.	15	0	0	0	0	0
W tym dla: Osób bezdomnych	16	0	0	0	0	0
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	17	0	0	0	0	0
ZASIŁKI CELOWE W FORMIE BILETU KREDYTOWANEGO	18	0	0	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU	19	1	1	1,700	1	1
W tym osobom: Bezdomnym	20	0	0	0	0	0
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	21	799	-	270,760	454	1736
W tym: Zasiłki specjalne celowe	22	22	38	21,606	22	62

Źródło: Informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 18 Powody przyznania pomocy (za 2006 rok)

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		Ogółem	w tym: na wsi	
0		1	2	3
UBÓSTWO	01	647	647	2562
SIEROCTWO	02	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	03	3	3	3
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	04	0	0	0
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	05	0	0	0
BEZROBOCIE	06	422	422	1698
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	07	213	213	789
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	08	36	36	98
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO – OGÓŁEM	09	229	229	1121
W TYM RODZINY NIEPEŁNE	10	57	57	198
RODZINY WIELODZIETNE	11	126	126	877
PRZEMOC W RODZINIE	12	0	0	0
ALKOHOLIZM	13	9	9	28
NARKOMANIA	14	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	15	3	3	3
BRAK UMIEJĘTNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA MŁODZIEŻY OPUSZCZAJĄCEJ PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE	16	0	0	0
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY	17	0	0	0
ZDARZENIA LOSOWE	18	0	0	0
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	0	0	0
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	0	0	0

Źródło: Informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

3.11. Rynek pracy i bezrobocie³

3.11.1. Bezrobocie w Gminie Gardeja

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Kwidzynie liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Gardeja ogółem na koniec 2006 roku wynosiła: **699** osób, w tym **342** kobiety.

Stopa bezrobocia w powiecie kwidzyńskim na dzień 31.12.2006 r. wynosiła: **17,0%**⁴

Stopa bezrobocia w województwie pomorskim na dzień 31.12.2006 r. wynosiła: **15,5%**

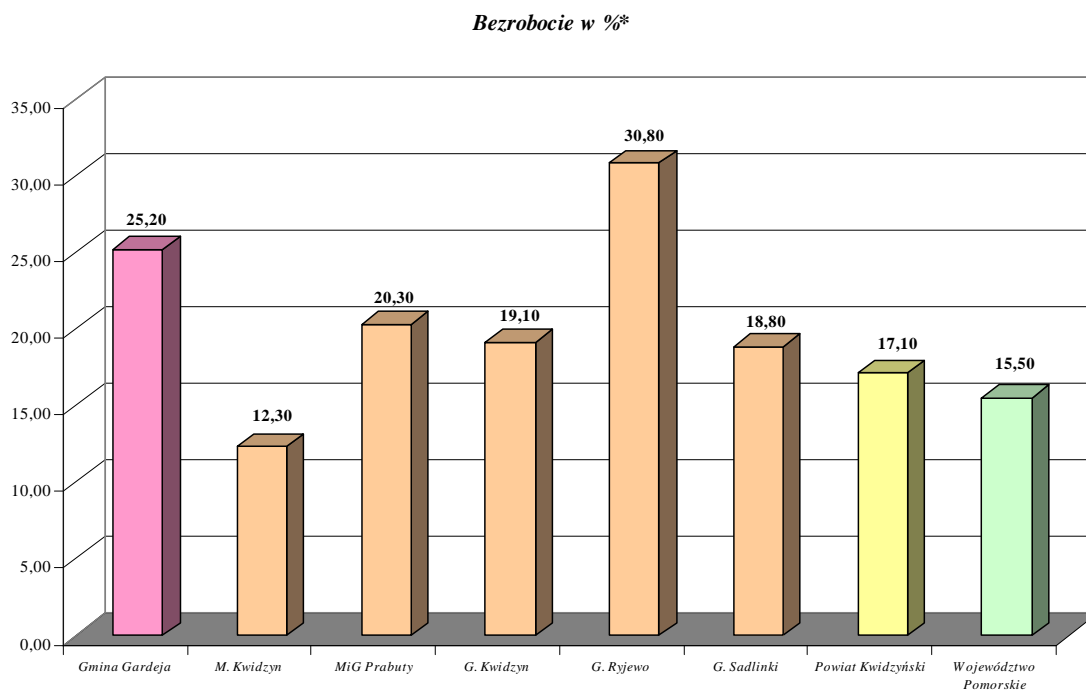
Odsetek bezrobocia w gminie Gardeja na dzień 31.12.2006 r. wynosił: **14,3%**⁵.

Tabela 19 Struktura osób bezrobotnych w gminie Gardeja wg wykształcenia (stan na 31.12.2006 r.)

Wykształcenie	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
Osoby	4	73	16	240	366

Zródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kwidzynie

Wykres 1 Bezrobocie wg stanu na 31.12.06 r.

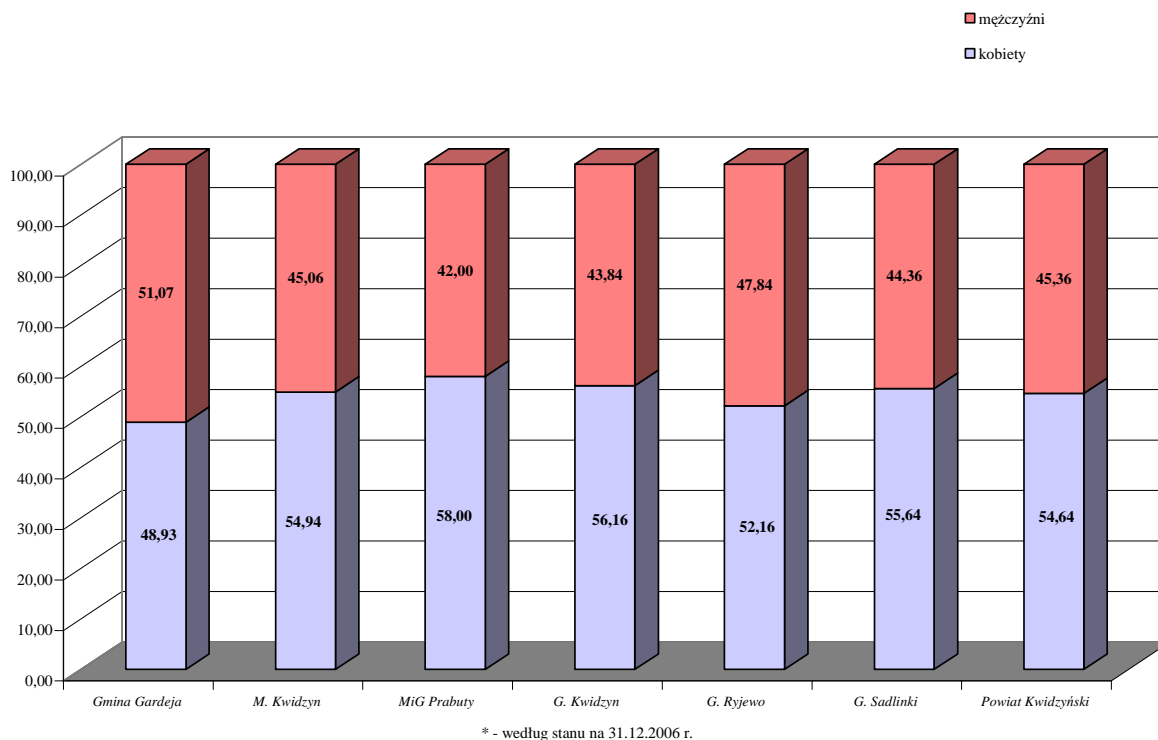
* - według stanu na 31.12.2006 r.

³ Na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie

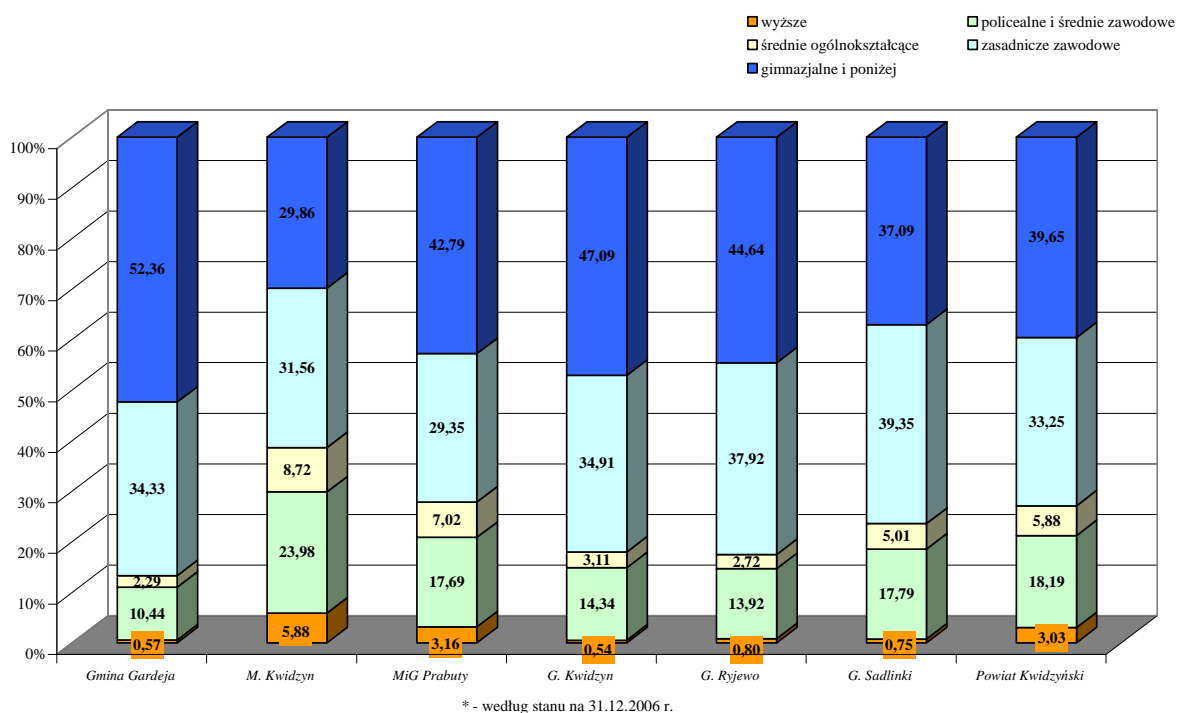
⁴ Stopa bezrobocia – w stosunku do powiatu, regionu i Polski liczona metodą: procentowy udział bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, szacowany na koniec każdego – badanego okresu

⁵ Odsetek bezrobocia – udział procentowy bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Wykres 2 Struktura procentowa bezrobotnych według płci

Wykres 3 Struktura procentowa bezrobocia wg poziomu wykształcenia

3.11.2. Rynek pracy⁶

Tabela 20 Pracujący wg płci w latach 2001 - 2005

	J. m.	2001	2002	2003	2004	2005
PRACUJĄCY WG PŁCI						
ogółem	osoba	450	466	390	401	364
mężczyźni	osoba	200	189	163	180	152
kobiety	osoba	250	277	227	221	212

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Spośród ogółu pracujących mieszkańców gminy Gardeja duża część pracuje poza terenem gminy. Odsetek bezrobocia w gminie Gardeja wyniósł na koniec 2006 roku 14,03%.

W ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu Powiatowy Urząd Pracy w Kwidzynie prowadzi m.in.: poradnictwo zawodowe, szkolenia, informacje zawodową.

Ponadto realizowane są programy rządowe mające na celu wspieranie bezrobotnych w podjęciu pierwszej pracy, zatrudniania absolwentów oraz przekwalifikowaniu się osób pozostających długotrwale bez pracy.

⁶ Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych

3.12. Bezpieczeństwo publiczne⁷

Tabela 21 Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Gardeja

Rodzaj popełnionych przestępstw		PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE			WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
ogółem	ogółem	233	233	162	76,8	79,4	74,1
	w tym nieletnich	15	25	13	-	-	-
przeciwko życiu i zdrowiu	ogółem	2	12	7	100	100	85,7
	w tym nieletnich	-	6	-	-	-	-
drogowe	ogółem	58	90	33	100	100	100
	w tym nieletnich	-	-	-	-	-	-
kradzież rzeczy	ogółem	25	35	23	20	37	21,7
	w tym nieletnich	14	-	-	-	-	-
kradzież z włamaniem	ogółem	4	33	17	28,6	17,2	17,6
	w tym nieletnich	5	5	-	-	-	-
Rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	ogółem	5	1	2	100	66,7	100
	w tym nieletnich	10	-	-	-	-	-
gospodarcze	ogółem	-	5	18	100	100	83,3
	w tym nieletnich	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Kwidzynie

Ocena bezpieczeństwa w ruchu drogowym

W 2006 roku na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Kwidzynie zarejestrowano **340** zdarzeń drogowych, w tym w gminie Gardeja **27**, tj. **9** wypadków i **18** kolizji, w których nastąpiły tylko straty w mieniu. W wyniku tych zdarzeń **4** osoby zginęły na miejscu, **15** osób doznało obrażeń ciała.

W gminie Gardeja w 2006 roku z winy kierującego doszło do **26** zdarzeń (wypadków i kolizji). Z winy pieszego w roku 2006 doszło do **1** zdarzenia drogowego.

⁷ Na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Kwidzynie

4. ANALIZA PORÓWNAWCZA⁸

Analiza porównawcza tworzona jest dla potrzeb formułowania ostatecznych wyników diagnozy stanu, której podstawą tworzenia dodatkowo jest raport o stanie gminy i analiza SWOT.

Analizie porównawczej poddano statystyczne ujęcia elementów wpływających bezpośrednio na rozwój społeczny i gospodarczy gminy, takich jak m.in. dochód budżetu, struktura bezrobocia, dochody własne, wydatki rodzajowe, przyrost naturalny itd. Poszczególne dane statystyczne opracowano w oparciu o dostępne materiały wydawane przez Główny Urząd Statystyczny, Wojewódzki Urząd Statystyczny, Ministerstwa poszczególnych resortów oraz Centrum Badań Strategicznych w Warszawie.

Wybrane dane statystyczne dotyczące Gminy Gardeja porównano do gmin najbliższego otoczenia gminy oraz do średnich danych województwa pomorskiego. Szczególne znaczenie w przedstawionej analizie porównawczej ma tzw. grupa porównawcza utworzona jako uśredniona dana statystyczna gmin znajdujących się z Gminą Gardeja w tzw. wspólnym koszyku samorządów o podobnym charakterze. Na umieszczenie Gminy Gardeja we „wspólnym koszyku” z innymi podobnymi gminami zdecydowała m.in. ilość mieszkańców, dochód budżetu na 1 mieszkańca oraz odległość gminy od władz wojewódzkich.

W ten sposób dokonana analiza porównawcza pozwala określić wartości statystyczne korzystne dla gminy (na dobrym poziomie) i te niekorzystne na tle grupy porównawczej, województwa i innych gmin.

Załączona analiza porównawcza zawiera kilkanaście wykresów tworzonych w oparciu o wyżej wymienione założenia.

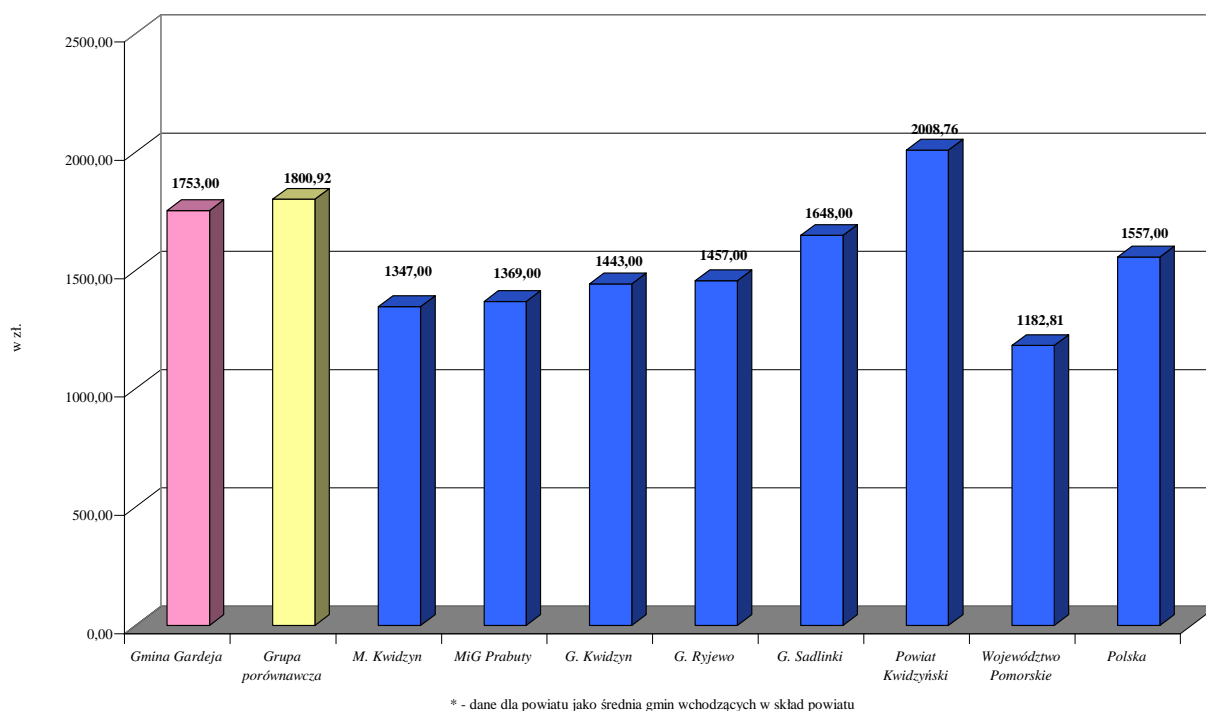
---

⁸ Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych

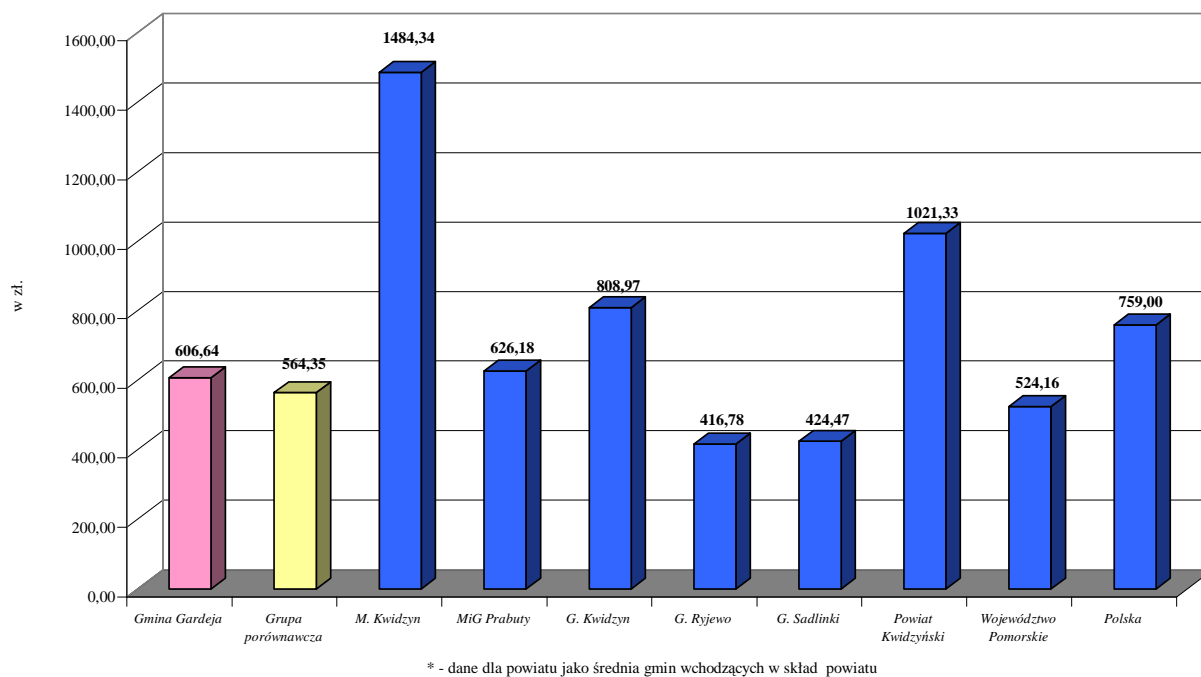

5.1. Statystyka wybranych elementów w ujęciu graficznym na dzień 31.12.2006 r.

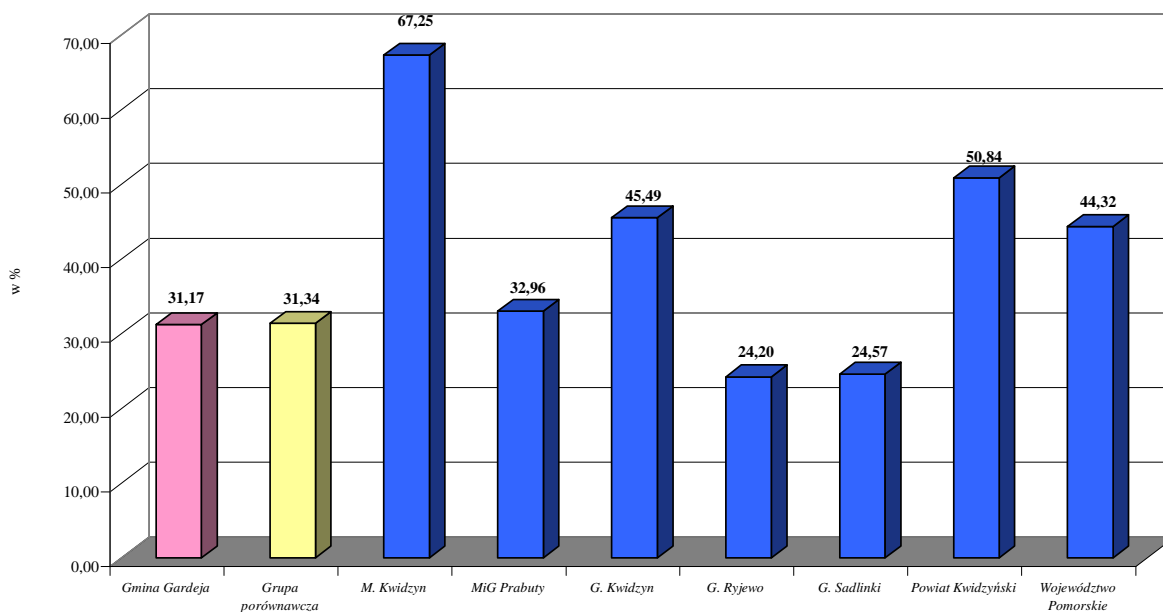
Wykres 4 Dochody budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca

Wykres 5 Dochody własne budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

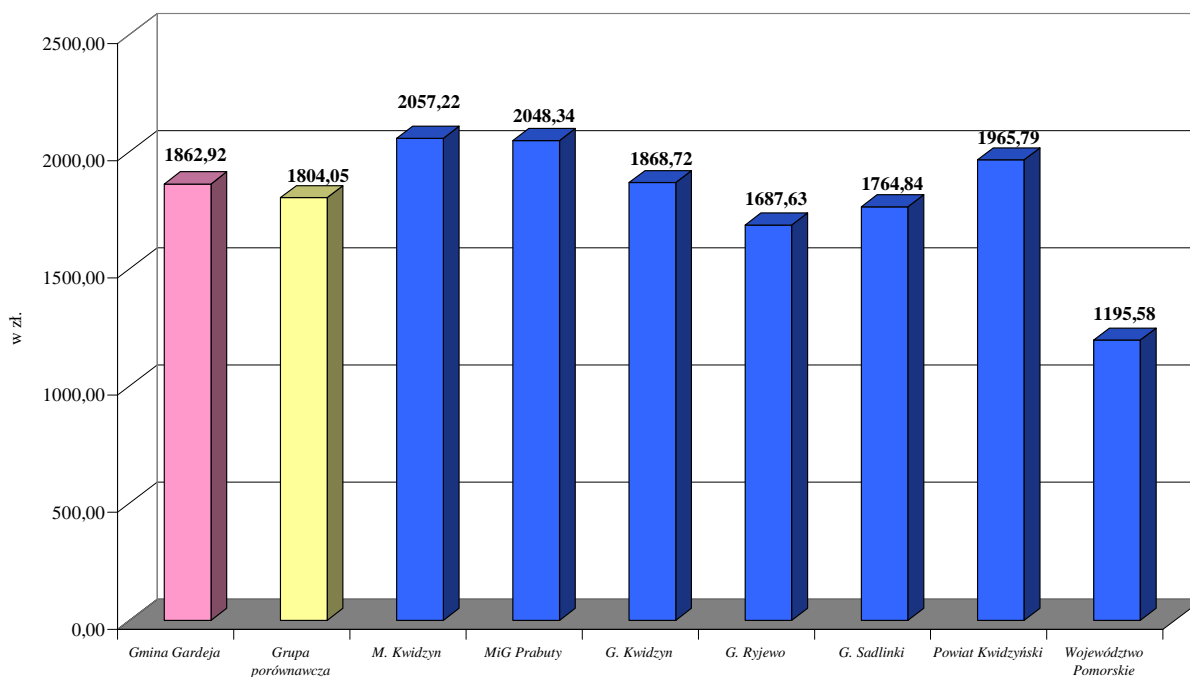

Wykres 6 Samodzielność budżetu – procent dochodów własnych w dochodach ogółem

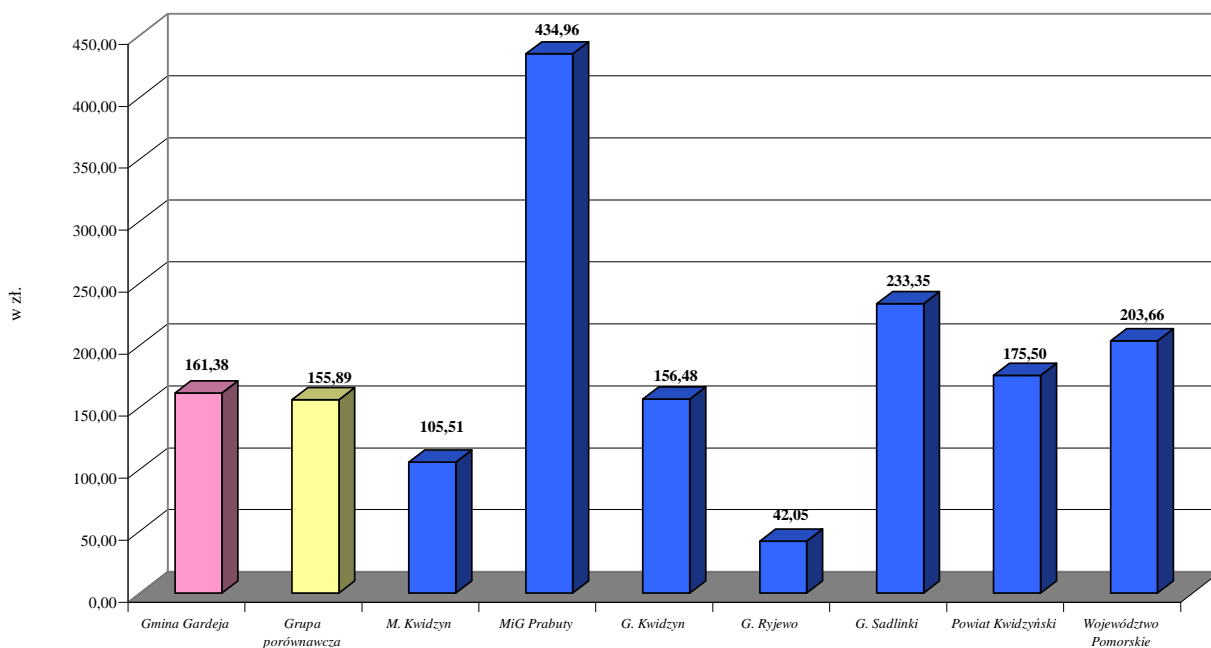
* - dane dla powiatu jako średnia gmin wchodzących w skład powiatu

Wykres 7 Wydatki budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

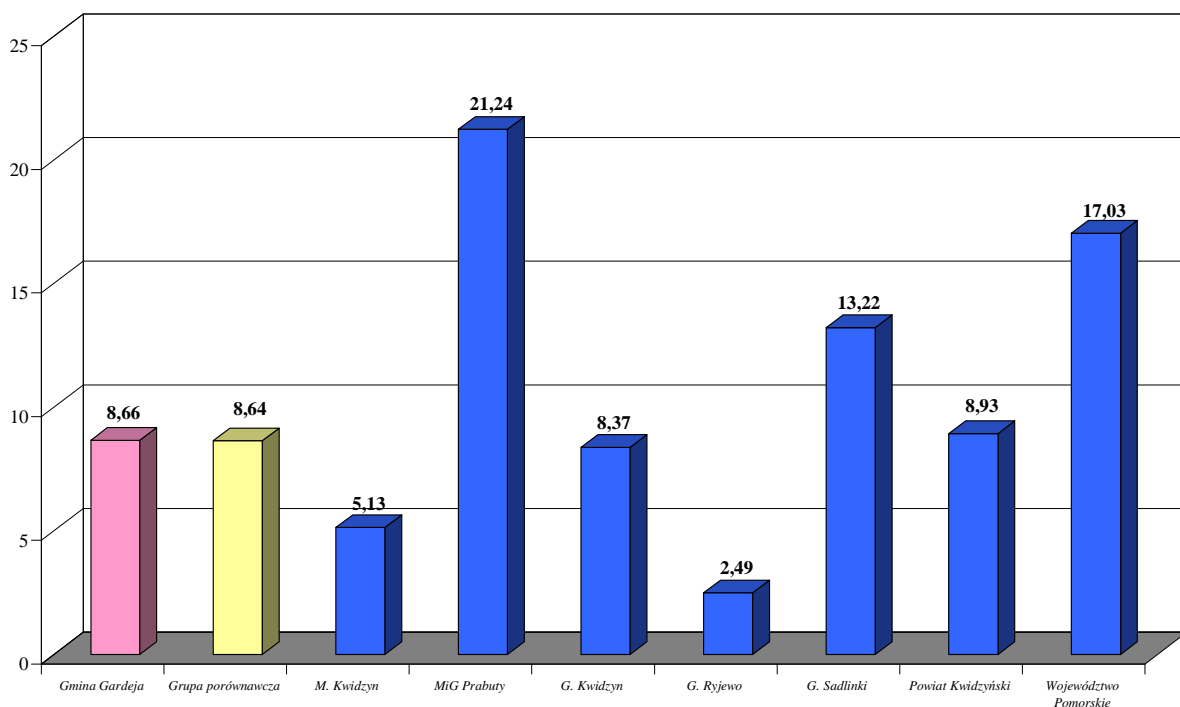
* - dane dla powiatu jako średnia gmin wchodzących w skład powiatu

Wykres 8 Wydatki inwestycyjne budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

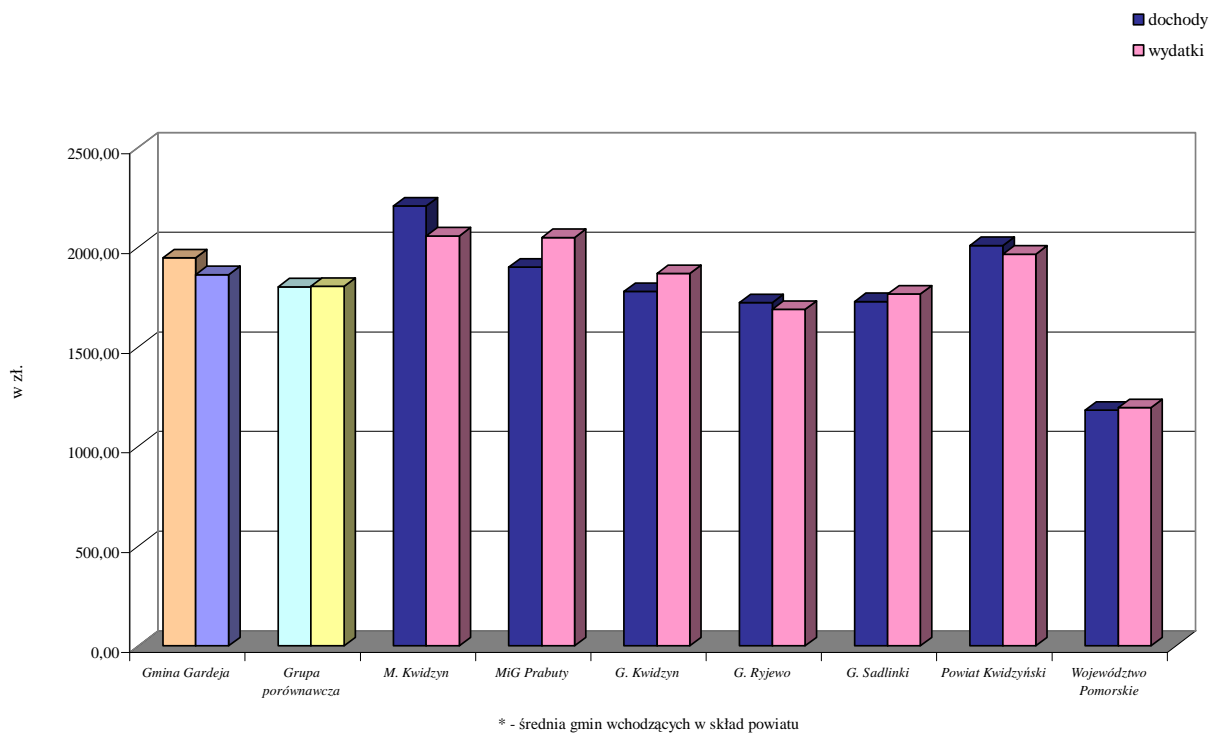

* - dane dla powiatu jako średnia gmin wchodzących w skład powiatu

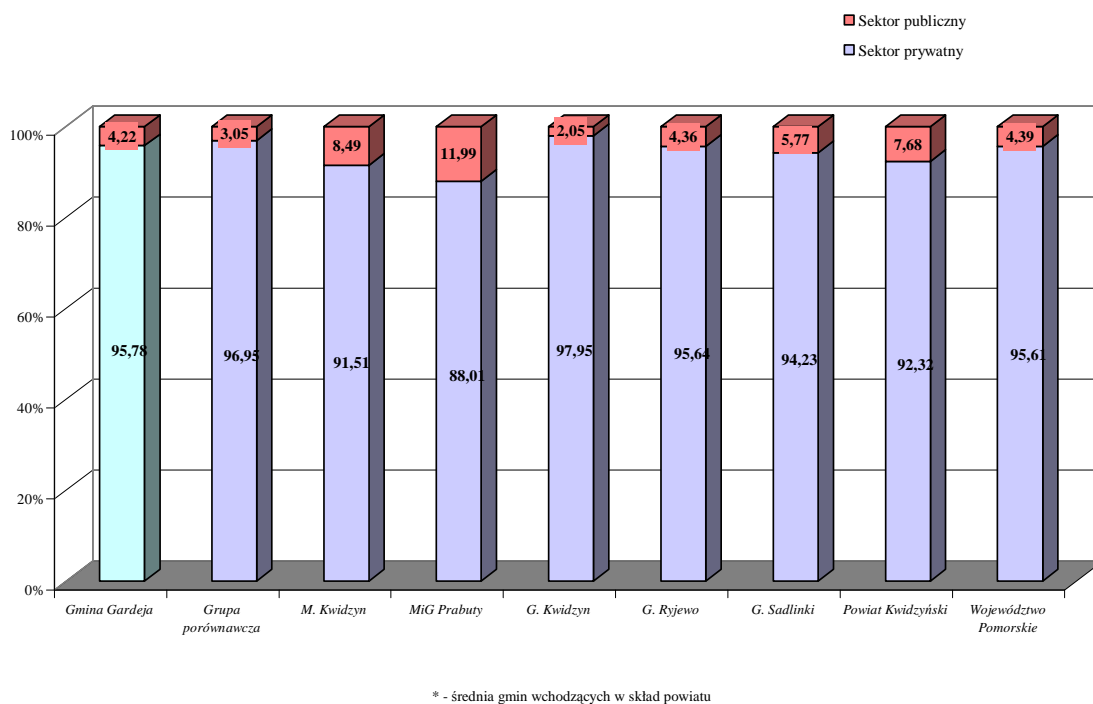
Wykres 9 Procent wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem

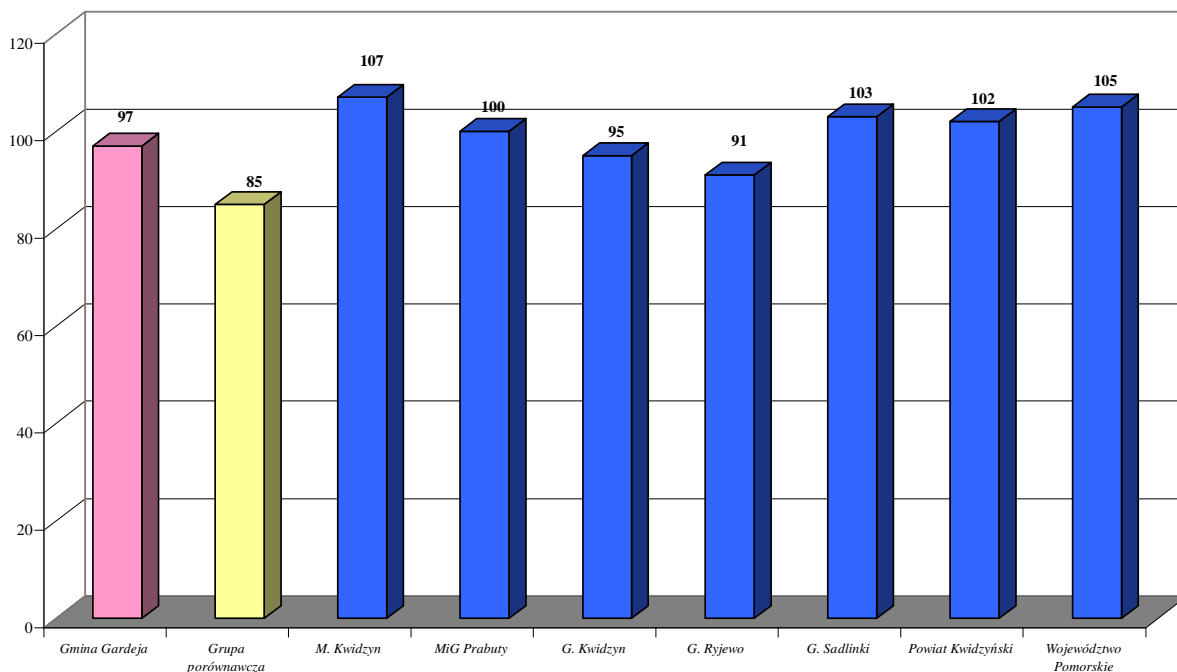
Wykres 10 Dochody i wydatki budżetów gmin ogółem w złotych na 1 mieszkańca

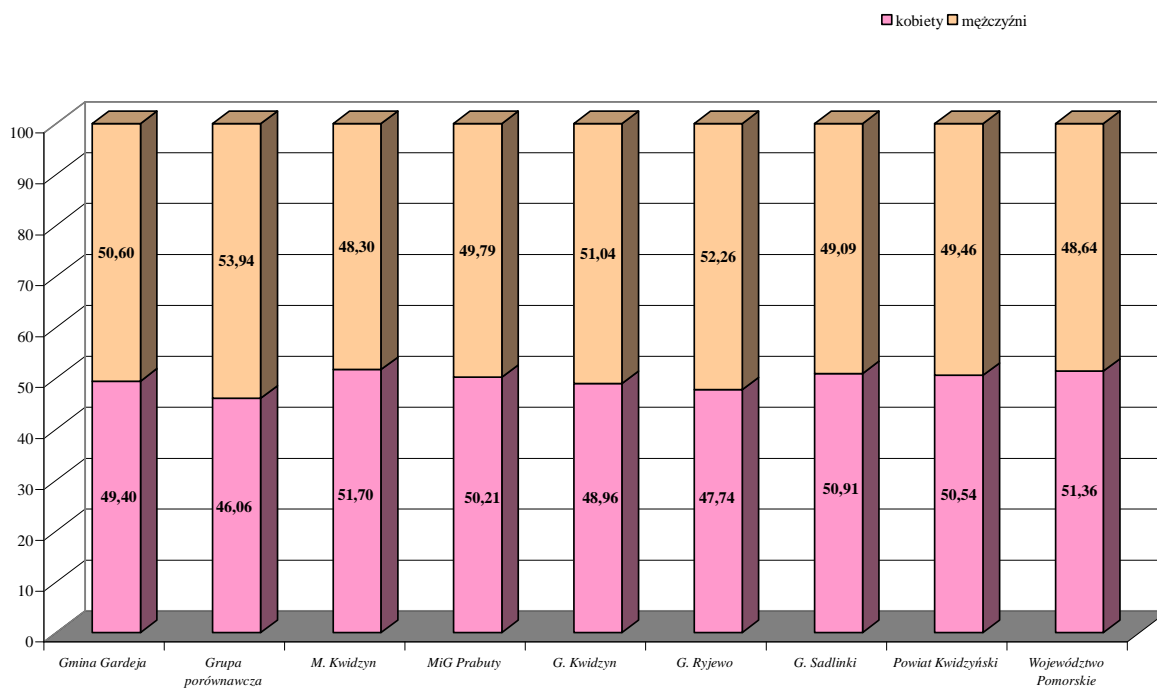
Wykres 11 Struktura procentowa podmiotów gospodarki narodowej

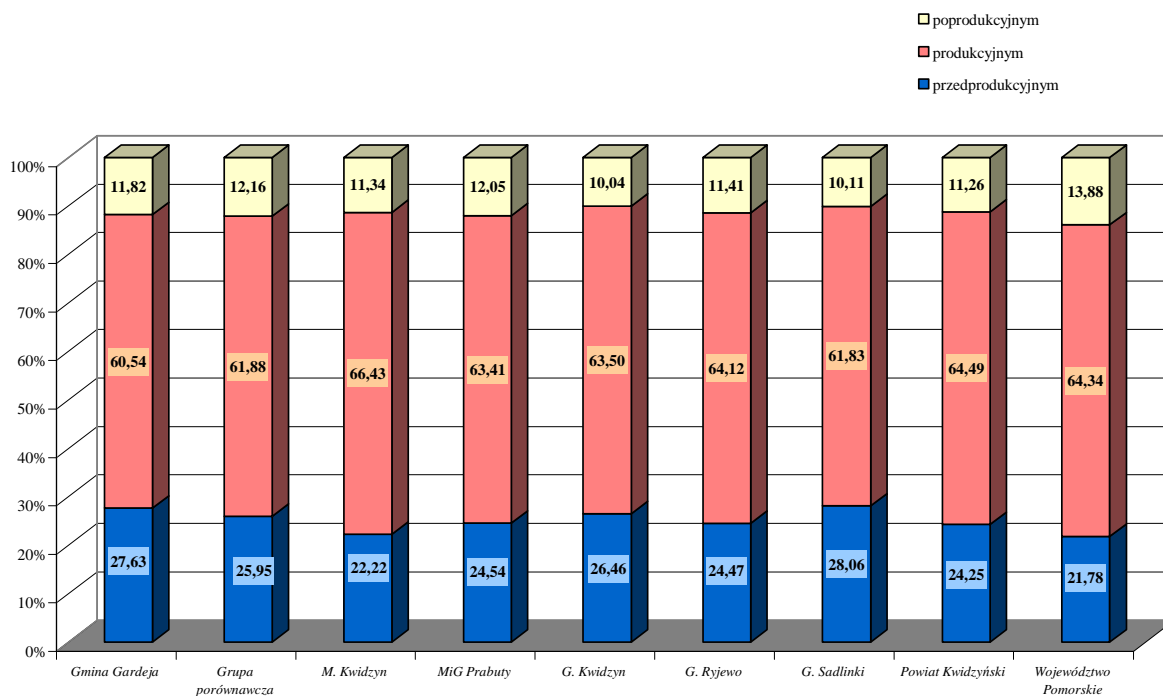
Wykres 12 Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn

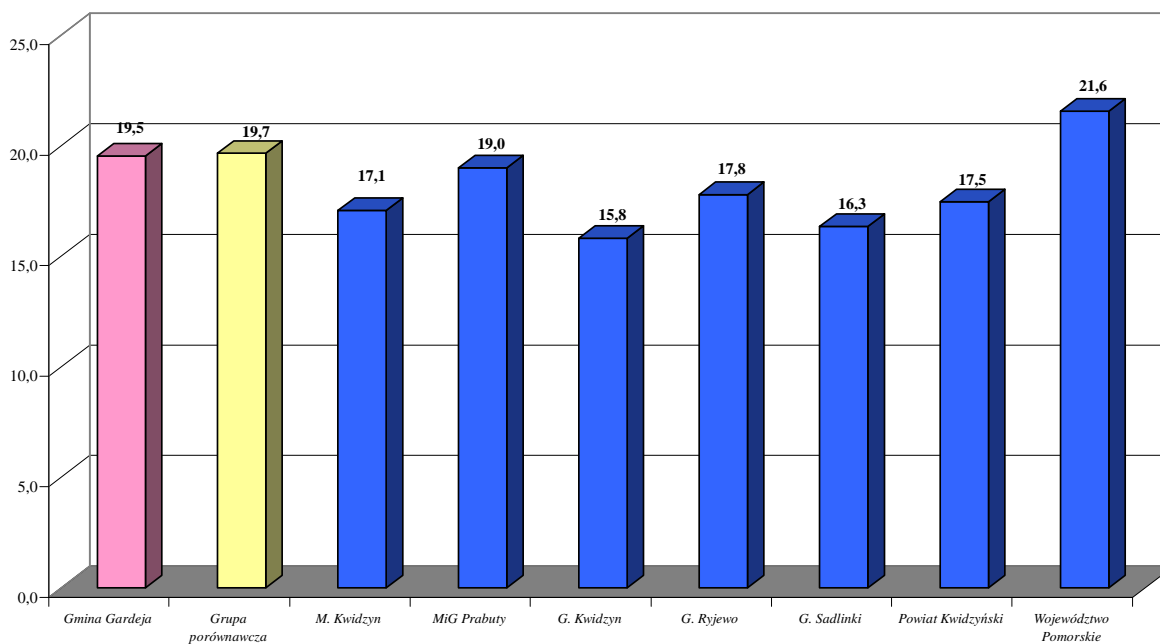
Wykres 13 Struktura ludności według płci

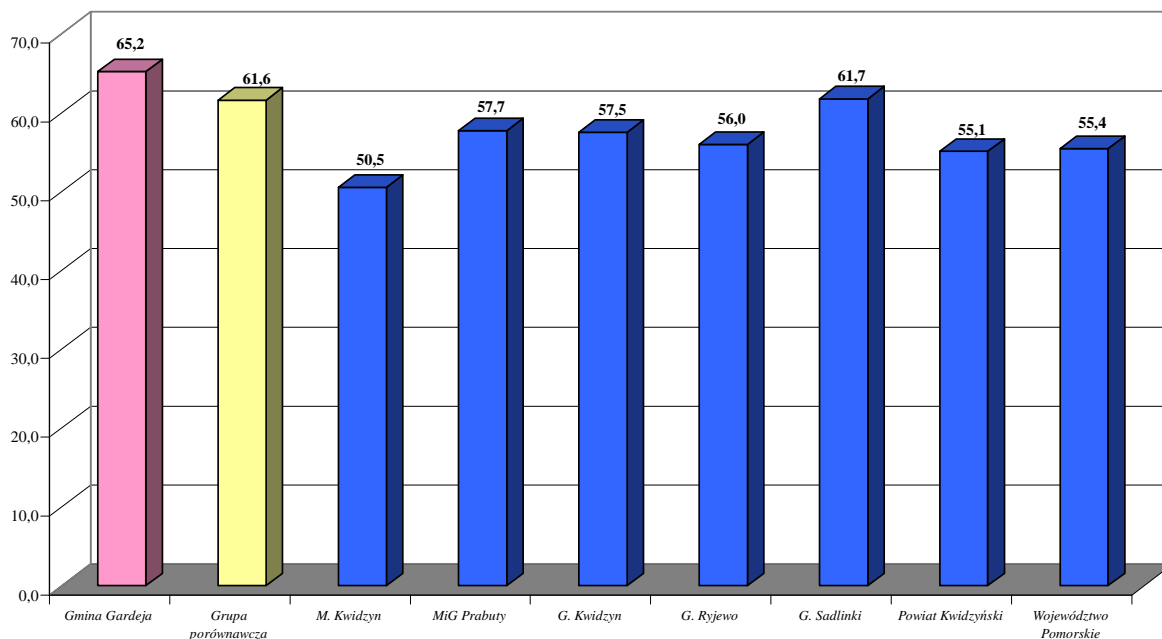
Wykres 14 Struktura ludności

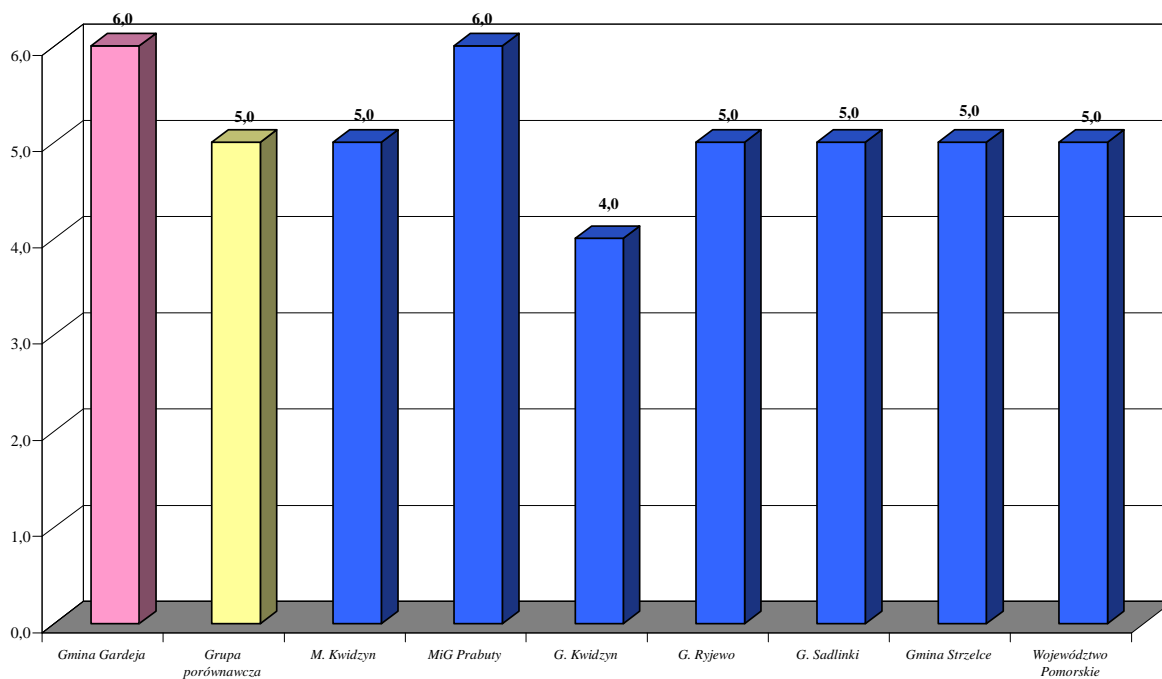
Wykres 15 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym

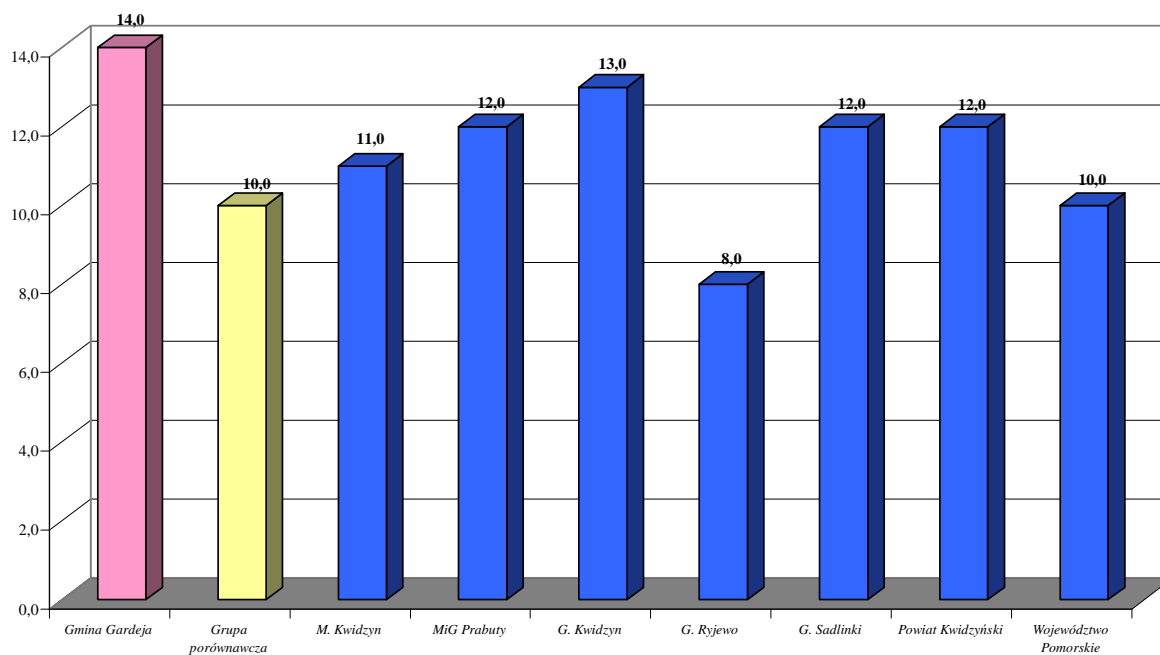
Wykres 16 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

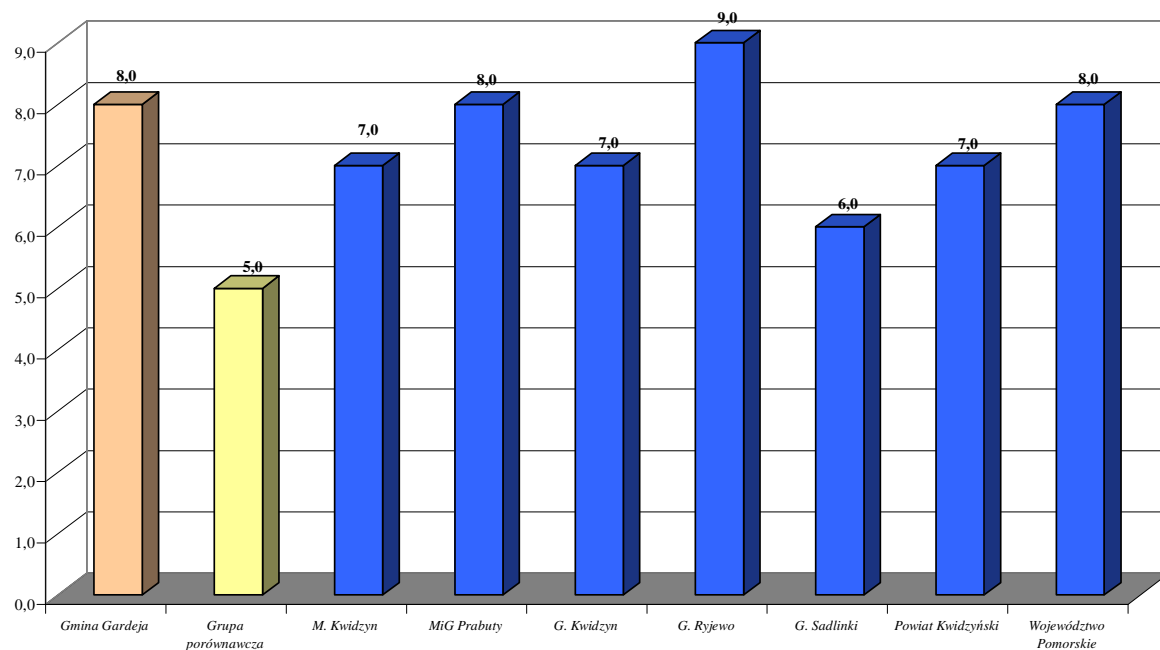
Wykres 17 Liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności

Wykres 18 Urodzenia żywe w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

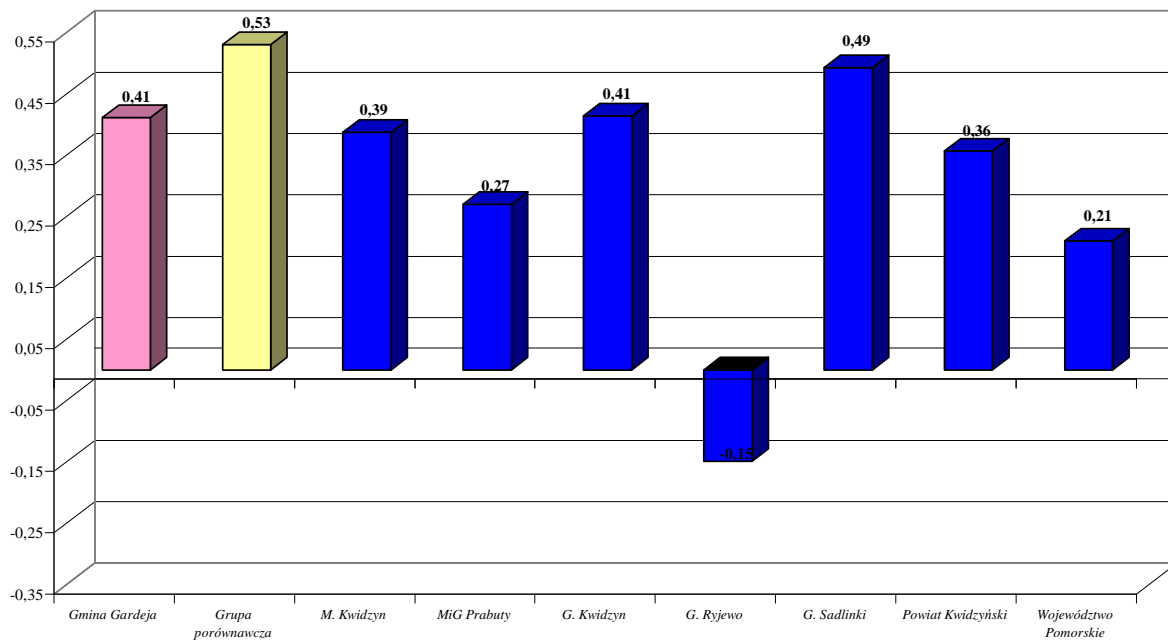

Wykres 19 Zgony w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

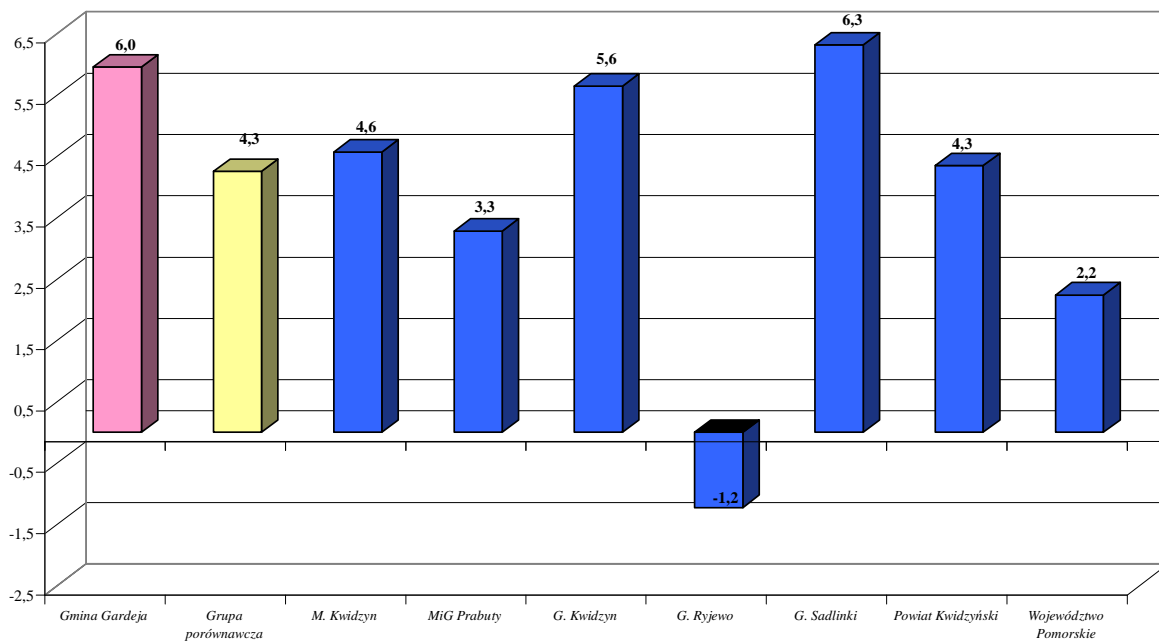

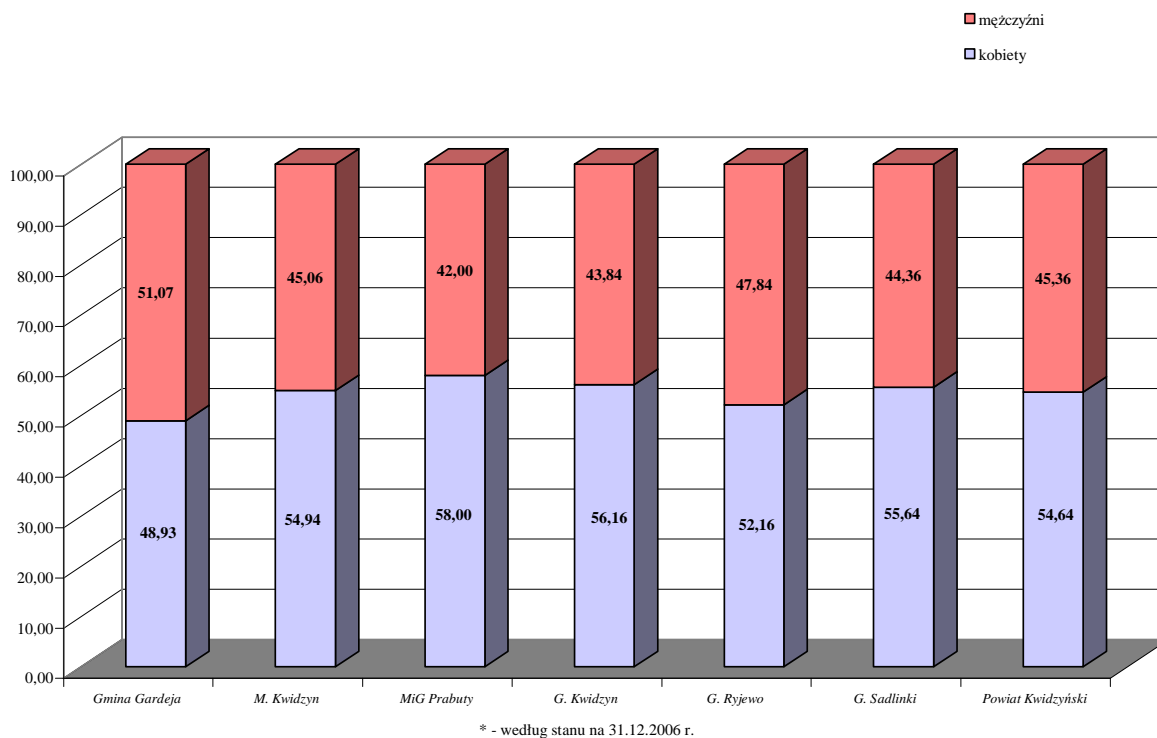
Wykres 20 Przyrost naturalny liczony metodą – (urodzenia żywe – zgony): urodzenia żywe

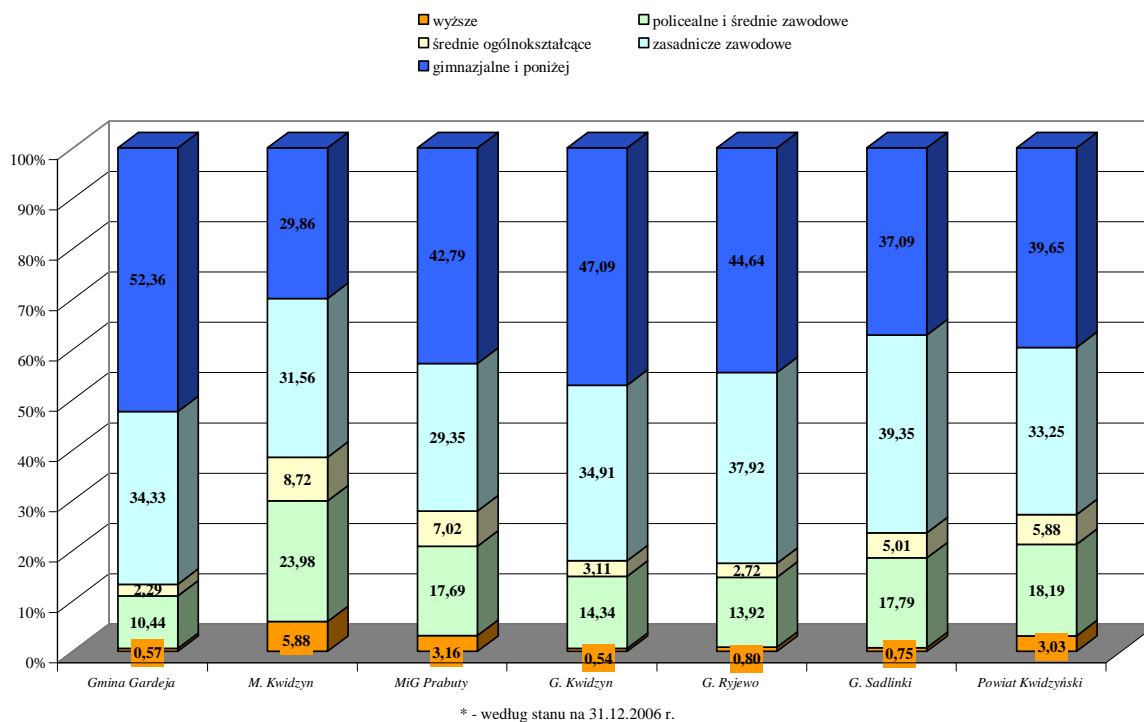
Wykres 21 Przyrost porównawczy w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

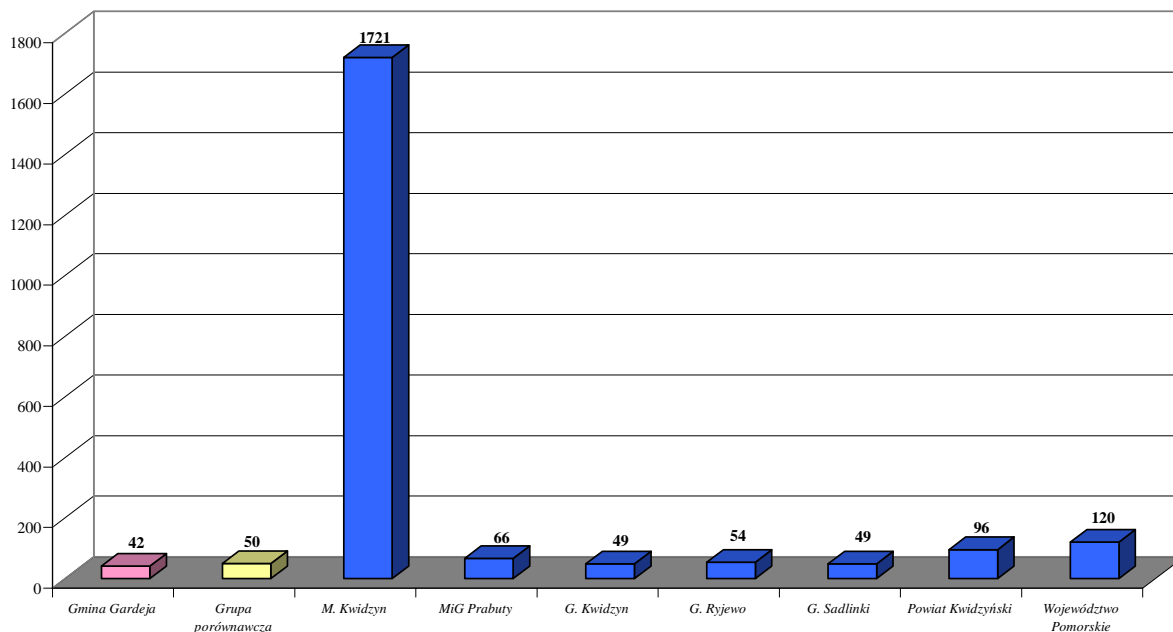
Wykres 22 Struktura procentowa bezrobotnych według płci – 31.12.2006 r.

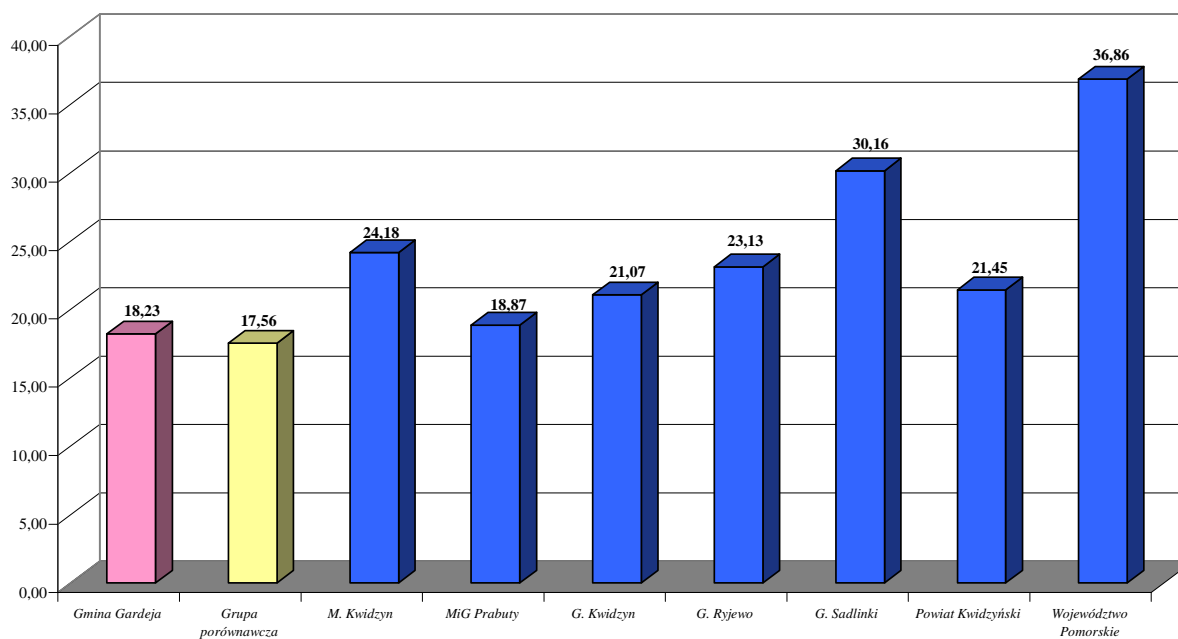
Wykres 23 Struktura procentowa bezrobocia według poziomu wykształcenia - 31.12.2006 r.

Wykres 24 Gęstość zaludnienia – liczba ludności przypadająca na 1 km² powierzchni obszaru

Wykres 25 Stopień zalesienia - stosunek powierzchni gruntów leśnych do całkowitej powierzchni

5. ANALIZA SWOT⁹

Podczas pierwszej debaty strategicznej pracowano nad analizą zasobów wewnętrznych i analizą otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń. Przeprowadzono tzw. analizę SWOT.

Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron gminy oraz badania szans i zagrożeń jakie stoją przed gminą. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- **„mocnych stron”** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- **„słabych stron”** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które niewyeliminowane utrudniać będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- **„szans”** - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi gminy;
- **„zagrożeń”** - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Podczas sesji, jej uczestnicy zostali poproszeni o wskazanie na najważniejsze czynniki i ich uszeregowanie wg obszarów analizy. Przeprowadzone wśród uczestników debaty badania ankietowe dały możliwość poznania gminy poprzez pryzmat ich opinii, pozwoliły dodatkowo przybliżyć i określić najważniejsze jej problemy. Ankietowani odpowiadali na pytania, co – ich zdaniem – jest mocną stroną gminy, z jakimi gmina boryka się trudnościami i jak można je

⁹ Opracowano na podstawie zapisów liderów lokalnych podczas debat strategicznych.

zwalczać, wykorzystując rysujące się szanse. Respondenci kwantyfikowali również podstawowe dziedziny życia społeczno – gospodarczego w rozbiciu na poszczególne cechy.

Wyniki ankiet były podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń). Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala sformułować koncepcje zrównoważonego rozwoju.

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego gminy. Wiele kwestii podnoszonych było w sposób niemal identyczny przez kilka lub nawet kilkanaście osób, można je zatem nazwać uniwersalnymi. Wiele zaś było tak szczegółowych, iż można by je traktować jako punkt wyjścia do konstruowania już nawet nie celu, a właściwie konkretnego programu operacyjnego lub projektu.

Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach gminy i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach gminy ułożonych przekrojowo (w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego). Niektóre zapisy z powodu swej lakoniczności mogą wydawać się nie do końca czytelne, ale zespół redakcyjny z pełną świadomością dokonał takich właśnie rozstrzygnięć.

Analiza SWOT jest kontynuacją i podsumowaniem diagnozy stanu gminy i w niej znajduje uzasadnienie większość rozstrzygnięć.

ANALIZA SWOT GMINY GARDEJA		
	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
POZYTYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • walory turystyczne • agroturystyka • walory przyrodniczo – krajobrazowe (jeziora, lasy) • Sadliński Obszar Chronionego Krajobrazu • Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu • tradycje • obiekty zabytkowe • ukształtowanie terenu • tereny inwestycyjne • tereny rekreacyjne • szlaki komunikacyjne • gospodarka rolna i leśna • placówki opieki medycznej • placówki oświatowe • aktywność mieszkańców • infrastruktura wodno-kanalizacyjna • infrastruktura techniczna 	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zorganizowane usługi turystyczne • drobna przedsiębiorczość • przetwórstwo rolno – spożywcze • ekologiczny przemysł • zewnętrzny kapitał inwestycyjny • współpraca zagraniczna • ochrona środowiska w otoczeniu gminy • organizacja imprez o zasięgu ponadregionalnym • pełna infrastruktura techniczna • powiązanie szlaków turystycznych • produkcja zdrowej żywności • rolnictwo specjalistyczne • rozwój drobnej wytwórczości • ekologiczne gospodarstwa rolne • rozwój rolnictwa w skali makro • wzrost zainteresowania turystyką krajową w skali makro • rozwój sieci komunikacyjnej • budowa sieci gazowniczej • rozbudowa sieci kanalizacji

ANALIZA SWOT GMINY GARDEJA		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
NEGATYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna infrastruktura turystyczna • infrastruktura drogowa i okołodrogowa • dostęp do szerokopasmowego Internetu • infrastruktura publiczno - społeczna • infrastruktura oświatowa i sportowa • infrastruktura energetyczna • stan techniczny budynków i obiektów zabytkowych • stan techniczny budynków komunalnych • brak świetlic wiejskich • komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna • estetyka zabudowy • kapitał wewnętrzny • zaplecze usługowe • dostęp do kultury • bezrobocie • ubóstwo • bierność społeczna • migracja młodzieży • niski poziom wykształcenia środowisk wiejskich • zanieczyszczanie środowiska naturalnego • melioracja • bezpieczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • degradacja środowiska naturalnego • alkoholizm • bezrobocie w skali makro • pogłębiające się bezrobocie wśród młodzieży • narkomania • patologie społeczne • starzenie się społeczeństwa • wyludnianie się wsi • zmniejszające się dochody ludności w skali makro • działalność zorganizowanych grup przestępczych • niestabilna polityka państwa • niewłaściwa polityka rolna • centralizm decyzyjny kosztem samodzielności gminy • dynamiczny rozwój gmin ościennych • zagrożenia ekologiczne • zanieczyszczenie lasów i pól • zmiana klimatu

6. OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO- GOSPODARCZEJ GMINY GARDEJA – ANKIETA

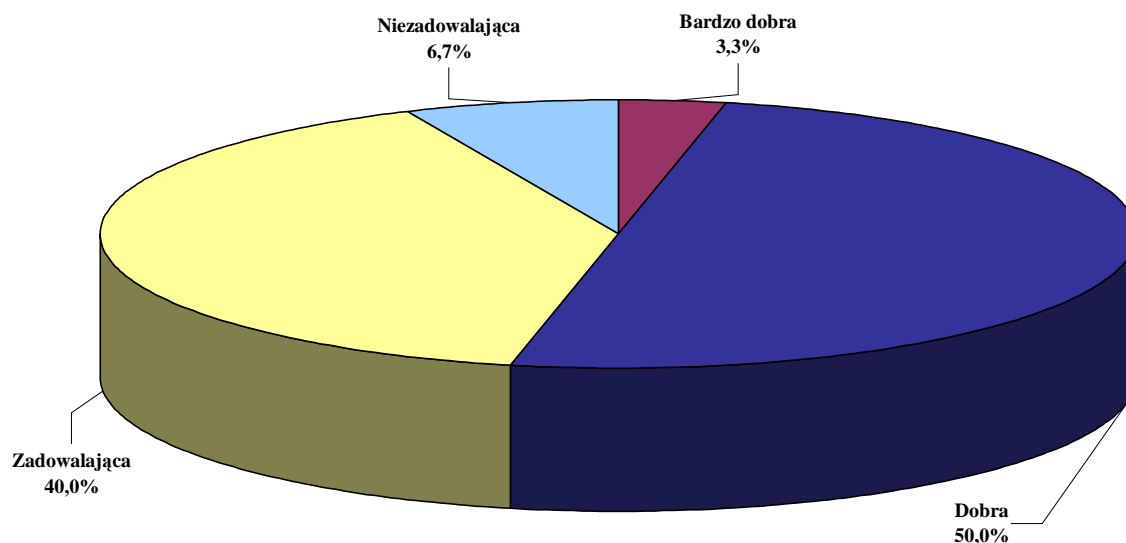
Liderzy lokalni na podstawie przeprowadzonej ankiety dokonali oceny sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Gardeja w porównaniu z podobnymi gminami w Polsce.

Kategoria ocen:

- A** - **bardzo dobra**
- B** - **dobra**
- C** - **zadowalająca**
- D** - **niezadowalająca**

Wyniki w procentach oddanych głosów na poszczególne kategorie ocen:

Oceny sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy Gardeja w porównaniu z podobnymi gminami w Polsce

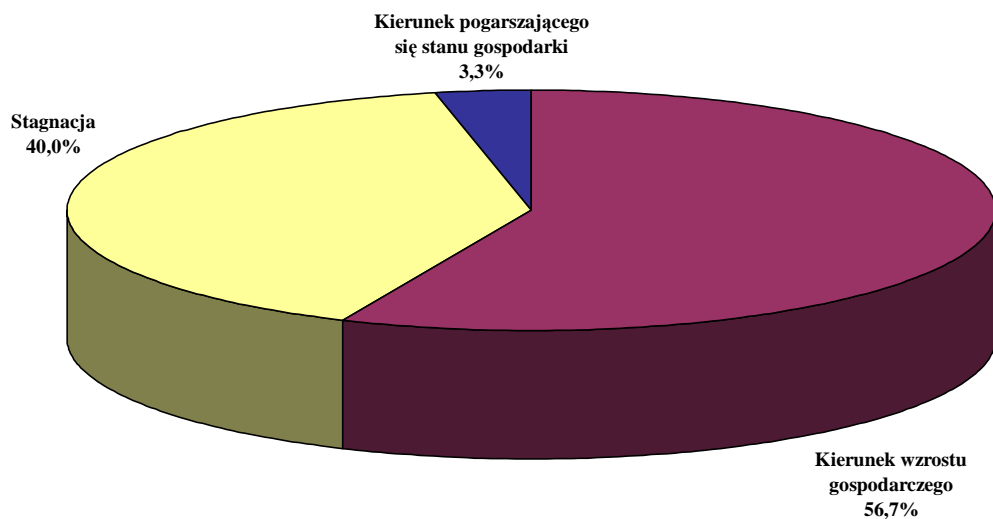

Uczestnicy debat strategicznych określili również ogólny trend rozwoju gospodarczego gminy w następujących kategoriach:

- A - kierunek wzrostu gospodarczego**
- B - stagnacja**
- C - kierunek pogarszającego się stanu gospodarki**

Wyniki w procentach oddanych głosów na poszczególne kategorie ocen:

*Ogólny trend rozwoju gospodarczego
Gminy Gardeja w kategoriach:*

7. DIAGNOZA STANU

Diagnoza zawiera informacje o uwarunkowaniach gospodarczych, przestrzennych, ekologicznych i demograficznych, analizy społeczne i ekonomiczne, na podstawie których sformułowano wnioski będące punktem wyjścia do zdefiniowania głównych kierunków strategii stanowiących treść niniejszego dokumentu.

Wyszczególniono w niej najważniejsze cechy poszczególnych obszarów przyjętych do oceny oraz określenia celów i kierunków działania w procesie debat strategicznych.

Diagnoza Stanu jest syntezą wyników debat strategicznych, analizy porównawczej i raportu o stanie gminy.

Charakterystykę obszarów cechuje wyszczególnienie ich cech w odniesieniu do gminy jako całości, jej zróżnicowań wewnętrznych oraz pozycji w powiecie i województwie.

Poszczególnym wnioskom przyporządkowano znaczenie:

- wartość pozytywna dla rozwoju gminy,
- wartość obecnie o niewielkim znaczeniu dla rozwoju gminy Gardeja,
- wartość negatywna dla rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Gardeja.

Ocenę potencjału wewnętrznego dokonano metodą analizy SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

Diagnoza stanu została opracowana, w tych samych przyjętych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego, które w następnym rozdziale stanowią o podziale na cele pierwszorzędne, drugorzędne i trzeciorzędne.

EKOLOGIA – OCHRONA ŚRODOWISKA

WARTOŚĆ POZYTYWNA
ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii
świadomość ekologiczna mieszkańców
oczyszczanie ścieków płynnych
ochrona zasobów wodnych
prawna ochrona obszarów przyrodniczych
edukacja ekologiczna
zamierzenia inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska
obszary leśne
WARTOŚĆ O NIEWIELKIM ZNACZENIU
gazyfikacja
segregacja odpadów
nowe technologie w pozyskiwaniu energii
prawna ochrona zasobów dóbr kultury w powiązaniu z estetyką przestrzeni
WARTOŚĆ NEGATYWNA
sieć kanalizacyjna
stan techniczny zbiorników bezodpływowych
zjawisko niskiej emisji
stosowane technologie dla wytwarzania energii cieplnej
dzikie wysypiska
zanieczyszczenie powietrza w tym uciążliwości zapachowe

INFRASTRUKTURA

WARTOŚĆ POZYTYWNA
sieć dróg
sieć wodociągowa
sieć kanalizacyjna
sieć telekomunikacyjna
sieć energetyczna
infrastruktura oświatowa
WARTOŚĆ O NIEWIELKIM ZNACZENIU
infrastruktura społeczna
infrastruktura turystyczna
WARTOŚĆ NEGATYWNA
infrastruktura sportowa
stan dróg
stan techniczny infrastruktury oświatowej
infrastruktura okołobiznesowa
dostęp do szerokopasmowego Internetu na terenach wiejskich
sieć gazownicza

GOSPODARKA

WARTOŚĆ POZYTYWNA
procent lokalnych podatków w dochodach własnych
dochód budżetu gminny
samodzielność budżetu
wydatki z budżetu ogółem na 1 –go mieszkańca
Wydatki inwestycyjne na 1 –go mieszkańca
liczba podmiotów gospodarczych
WARTOŚĆ O NIEWIELKIM ZNACZENIU
dochód własny
struktura procentowa podziału podmiotów gospodarki narodowej
dotacje celowe
struktura bezrobocia
WARTOŚĆ NEGATYWNA
instytucje otoczenia biznesu
liczba podmiotów o strukturze kapitałowej
poziom samozatrudnienia
wskaźnik bezrobocia

PRZESTRZEŃ

WARTOŚĆ POZYTYWNA
obszary o walorach turystyczno - krajobrazowych
obszary chronionego krajobrazu
obszary przyjeziorne
obszary przyrzeczne
położenie komunikacyjne
obszary rolnicze
stopień zalesienia
WARTOŚĆ O NIEWIELKIM ZNACZENIU
obszary zalewowe
obszary o nieuregulowanym stanie prawnym w zakresie zagospodarowania przestrzennego
WARTOŚĆ NEGATYWNA
tereny popegeerowskie
nierozwinięte obszary pod względem infrastruktury
peryferyjne położenie w województwie
obszary ubóstwa i apatii
obszary o ograniczonym dostępie komunikacyjnym

SPOŁECZNOŚĆ

WARTOŚĆ POZYTYWNA
więzi społeczne
tradycje
baza edukacyjna
przyrost naturalny
mieszkania komunalne
WARTOŚĆ O NIEWIELKIM ZNACZENIU
integracja społeczna
gęstość zaludnienia
wydatki na ochronę zdrowia
struktura ludności
obciążenia społeczne
WARTOŚĆ NEGATYWNA
odsetek bezrobocia
obszar patologii społecznej
gospodarka komunalna
wydatki na administrację
wydatki na opiekę społeczną
saldo migracji
infrastruktura społeczna

8. MISJA

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel gminy, jej „sens życia”. Jest wyrazem dążeń i oczekiwań w stosunku do gminy, dla której została sformułowana.

Wypracowana misja rozwoju gminy poprzez wizję, pokazuje pozytywny obraz gminy Gardeja w perspektywie 10 - 15 lat. Przeprowadzone analizy i wyartykułowane potrzeby mieszkańców, pozwalają na określenie głównych celów strategii. Cele te będą wyznacznikiem kierunku wszystkich działań objętych strategią.

Misja dla Gminy Gardeja jest opisem wizji gminy oraz głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się ona na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne.

Misja wyraźnie określa charakter gminy i wskazuje jej atuty. Z misji bezpośrednio wynikają obszary, które powinny być rozwijane. Obszary rozwojowe gminy Gardeja wzajemnie się uzupełniają.

W dalszej części strategii przedstawiono obszary, cele i kierunki działania dla każdego z obszarów życia społeczno – gospodarczego (ekologia, gospodarka, przestrzeń, infrastruktura i społeczność).

GMINA GARDEJA

**TO OBSZAR SPRZYJAJĄCY
ROZWOJOWI TURYSTYKI
W OPARCIU
O NATURALNE WALORY
KRAJOBRAZOWE
I TRADYCJE KULTURALNE,
JEDNOCZEŚNIE WSPIERAJĄCY
ROZWÓJ MAŁEJ I ŚREDNIEJ
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.
BEZPIECZNA GMINA Z DOBRZE
ZORGANIZOWANĄ
INFRASTRUKTURĄ OŚWIATOWĄ,
SPORTOWĄ I REKREACYJNĄ
I PEŁNĄ OFERTĄ MOŻLIWOŚCI
INWESTYCYJNYCH
ZAPEWNIAJĄCYCH
SUKCESYWNY WZROST POZIOMU
ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.**

9. PRIORYTETY W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

Cały obszar społeczno-gospodarczy podzielono na umowne pięć obszarów (gospodarka, przestrzeń, ekologia, infrastruktura i społeczność). Dla każdego, z tych obszarów wyznaczono trzy cele pierwszorzędne, bez których dany obszar życia społeczno-gospodarczego nie ma możliwości dalszego rozwoju.

Jednocześnie wskazano na trzy cele drugorzędne, które powinny znacznie przyspieszać rozwój w danym obszarze.

Dodatkowo wskazano na cele trzeciorzędne, które wspierają rozwój, a czas ich realizacji jest zdeterminowany przez wielość środków budżetowych, wielkość dotacji i napływającego kapitału zewnętrznego oraz rosnącej siły inwestycyjnej lokalnych podmiotów gospodarczych.

Na podstawie takich zhierarchizowanych celów określono priorytety w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego.

E K O L O G I A

Priorytetem ekologicznym jest podejmowanie działań w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy oraz stworzenie warunków do zmiany sposobu pozyskiwania energii cieplnej przez indywidualne gospodarstwa domowe i monitoring źródeł zanieczyszczenia środowiska.

I N F R A S T R U K T U R A

W obszarze infrastruktury priorytetem jest podjęcie działań w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych oraz podjęcie działań w kierunku budowy sieci kanalizacyjnej i modernizacji sieci wodociągowej. Istotnym elementem są również działania w kierunku dalszej rozbudowy i budowy infrastruktury odbioru ścieków z terenu całej gminy.

G O S P O D A R K A

W obszarze gospodarczym najbardziej istotnym dla rozwoju gospodarczego gminy jest podjęcie działań promocyjnych i edukacyjnych w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców przy jednoczesnym skutecznym wykorzystaniu funduszy UE dla rozwoju gminy oraz tworzeniu dobrego prawa lokalnego.

S P O Ł E C Z N O Ś Ć

W obszarze społecznym priorytetami są wszystkie działania związane z tworzeniem warunków dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci, młodzieży i całego społeczeństwa gminy przy jednoczesnym lepszym przeciwdziałaniu patologiom społecznym. Priorytety te winny być wspierane przez podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego.

P R Z E S T R Z E Ń

W obszarze przestrzeni priorytetem jest podejmowanie działań umożliwiających likwidację zaniedbań w zakresie melioracji i regulacji stosunków wodnych przy jednoczesnych działaniach na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji. Również istotnym elementem przestrzeni będzie lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych i drogowych) dla rozwoju turystyki.

10. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA

Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na obszary strategiczne. Obszary strategiczne są najistotniejszymi polami działania gminy, jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność gminy Gardeja koncentrować będzie się na pięciu obszarach:

- EKOLOGIA,
- INFRASTRUKTURA,
- GOSPODARKA,
- SPOŁECZNOŚĆ,
- PRZESTRZEŃ.

Tablica celów w poszczególnych obszarach (ekologia, społeczność, infrastruktura, gospodarka, przestrzeń) uporządkowuje pod względem ważności i znaczenia dla rozwoju poszczególne zidentyfikowane cele w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne.

Cele pierwszorzędne - w każdym z tych obszarów (trzy cele) to takie cele, bez których utrzymanie obecnego status quo (rozwoju danego obszaru) nie jest możliwe.

Cele drugorzędne to cele, które w skrócie można określić jako cele prorozwojowe (ich realizacja przyspieszy rozwój danego obszaru).

Cele trzeciorzędne to cele, które są ważne dla danego obszaru, ale czas i tempo realizacji tych celów zależy od uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych możliwości finansowania (cele rezerwowe).

Kierunki działania zmierzające do realizacji poszczególnych celów strategicznych przedstawiono poniżej każdego z celów w układzie tabelarycznym.

UWAGA

Zidentyfikowane cele i kierunki działania w poszczególnych obszarach są jedynie podstawą do ostatecznego wyboru wariantu rozwoju.

Nie jest możliwa realizacja wszystkich zidentyfikowanych celów w okresie realizacji Strategii. Cele, które nie znalazły miejsca w wariacie rozwoju mogą być podstawą dla aktualizacji Strategii w następnych latach, w procesie monitorowania tego dokumentu.

Tabela 22 Cele i kierunki działania w obszarze „ Ekologia”

10.1. EKOLOGIA								
Cele pierwszorzędne								
<i>Skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy.</i>			<i>Stworzenie warunków do zmiany sposobu pozyskiwania energii cieplnej przez indywidualne gospodarstwa domowe.</i>			<i>Podjęć działania w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego.</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Rozmieszczenie pojemników na segregowane odpady w każdej miejscowości gminnej.	Zwiększenie asortymentu segregowanych odpadów.	Edukacja ekologiczna na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w zakresie segregacji odpadów najczęściej wytwarzanych.	Budowa sieci gazowniczej na terenie Gminy Gardeja i stworzenie systemu zachęt do korzystania z różnych form energii odnawialnej.	Edukacja mieszkańców gminy w zakresie zagrożeń wynikających z rosnącego zjawiska niskiej emisji.	Promocja nowych technologii (opartych na biomasie, solarach, itp.).	Monitoring zrzutów ścieków do zbiorników bezodpływowych.	Likwidacja dzikich wysypisk.	Monitoring gospodarstw rolnych i zakładów produkcyjnych ingerujących bezpośrednio w zasoby przyrodnicze poprzez stosowanie technologii degradujących środowisko.
Cele drugorzędne								
<i>Podjęć działania dla utrzymania obszarów czystego krajobrazu.</i>			<i>Podjęć działania w kierunku poprawy architektury zieleni i zadrzewień na terenie całej gminy.</i>			<i>Podjęć działania w kierunku wzrostu świadomości ekologicznej oraz uwypuklenia walorów turystycznych i przyrodniczych gminy.</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Utrzymanie i tworzenie nowych prawnie chronionych obszarów przyrodniczych.	Monitoring źródeł potencjalnych zagrożeń zanieczyszczenia środowiska.	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzeni uwzględniające zachowanie istniejących zasobów przyrodniczych.	Budowa skwerów i architektury małej zieleni w każdym sołectwie.	Projekt mechanizmów prawnych i finansowych stwarzających podstawę do estetyzacji poszczególnych miejscowości w oparciu o działania właścicieli obiektów.	Organizowanie konkursów promujących ciekawe zagospodarowania i estetykę, posesji i osiedli mieszkaniowych.	Edukacja dorosłych poprzez lokalne media, zebrania wiejskie w zakresie nowych technologii ochrony środowiska, wytwarzania źródeł ciepła i zagrożeń ekologicznych.	Utworzenie „Zielonej Szkoły” jako centrum edukacji ekologicznej współpracującej ze środowiskiem naukowym z Trójmiasta.	Opracowanie Studium Turystycznego z wykorzystania walorów turystycznych i przyrodniczych ze wskazaniem na dodatkowe źródła dochodów gminy.

Tabela 23 Cele i kierunki działania w obszarze „Infrastruktura”

10.2. INFRASTRUKTURA

Cele pierwszorzędne

<i>Podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych.</i>			<i>Podjąć działania w kierunku budowy sieci wodno - kanalizacyjnej.</i>			<i>Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury oczyszczania ścieków na terenie gminy.</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Budowa i rozbudowa dróg gminnych łączących się z drogami wojewódzkimi i powiatowymi.	Budowa nowych utwardzonych dróg na nowych i istniejących osiedlach mieszkaniowych (ciągi pieszo - jezdne).	Budowa dróg utwardzonych do miejscowości gminnych o utrudnionych warunkach dla usług komunikacji zbiorowej.	Kontynuacja działań zmierzających do skanalizowania całej gminy.	Budowa nowych sieci wodociągowych do obszarów rozwoju budownictwa mieszkaniowego i stref aktywności gospodarczej.	Modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych dla poprawy jakości i parametrów wody pitnej.	Wykonanie koncepcji i przedstudium wykonalności dla wykorzystania istniejącej oczyszczalni przy planach rozbudowy sieci kanalizacyjnej.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w obszarach wiejskich o rozproszonej zabudowie.	Wdrożenie nowych technologii min. w zakresie utylizacji osadu pociągającego.

Cele drugorzędne

<i>Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej.</i>			<i>Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej.</i>			<i>Podjąć działania w kierunku budowy infrastruktury publicznej.</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Rozbudowanie infrastruktury turystycznej wokół obszarów przyjeziornych (parkingi, pola namiotowe, campingowe).	Budowa szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych).	Umożliwienie rozwoju inwestycji hotelowych (pensjonaty o średnim i wyższym standardzie).	Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu.	Maksymalizacja poziomu usług teleinformatycznych w tym pełne pokrycie telefonii bezprzewodowej.	Poprawa jakości sieci energetycznej.	Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej z ich dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych.	Budowa i modernizacja obiektów kultury, rekreacji, sportu i zdrowia.	Modernizacja obiektów komunalnych i zakupy inwestycyjne poprawiające komfort i jakość życia mieszkańców, w tym budowa świetlic wiejskich.

Tabela 24 Cele i kierunki działania w obszarze „Gospodarka”

10.3. GOSPODARKA

Cele pierwszorzędne

Podjąć działania w celu skutecznego wykorzystania funduszy UE dla rozwoju gminy.

Podjąć działania promocyjne i edukacyjne w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców.

Podjąć działania w kierunku tworzenia dobrego prawa lokalnego.

Kierunki działania

Kierunki działania

Kierunki działania

Włączenie organizacji pozarządowych w działania na rzecz pozyskiwania środków pozabudżetowych.

Edukacja bezpośrednich beneficjentów (np. rolnicy, prowadzący działalność gospodarczą).

Realizowanie procesów przygotowawczych dla absorpcji środków UE (projekty, studia wykonalności).

Promocja położenia gminy w otoczeniu głównych ciągów komunikacyjnych, miejsc i obszarów inwestowania (SAG¹⁰).

Budowa infrastruktury w obszarach wiejskich w kierunkach wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe.

Wspieranie tworzenia grup producenckich i innych form wsparcia dla lepszego wykorzystania potencjału istniejących gospodarstw rolnych.

Utworzenie systemu konsultacji społecznych przy inicjowaniu projektów uchwał dot. lokalnych przedsiębiorców.

Stworzenie pakietu uchwał Rady Gminy gwarantujących jej zrównoważony rozwój.

Ustanowienie warunków, celów publicznych gminy dla organizacji przedsięwzięć w ramach PPP¹¹.

Cele drugorzędne

Stworzyć sprawny system promocji gminy oraz rozwój produktów lokalnych.

Wykorzystać położenie gminy dla pozyskania inwestorów i unowocześnienia gospodarki.

Stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza małych i średnich firm.

Kierunki działania

Kierunki działania

Kierunki działania

Wspieranie inicjatyw lokalnych stworzonych na poziomie sołectw przez administrację gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Tworzenie Planów Odnowy Miejscowości poszczególnych wsi i sołectw dla sprawnej absorpcji środków UE w ramach PROW¹².

Promować potencjał gospodarczy i turystyczny gminy na arenie krajowej i międzynarodowej.

Stworzenie Stref Aktywności Gospodarczej o preferencyjnych warunkach inwestowania.

Stworzenie warunków dla rozwoju różnych form turystyki i agroturystyki.

Promocja nowych technologii i rozwiązań organizacyjnych pośród lokalnych przedsiębiorców dla wzrostu ich potencjału gospodarczego.

Własny system preferencyjnych podatków lokalnych zgodnych z ustawą o pomocy publicznej.

Rozwijanie pakietu bezpłatnego doradztwa dla MSP chcącego inwestować w gminie dla istniejącego już sektora MSP.

Rozwijanie turystycznej infrastruktury okołobiznesowej.

Cele trzeciorzędne

Stworzyć spójny program promocji turystycznej i gospodarczej gminy.

Podjąć działania w kierunku utworzenia Centrum Wspierania Przedsiębiorczości z funkcją Inkubatora Wiejskiego.

Podjąć działania w kierunku przygotowania nowych terenów osadniczych poprzez ich uzbrojenie i promocję.

¹⁰ SAG – Strefy Aktywności Gospodarczej

¹¹ PPP – Partnerstwo Publiczno-Prywatne

¹² PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Tabela 25 Cele i kierunki działania w obszarze „Społeczność”

10.4. SPOŁECZNOŚĆ

Cele pierwszorzędne

Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży oraz całego społeczeństwa gminy.

Podjąć działania dla poprawy bezpieczeństwa publicznego.

Przeciwdziałać patologiom społecznym.

Kierunki działania

Kierunki działania

Kierunki działania

Wykorzystanie bazy oświatowej dla organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Stworzenie systemu edukacji dorosłych (profilaktyka zdrowotna, edukacja ekologiczna, przekwalifikacje zawodowe) w oparciu o istniejące szkoły i świetlice wiejskie.

Zwiększenie dostępu do nauki dzieci i rodzin o niskich dochodach.

Eliminacja zagrożeń wynikających ze zwiększenia natężenia ruchu kołowego przy głównych ciągach komunikacyjnych.

Zwiększenie działań prewencyjnych (Policja + kadra nauczycielska + Kościół).

Utworzenie Straży Gminnej.

Utworzenie sprawnego systemu monitoringu środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Edukacja nt. potencjalnych zagrożeń (narkomania, alkoholizm) na poziomie ostatnich klas szkoły podstawowej i gimnazjum.

Organizacja grup wsparcia, w tym również przy udziale organizacji pozarządowych.

Cele drugorzędne

Stworzyć warunki dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Stworzyć warunki do zmniejszenia bezrobocia i jego społecznych skutków.

Zabezpieczyć warunki do właściwego funkcjonowania służby zdrowia i opieki zdrowotnej.

Kierunki działania

Kierunki działania

Kierunki działania

Budowa i modernizacja zaplecza infrastrukturalnego świadczonych usług pomocy społecznej na poziomie gminy.

Tworzenie świetlic środowiskowych z pełnym programem zajęć profilaktycznych i opieką psychologiczną i socjoterapeutyczną.

Budowa Domu Spokojnej Starości. lub Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych, samotnych i wymagających opieki.

Stworzenie systemu wspierania małej i średniej przedsiębiorczości konkurencyjnego w stosunku do Kwidzyna.

Promować samozatrudnienie.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie niwelowania społecznych skutków bezrobocia.

Zwiększyć dostępność do specjalistycznych usług medycznych.

Organizacja „białych niedziel” w oparciu o współpracę ze środowiskiem Akademii Medycznej w Gdańsku.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi dla realizacji programów profilaktyki zdrowotnej na terenie gminy Gardeja (profilaktyka chorób nowotworowych).

Cele drugorzędne

Stworzyć warunki dla rozwoju różnych form edukacji dla osób w wieku poprodukcyjnym.

Stworzyć warunki do podniesienia poziomu usług publicznych.

Stworzyć warunki dla rozwoju infrastruktury rekreacyjno – wypoczynkowej jako formy zwiększenia aktywności lokalnej społeczności.

Tabela 26 Cele i kierunki działania w obszarze „Przestrzeń”

10.5. PRZESTRZEŃ								
Cele pierwszorzędne								
<i>Podjąć działania umożliwiające likwidację zaniedbań w zakresie melioracji i regulacji stosunków wodnych.</i>			<i>Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji.</i>			<i>Umożliwić lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych, drogowych).</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Stworzenie koncepcji regulacji stosunków wodnych na terenie całej gminy.	Rozdzielność sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w punktach i miejscach największego opadu i zlewniach wód opadowych.	Budowa nowych i modernizacja istniejących rowów melioracyjnych.	Wyznaczenie i objęcie planem obszarów gminy pod rozwój budownictwa mieszkaniowego.	Tworzenie stref aktywności gospodarczej przy głównych ciągach komunikacyjnych.	Tworzenie Planów Miejsowych w obszarach gminy mających największą szansę na rewitalizację (zmianę funkcji).	Usprawnienie komunikacji wewnętrznej w oparciu o transport publiczny.	Utrzymanie połączeń kolejowych i nadanie im funkcji turystycznej po utworzeniu i wypromowaniu oferty turystycznej gminy.	Budowa systemu transportu gminnego na bazie autobusu szkolnego.
Cele drugorzędne								
<i>Podjąć działania w kierunku odnowy obszarów wiejskich i rewitalizacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury.</i>			<i>Podjąć działania w kierunku wykorzystania położenia gminy.</i>			<i>Stworzenie warunków do wykorzystania obszarów gminy prawnie chronionych dla rozwoju turystyki.</i>		
Kierunki działania			Kierunki działania			Kierunki działania		
Inwentaryzacja zasobów społecznych i kulturowych.	Tworzenie Parków Kulturowych we współpracy z sąsiednimi gminami.	Tworzenie projektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach działania 3.2.2. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.	Stworzenie centrum usługowego i kulturalnego w Gardei.	Lepiej wykorzystać istniejące zbiorniki wodne dla rozwoju turystyki.	Ustawicznie dostosowywać ofertę komunikacji wewnętrznej jak i stan techniczny dróg dojazdowych do gminy do kształtujących się zmian zagospodarowywania poszczególnych przestrzeni gminy.	Opracowanie koncepcji zagospodarowania turystycznego dla obszarów przyrodniczych prawnie chronionych.	Budowa ścieżek przyrodniczych i wyznaczenie szlaków rowerowych oraz konnych.	Promocja walorów i osobliwości przyrodniczych obszarów chronionych.

11. WARIANT ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO - PO KOREKTACH EKSPERCKICH

11.1. KOMENTARZ DO WARIANTU ROZWOJU

W poszczególnych obszarach życia społeczno - gospodarczego (gospodarka i przestrzeń, ekologia, infrastruktura, społeczność) wskazano 14 celów, które są podstawą prawidłowego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gardeja. Cele te wypełniają realizację przyjętej misji do roku 2015.

Sformułowane cele były podstawą do określenia wariantu rozwoju, składającego się z 14 najważniejszych celów, bez względu na to, do jakiego wcześniej obszaru zostały one zakwalifikowane.

Dwa najważniejsze z tych czternastu celów określono mianem celów strategicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Celom tym przypisano 50% środków potencjału inwestycyjnego¹³ Gminy Gardeja.

Kolejne cztery cele określono mianem priorytetów, dla których realizacji przeznacza się 35% tegoż potencjału.

Dla wskazanych niżej ośmiu celów niezbędnych przeznaczono 15% tzw. potencjału inwestycyjnego.

Każdemu celowi w wariacie rozwoju przypisano jeden z czterech charakterów odpowiadających skutkom, jakie będzie wywoływała pełna realizacja tego celu.

Zidentyfikowano cztery możliwe charakterystyczne skutki oddziaływania tj. prospołeczny, prokonkurencyjny, proedukacyjny i proinnowacyjny.

Wariant rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gardeja dzielący się na dwa cele strategiczne, cztery priorytety oraz osiem celów niezbędnych (schemat wariantu przedstawia tabela o nazwie „Wybrany Wariant Rozwoju”) można określić jako wariant o charakterze prokonkurencyjno-prospołecznym. Wariant rozwoju ma za zadanie zhierarchizowanie celów i jest podstawą podziału środków potencjału inwestycyjnego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym do roku 2013 w ramach przyjętego budżetu Unii Europejskiej podziału Funduszy Strukturalnych UE.

¹³ przez pojęcie "potencjał inwestycyjny" określa się wszystkie środki finansowe wpływające do gminy (budżet gminy, dotacje, subwencje, darowizny, kapitał prywatny), poprzez które realizuje się programy operacyjne i projekty wypełniające założenia strategii.

Tabela 27 Wybrany Wariant Rozwoju Gminy Gardeja

CELE STRATEGICZNE	Podjąć działania w kierunku budowy sieci wodno - kanalizacyjnej. I A		Podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych. I B	
	Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji. II A	Stworzyć warunki dla rozwoju infrastruktury turystycznej. II B	Skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy II C	Podjąć działania w kierunku budowy infrastruktury publicznej. II D
CELE NIEZBĘDNE	Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej. III A	Umożliwić lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych, drogowych). III B	Podjąć działania promocyjne i edukacyjne w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców. III C	
	Podjąć działania w celu skutecznego wykorzystania funduszy UE dla rozwoju gminy. III D	Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury oczyszczania ścieków na terenie całej gminy. III E	Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży oraz całego społeczeństwa gminy. III F	
	Przeciwdziałać patologiom społecznym. III G		Stworzyć warunki dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych. III H	

11.2. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I CELE NIEZBĘDNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁANIA

Wariant rozwoju obejmuje 14 celów utworzonych na podstawie wcześniej zidentyfikowanych celów w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego Gminy Gardeja. Poszczególnym zidentyfikowanym w wariacie celom przypisano kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY - IA

Podjąć działania w kierunku budowy sieci wodno - kanalizacyjnej.

Opis kierunków działań:

- 1) Kontynuacja działań zmierzających do skanalizowania całej gminy.
- 1) Budowa nowych sieci wodociągowych do obszarów rozwoju budownictwa mieszkaniowego i stref aktywności gospodarczej.
- 1) Modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych dla poprawy jakości i parametrów wody pitnej.

CEL STRATEGICZNY – IB

Podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych.

Opis kierunków działań:

- 1) Budowa i rozbudowa dróg gminnych łączących się z drogami wojewódzkimi i powiatowymi.
- 2) Budowa nowych utwardzonych dróg na nowych i istniejących osiedlach mieszkaniowych (ciągi pieszo - jezdne).
- 3) Budowa dróg utwardzonych do miejscowości gminnych o utrudnionych warunkach dla usług komunikacji zbiorowej.

CEL PRIORYTETOWY – II A

Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji.

Opis kierunków działań:

- 1) Wyznaczenie i objęcie planem obszarów gminy pod rozwój budownictwa mieszkaniowego.

- 2) Tworzenie stref aktywności gospodarczej przy głównych ciągach komunikacyjnych.
- 3) Tworzenie Planów Miejscowych w obszarach gminy mających największą szansę na rewitalizację (zmianę funkcji).

CEL PRIORYTETOWY – II B

Stworzyć warunki dla rozwoju infrastruktury turystycznej.

Opis kierunków działań:

- 1) Rozbudowanie infrastruktury turystycznej wokół obszarów przyjeziornych (parkingi, pola namiotowe, campingowe).
- 2) Budowa szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych).
- 3) Umożliwienie rozwoju inwestycji hotelowych (pensjonaty o średnim i wyższym standardzie).

CEL PRIORYTETOWY – II C

Skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy

Opis kierunków działań:

- 1) Rozmieszczenie pojemników na segregowane odpady w każdej miejscowości gminnej.
- 2) Zwiększenie asortymentu segregowanych odpadów.
- 3) Edukacja ekologiczna na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w zakresie segregacji odpadów najczęściej wytwarzanych.

CEL PRIORYTETOWY – II D

Podjąć działania w kierunku budowy infrastruktury publicznej.

Opis kierunków działań:

- 1) Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej z ich dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych.
- 2) Budowa i modernizacja obiektów kultury, rekreacji, sportu i zdrowia.
- 3) Modernizacja obiektów komunalnych i zakupy inwestycyjne poprawiające komfort i jakość życia mieszkańców w tym budowa świetlic wiejskich.

CEL STRATEGICZNY III A

Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej.

Opis kierunków działań:

- 1) Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu.
- 2) Maksymalizacja poziomu usług teleinformatycznych w tym pełne pokrycie telefonii bezprzewodowej.
- 3) Poprawa jakości sieci energetycznej.

CEL STRATEGICZNY III B

Umożliwić lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych, drogowych).

Opis kierunków działań:

- 1) Usprawnienie komunikacji wewnętrznej w oparciu o transport publiczny.
- 2) Utrzymanie połączeń kolejowych i nadanie im funkcji turystycznej po utworzeniu i wypromowaniu oferty turystycznej gminy.
- 3) Budowa systemu transportu gminnego na bazie autobusu szkolnego.

CEL STRATEGICZNY III C

Podjąć działania promocyjne i edukacyjne w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców.

Opis kierunków działań:

- 1) Promocja położenia gminy w otoczeniu głównych ciągów komunikacyjnych, miejsc i obszarów inwestowania (SAG¹⁴).
- 2) Budowa infrastruktury w obszarach wiejskich w kierunkach wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe.
- 3) Wspieranie tworzenia grup producenckich i innych form wsparcia dla lepszego wykorzystania potencjału istniejących gospodarstw rolnych.

CEL STRATEGICZNY III D

Podjąć działania w celu skutecznego wykorzystania funduszy UE dla rozwoju gminy.

Opis kierunków działań:

- 1) Włączenie organizacji pozarządowych w działania na rzecz pozyskiwania środków pozabudżetowych.
- 2) Edukacja bezpośrednich beneficjentów (np. rolnicy, prowadzący działalność gospodarczą).

---

¹⁴ SAG – Strefy Aktywności Gospodarczej

- 3) Realizowanie procesów przygotowawczych dla absorpcji środków UE (projekty, studia wykonalności).

CEL STRATEGICZNY III E

Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury oczyszczania ścieków na terenie całej gminy.

Opis kierunków działań:

- 1) Wykonanie koncepcji i przedstudium wykonalności dla wykorzystania istniejącej oczyszczalni przy planach rozbudowy sieci kanalizacyjnej.
- 2) Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w obszarach wiejskich o rozproszonej zabudowie.
- 3) Wdrożenie nowych technologii min. w zakresie utylizacji osadu poodczyszczalnianego.

CEL STRATEGICZNY III F

Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży oraz całego społeczeństwa.

Opis kierunków działań:

- 1) Wykorzystanie bazy oświatowej dla organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- 2) Stworzenie systemu edukacji dorosłych (profilaktyka zdrowotna, edukacja ekologiczna, prekwalifikacje zawodowe) w oparciu o istniejące szkoły i świetlice wiejskie.
- 3) Zwiększenie dostępu do nauki dzieci i rodzin o niskich dochodach.

CEL STRATEGICZNY III G

Przeciwdziałać patologiom społecznym.

Opis kierunków działań:

- 1) Utworzenie sprawnego systemu monitoringu środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2) Edukacja nt. potencjalnych zagrożeń (narkomania, alkoholizm) na poziomie ostatnich klas szkoły podstawowej i gimnazjum.
- 3) Organizacja grup wsparcia, w tym również przy udziale organizacji pozarządowych.

CEL STRATEGICZNY III H

Stworzyć warunki dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Opis kierunków działań:

- 1) Budowa i modernizacja zaplecza infrastrukturalnego świadczonych usług pomocy społecznej na poziomie gminy.
- 2) Tworzenie świetlic środowiskowych z pełnym programem zajęć profilaktycznych i opieką psychologiczną i socjoterapeutyczną.
- 3) Budowa Domu Spokojnej Starości lub Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych, samotnych i wymagających opieki.

12. ANKIETY POGLĄDOWE

Tabela 28 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie gminy Gardeja ocenianych przez uczestników debaty skali od 1 do 10

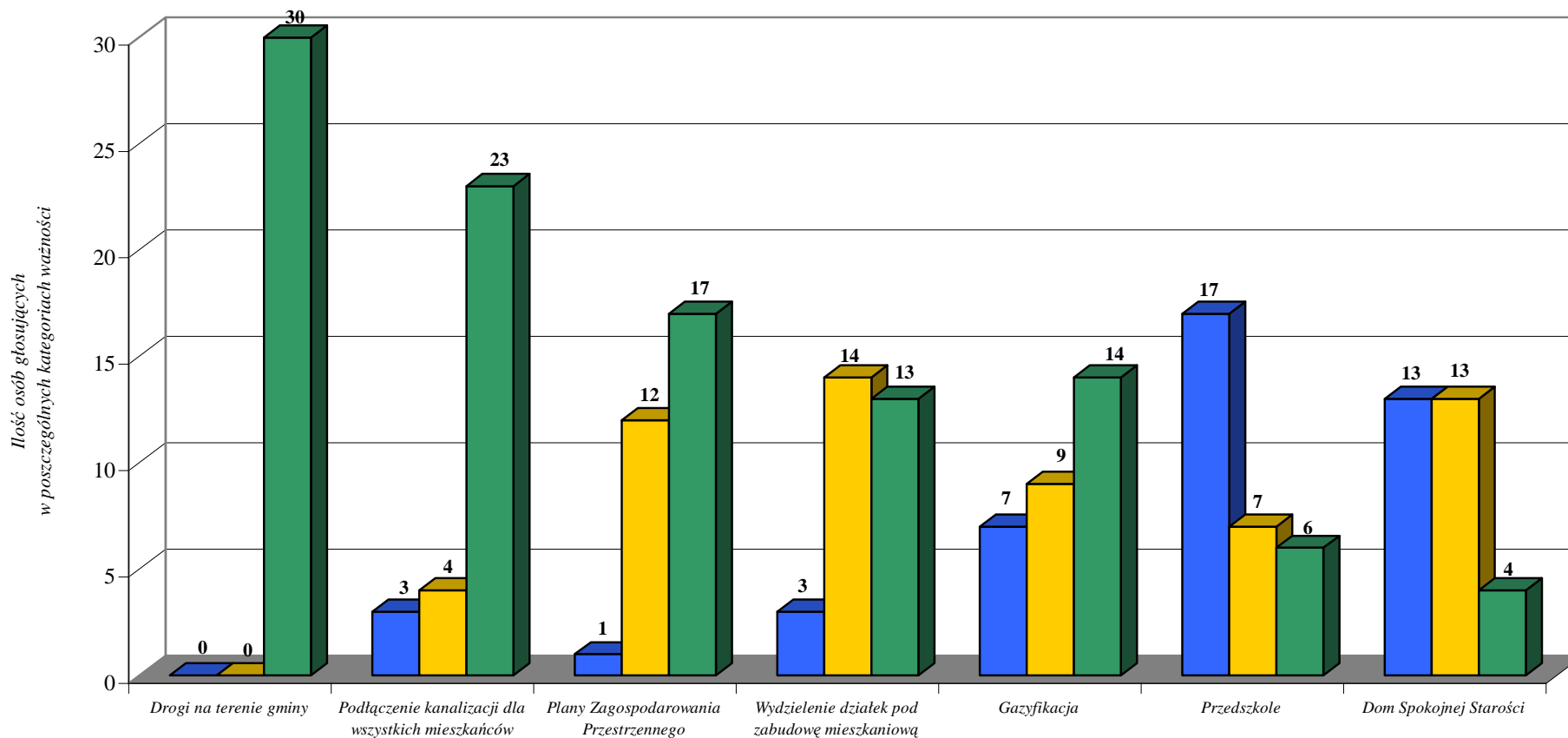
Lp.	Zagadnienia	Mało ważne				Ważne					Bardzo ważne			
		1	2	3	Su ma ¹	4	5	6	7	Su ma	8	9	10	Suma
1.	Drogi na terenie gminy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	28	30
2.	Podłączenie kanalizacji dla wszystkich mieszkańców	2	0	1	3	1	2	1	0	4	3	3	17	23
3.	Plany Zagospodarowania Przestrzennego	1	0	0	1	0	9	1	2	12	3	1	13	17
4.	Wydzielenie działek pod zabudowę mieszkaniową	2	0	1	3	3	8	2	1	14	3	1	9	13
5.	Gazyfikacja	4	1	2	7	2	4	0	3	9	2	0	12	14
6.	Przedszkole	10	7	0	17	1	3	3	0	7	2	2	2	6
7.	Dom Spokojnej Starości	5	5	3	13	4	6	0	3	13	1	0	3	4
8.	Poprawa jakości wody pitnej	0	0	2	2	1	5	2	1	9	2	0	17	19
9.	Remont świetlicy wiejskiej i biblioteki w m. Czarne Dolne	11	8	1	20	0	5	1	0	6	0	0	4	4
10.	Remont kościołów	5	8	1	14	2	3	1	1	7	1	0	8	9
11.	Melioracja	2	1	1	4	4	3	1	2	10	1	0	15	16
12.	Dostosowanie placówek oświatowych dla dzieci niepełnosprawnych	1	1	1	3	2	3	2	3	10	0	0	17	17
13.	Utworzenie SSE	7	2	3	12	1	4	0	1	6	1	0	11	12
14.	Stworzyć warunki do rozwoju agroturystyki	0	0	0	0	1	5	1	2	9	2	3	16	21
15.	Farmy wiatrowe	8	2	1	11	0	3	2	2	7	5	0	7	12

1) suma wartości z kolumn 3, 4, 5

Wykres 26 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wg skali ważności

*Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych
wg skali ważności*

■ *Mało ważne*
■ *Ważne*
■ *Bardzo ważne*

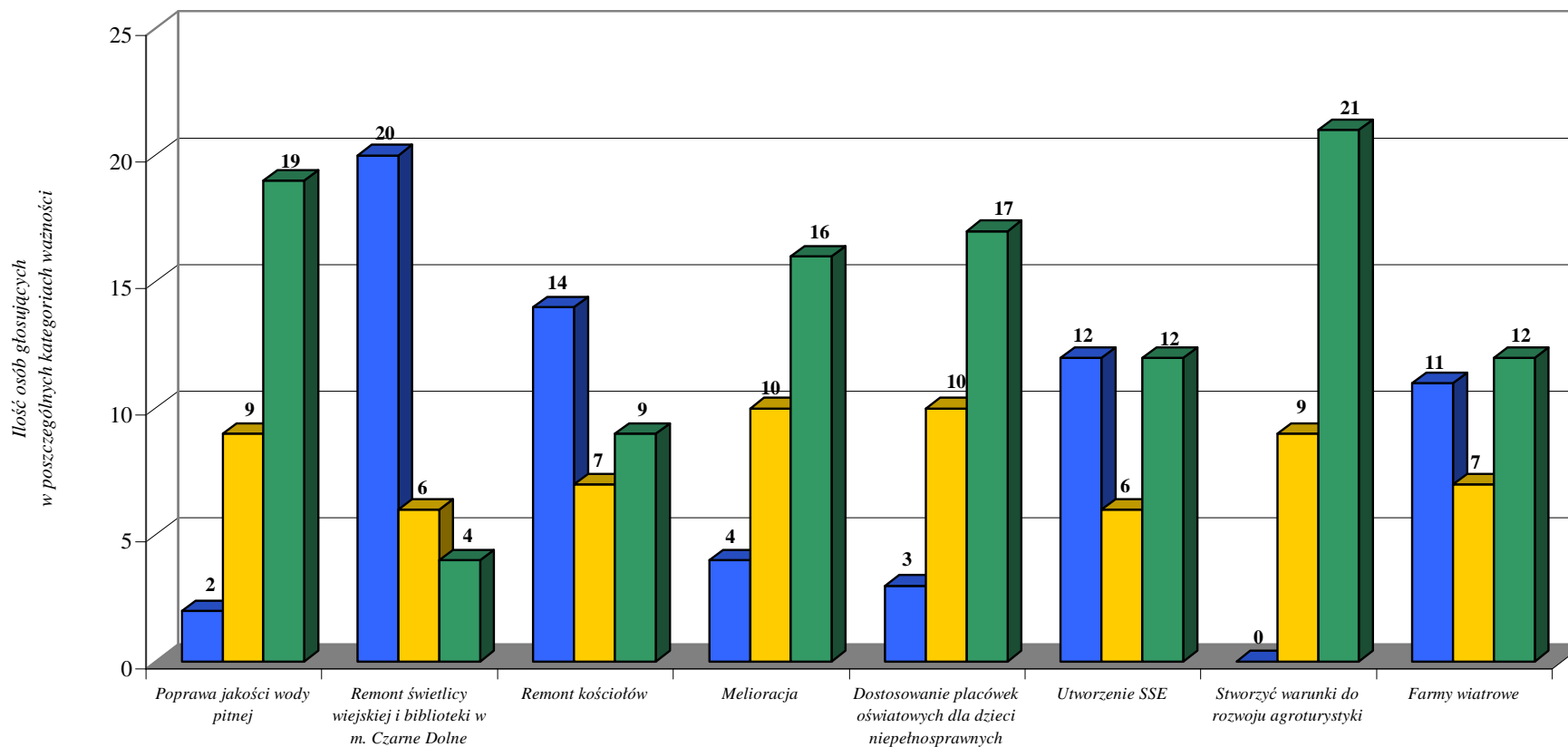

Wykres 27 Cd. Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wg skali ważności

**CD. Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych
wg skali ważności**

■ Mało ważne
■ Ważne
■ Bardzo ważne

Tabela 29 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w kategorii oceny „Bardzo ważne”

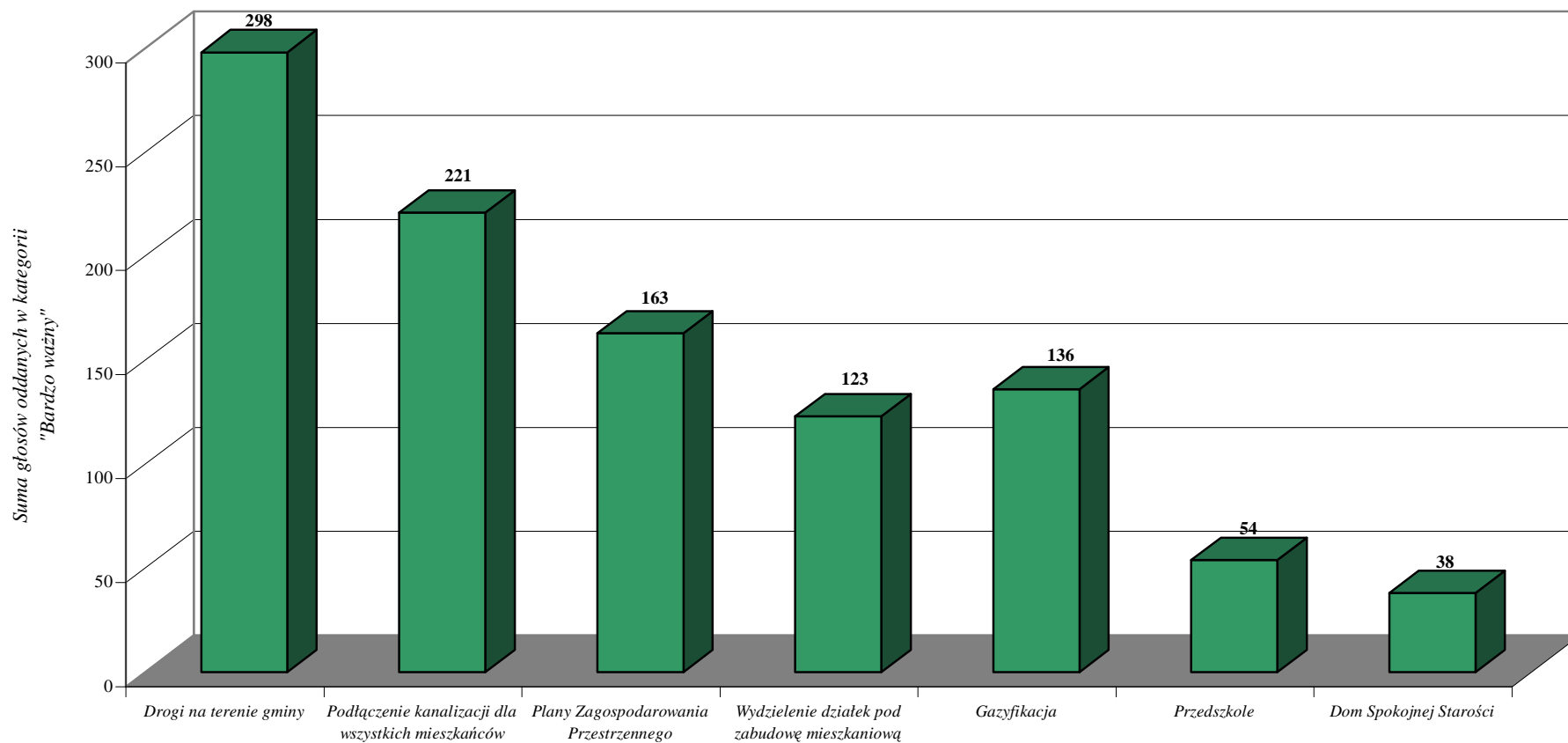
Lp.	Zagadnienia	Bardzo ważne			Suma*
		8	9	10	
1.	Drogi na terenie gminy	0	2	28	298
2.	Podłączenie kanalizacji dla wszystkich mieszkańców	3	3	17	221
3.	Plany Zagospodarowania Przestrzennego	3	1	13	163
4.	Wydzielenie działek pod zabudowę mieszkaniową	3	1	9	123
5.	Gazyfikacja	2	0	12	136
6.	Przedszkole	2	2	2	54
7.	Dom Spokojnej Starości	1	0	3	38
8.	Poprawa jakości wody pitnej	2	0	17	186
9.	Remont świetlicy wiejskiej i biblioteki w m. Czarne Dolne	0	0	4	40
10.	Remont kościołów	1	0	8	88
11.	Melioracja	1	0	15	158
12.	Dostosowanie placówek oświatowych dla dzieci niepełnosprawnych	0	0	17	170
13.	Utworzenie SSE	1	0	11	118
14.	Stworzyć warunki do rozwoju agroturystyki	2	3	16	203
15.	Farmy wiatrowe	5	0	7	110

* - suma iloczynów ilości punktów i liczby osób

Wykres 28 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wg kategorii oceny „Bardzo ważne”

*Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych
wg kategorii oceny "Bardzo ważne"*

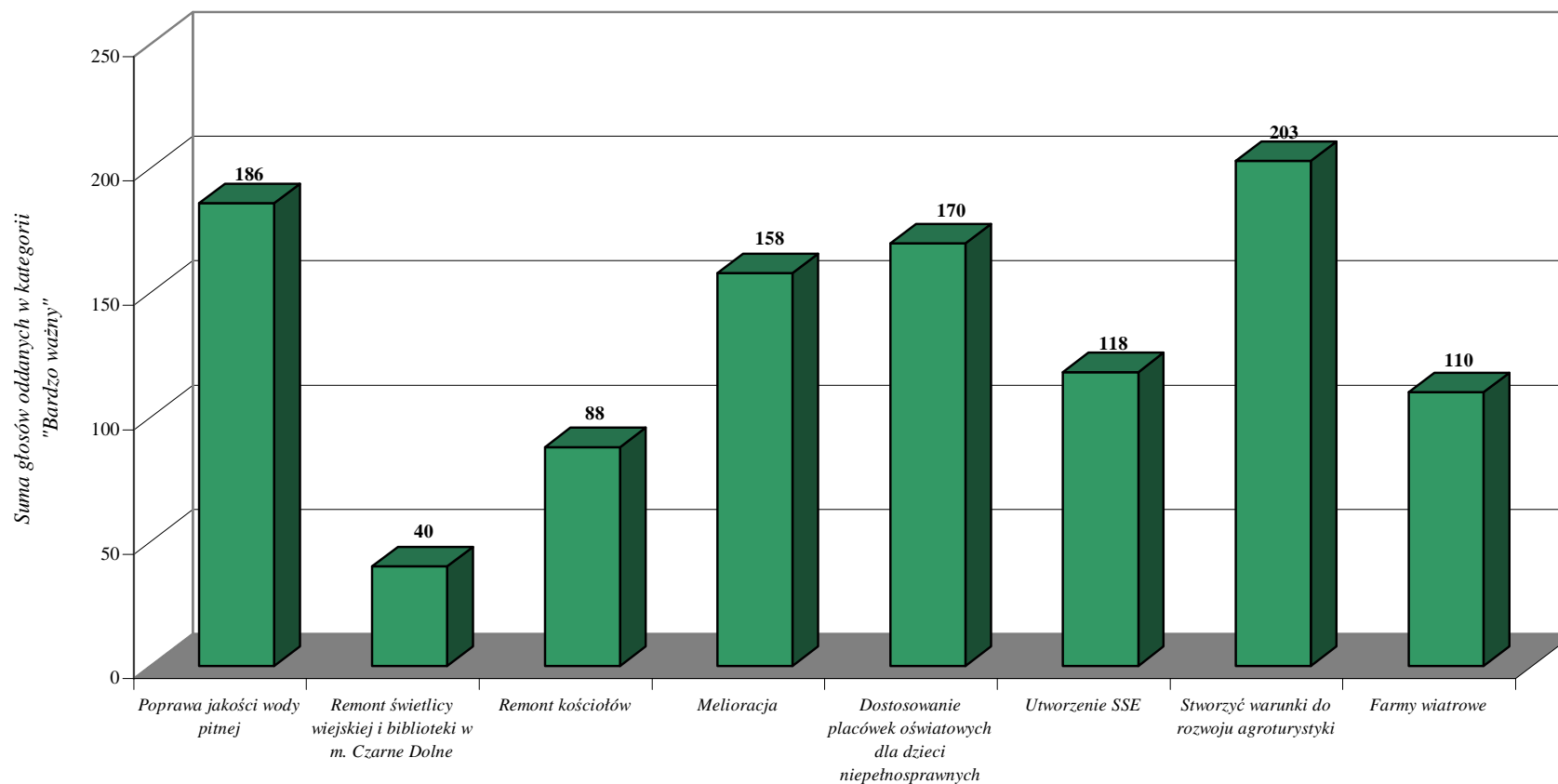
■ *Bardzo ważne*

Wykres 29 Cd. Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wg kategorii oceny „Bardzo ważne”

*C.D. Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych
wg kategorii oceny "Bardzo ważne"*

■ *Bardzo ważne*

13. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007 – 2015 jest dokumentem programowym polityki rozwoju gminy.

Strategia wyznacza cele i kierunki działania, które przyczynią się do przełamywania problemów gospodarczych i społecznych oraz do podniesienia konkurencyjności gminy. Jest to wyzwanie, któremu gmina Gardeja musi sprostać w dobie postępującego procesu globalizacji, liberalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Dokument Strategii jest zgodny z aktualnie obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego. Układ celów i kierunków działania gminy Gardeja jest spójny i zgodny z założeniami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, z Narodowym Planem Rozwoju oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (CSG).

Ponadto Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007 - 2015 jest spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego oraz z Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013.

POSZCZEGÓLNE CELE ZNAJDUJĄCE SIĘ WYBRANYM WARIANCIE ROZWOJU GMINY GARDEJA SĄ SPÓJNE Z CELAMI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.

CELE STRATEGICZNE – POWIĄZANIE:

Pierwszy z celów strategicznych gminy Gardeja pn. „**Podjąć działania w kierunku budowy sieci wodno - kanalizacyjnej**” znajduje swoje odzwierciedlenie w *Priorytecie III – Dostępność* w celu strategicznym województwa pomorskiego pn. „*Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej*”.

Drugi z celów strategicznych pn. **„Podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych”** umiejscowiony został w *Priorytecie III – Dostępność* w celu strategicznym województwa pomorskiego pn. *„Efektywny i bezpieczny system transportowy”*.

PRIORYTETY – POWIĄZANIE:

Priorytet pn. **„Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji”** umiejscowiony został w *Priorytecie III – Dostępność* w celu strategicznym województwa pomorskiego pn. *„Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych”*.

Następny priorytet pn. **„Stworzyć warunki dla rozwoju infrastruktury turystycznej”** odzwierciedlony został w *Priorytecie I – Konkurencyjność* w celu strategicznym województwa pomorskiego pn. *„Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne”*.

Trzeci z priorytetów pn. **„Skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy”** przyporządkować można do *Priorytetu III – Dostępność* oraz do celu strategicznego pn. *„Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej”*.

Ostatni z priorytetów pn. **„Podjąć działania w kierunku budowy infrastruktury publicznej”** odzwierciedlony został w *Priorytecie III – Dostępność* w celu pn. *„Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych”*.

CELE NIEZBĘDNE – POWIĄZANIE:

Cel niezbędny gminy Gardeja pn. **„Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej”** powiązany został z *Priorytetem III – Dostępność* oraz z celem województwa pomorskiego pn. *„Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej”*.

Drugi cel niezbędny pn. **„Umożliwić lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych, drogowych)”** można przyporządkować do *Priorytetu III – Dostępność* oraz do celu województwa pomorskiego pn. *„Efektywny i bezpieczny system transportowy”*.

Kolejny cel niezbędny pn. **„Podjąć działania promocyjne i edukacyjne w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców”** znajduje swoje odzwierciedlenie w *Priorytecie III -Dostępność* w celu pn. *„Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne”* oraz w *Priorytecie I – Konkurencyjność* w celu pn. *„Efektywna sfera publiczna”*.

Następny cel **„Podjąć działania w celu skutecznego wykorzystania funduszy UE dla rozwoju gminy”** wskazuje na *Priorytet II – Spójność* oraz cel strategiczny województwa pomorskiego pn. *„Rozwój społeczeństwa obywatelskiego”*.

Cel niezbędny pn. **„Podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury oczyszczania ścieków na terenie całej gminy”** powiązany został z *Priorytetem III – Dostępność* oraz z celem strategicznym pn. *„Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej”*.

Kolejny cel niezbędny gminy Gardeja pn. **„Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży oraz całego społeczeństwa”** wskazuje na *Priorytet III – Dostępność* oraz cel pn. *„Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych”* jak również na *Priorytet II – Spójność* oraz cel województwa pomorskiego pn. *„Rozwój społeczeństwa obywatelskiego”*.

Cel niezbędny pn. **„Przeciwdziałać patologiom społecznym”** powiązany został z *Priorytetem II – Spójność* oraz z celem strategicznym pn. *„Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo”*.

Ostatni z celów niezbędnych pn. **„Stworzyć warunki dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych”** został wkomponowany w *Priorytet II – Spójność* w cel strategiczny województwa pomorskiego pn. *„Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo”* oraz w *Priorytet III - Dostępność* w cel strategiczny pn. *„Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych”*.

14. WDRAŻANIE STRATEGII

Strategia obejmuje cele i kierunki działania zidentyfikowane i zhierarchizowane w pięciu obszarach życia społeczno-gospodarczego gminy Gardeja, tj. ekologia, infrastruktura, gospodarka, przestrzeń i społeczność.

Zidentyfikowane i zhierarchizowane cele w tych obszarach stanowią wypełnienie założonej w Strategii misji i sięgają w swych założeniach roku 2015.

Jednocześnie cele te stały się podstawą do określenia wariantu rozwoju gminy do roku 2015 tj. na okres funkcjonowania budżetu Unii Europejskiej i podziału środków funduszy strukturalnych do roku 2013.

Wyznaczone w wariantcie rozwoju cele i przypisane im kierunki działania leżą w kompetencjach wielu instytucji, ale za ich realizację odpowiada samorząd gminy Gardeja, który winien współpracować w tym zakresie przede wszystkim ze Starostwem Powiatowym w Kwidzynie z samorządami gmin ościennych, samorządem województwa pomorskiego, instytucjami rządowymi, uczelniami wyższymi, organizacjami pozarządowymi, organizacjami biznesowymi itp.

Samorząd gminy Gardeja pełni rolę swoistego rodzaju koordynatora i organizatora prac nad realizacją Strategii.

Realizacja Strategii opierać się będzie na:

- podejmowaniu działań wynikających z założonych celów w sposób samodzielny i wynikających z kompetencji samorządu określonych ustawą o samorządzie gminnym,
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – publicznym (samorząd – samorząd, samorząd – rząd),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego (z udziałem prywatnych inwestorów),
- oraz na koordynacji i aktywnym zaangażowaniu się w działaniach stricte prywatnych (kapitał prywatny) w przypadku realizacji zamierzeń wypełniających cele Strategii.

Tabela 30 Wdrażanie „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja”

WDRAŻANIE		
ZADANIE	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI
1. Przedłożenie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja	Przewodniczący Rady Gminy	czerwiec 2007
2. Zatwierdzenie Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na sesji Rady Gminy	Rada Gminy	czerwiec 2007
3. Przesłanie uchwalonej Strategii do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego	Wójt	czerwiec / lipiec 2007
4. Zamieszczeniem Strategii w języku polskim na stronie Internetowej gminy	Wójt	lipiec / sierpień 2007
5. Realizacja zadań określonych poszczególnymi projektami zgodnie z przyjętymi celami i kierunkami działania	Wójt	2007 - 2015

15. MONITOROWANIE STRATEGII

Monitoring Strategii będzie jego nieodłącznym elementem i ciągłym procesem obserwacji zmian wybranych wskaźników, co zapewni skuteczny przepływ informacji oraz stałą aktualizację bazy danych.

Monitoring będzie uwzględniał następujące obszary tematyczne:

- systematyczne gromadzenie danych liczbowych,
- aktualizację informacji ze sfery uwarunkowań prawnych i formalnych,
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych,
- ocenę osiągniętych rezultatów oraz stopnia wdrożenia projektów (po opracowaniu programów operacyjnych) w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi założeniami, a stanem aktualnym na okres sprawozdawczy,
- planowanie zmian w strategii wraz z analizą przyczyn modyfikacji.

Monitoring w długofalowej perspektywie umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów, wskaże nowe źródła pozyskiwania funduszy na realizację zadań oraz dodatkowe efekty uzyskane.

Podstawą monitorowania Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007-2015 będzie analiza wskaźnikowa przyjętych kierunków działania we wszystkich celach wymienionych i zhierarchizowanych w wybranym wariacie rozwoju gminy Gardeja.

Przyjęto do oceny kierunków działania wskaźnik produktu i wskaźnik rezultatu. Przyjęte wskaźniki oceny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Wskaźniki monitoringu „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007 – 2015.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
Rok bazowy 2006, lata oceny: 2009 i 2013			
I A	Podjąć działania w kierunku budowy sieci wodno - kanalizacyjnej.		
1.	Kontynuacja działań zmierzających do skanalizowania całej gminy.	Ilość podjętych działań organizacyjnych, w tym opracowanych dokumentacji technicznych obejmujących nowe obszary gminy siecią kanalizacyjną.	Długość nowowybudowanej sieci kanalizacyjnej w kilometrach. Ilość gospodarstw domowych przyłączonych do nowowybudowanej sieci kanalizacyjnej.
2.	Budowa nowych sieci wodociągowych do obszarów rozwoju budownictwa mieszkaniowego i stref aktywności gospodarczej.	Powierzchnia w ha obszarów budownictwa mieszkaniowego i stref aktywności gospodarczej uruchomionych dzięki doprowadzeniu sieci wodociągowej.	Ilość gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej. Ilość podmiotów gospodarczych powstałych na uaktywnionych strefach działalności gospodarczej dzięki doprowadzeniu sieci wodociągowej
3.	Modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych dla poprawy jakości i parametrów wody pitnej.	Ilość kilometrów wymienionych sieci wodociągowych lub jej odcinków, które są przyczyną niskiej jakości wody pitnej. Ilość zmodernizowanych ujęć wody.	Ilość gospodarstw domowych, w których polepszyła się jakość wody pitnej za sprawą wymiany sieci wodociągowej i modernizacji urządzeń wodociągowych.
I B	Podjąć działania w kierunku poprawy stanu technicznego dróg gminnych.		
1.	Budowa i rozbudowa dróg gminnych łączących się z drogami wojewódzkimi i powiatowymi.	Długość (w km) wyremontowanych dróg wewnętrznych na terenie gminy.	Skrócenie czasu dojazdu pomiędzy miejscowościami, ilość kolizji, zdarzeń drogowych spowodowanych stanem technicznym dróg.
2.	Budowa nowych utwardzonych dróg na nowych i istniejących osiedlach mieszkaniowych (ciągi pieszo - jezdne).	Ilość w km nowych utwardzonych dróg na nowych i istniejących osiedlach mieszkaniowych.	Skrócenie czasu (w min.) dojazdu do głównych ciągów komunikacyjnych.
3.	Budowa dróg utwardzonych do miejscowości gminnych o utrudnionych warunkach dla usług komunikacji zbiorowej.	Długość (w km) utwardzonych dróg do miejscowości gminnych o utrudnionych warunkach dla usług komunikacji zbiorowej.	Ilość nowopowstałych połączeń komunikacji zbiorowej na terenie gminy.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
II A	Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji.		
1.	Wyznaczenie i objęcie planem obszarów gminy pod rozwój budownictwa mieszkaniowego.	Ilość powierzchni w hektarach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy.	Ilość w metrach kwadratowych powierzchni mieszkalnej na terenie gminy. Ilość m ² powierzchni mieszkalnej przypadającej na 1 –go mieszkańca gminy.
2.	Tworzenie stref aktywności gospodarczej przy głównych ciągach komunikacyjnych.	Ilość powierzchni w hektarach przeznaczonych pod inwestycje przy głównych ciągach komunikacyjnych w ramach Stref Aktywności Gospodarczej.	Ilości nowych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych przy głównych ciągach komunikacyjnych w Strefie Aktywności Gospodarczej. Ilość nowych miejsc pracy powstałych w ciągu roku.
3.	Tworzenie Planów Miejscowych w obszarach gminy mających największą szansę na rewitalizację (zmianę funkcji).	Ilość utworzonych planów miejscowych dla obszarach gminy mających szansę na rewitalizację (zmianę funkcji).	Ilość miejscowości w gminie objętych planami miejscowymi. Ilość powierzchni gminy w hektarach objętej Planami Miejscowym (zmiana funkcji).
II B	Stworzyć warunki dla rozwoju infrastruktury turystycznej.		
1.	Rozbudowanie infrastruktury turystycznej wokół obszarów przyjeziornych (parkingi, pola namiotowe, campingowe).	Ilość wybudowanych parkingów wokół obszarów przyjeziornych. Ilość pól namiotowych w gminie. Ilość campingów z infrastrukturą na terenie gminy. Ilość zorganizowanych plaż nad jeziorami.	Ilość turystów krajowych i zagranicznych przebywających na terenie gminy każdego roku.
2.	Budowa szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych).	Ilość projektów mających na celu budowę szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych). Ilość wybudowanych szlaków pieszych, rowerowych, edukacyjnych.	Ilość turystów krajowych i zagranicznych przebywających na terenie gminy każdego roku.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		3.	Umożliwienie rozwoju inwestycji hotelowych (pensjonaty o średnim i wyższym standardzie).
II C	Skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy		
1.	Rozmieszczenie pojemników na segregowane odpady w każdej miejscowości gminnej.	Ilość pojemników rozmieszczonych na terenie gminy dla segregacji odpadów przez mieszkańców gminy.	Ilość w tonach segregowanych odpadów na terenie gminy z podziałem na asortymenty segregowanych śmieci.
2.	Zwiększenie asortymentu segregowanych odpadów.	Ilość asortymentów segregowanych śmieci na terenie gminy (szkło, makulatura, plastik, baterie, ubrania).	Ilość w tonach segregowanych odpadów na terenie gminy z podziałem na asortymenty segregowanych śmieci.
3.	Edukacja ekologiczna na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych w zakresie segregacji odpadów najczęściej wytwarzanych.	Ilość projektów edukacyjnych w zakresie edukacji ekologicznej na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych	Ilość uczniów na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych objętych projektami szkoleniowymi.
II D	Podjąć działania w kierunku budowy infrastruktury publicznej.		
1.	Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej z ich dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych.	Ilość m ² nowowybudowanych i rozbudowanych obiektów oświatowych dostosowanych dla osób niepełnosprawnych. Ilość m ² wybudowanych sal gimnastycznych przy istniejących szkołach z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób korzystających w ciągu roku z nowowybudowanych obiektów sportowych (sal gimnastycznych) i innych obiektów użyteczności publicznej w tym ilość osób niepełnosprawnych.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		2.	Budowa i modernizacja obiektów kultury, rekreacji, sportu i zdrowia
3.	Modernizacja obiektów komunalnych i zakupy inwestycyjne poprawiające komfort i jakość życia mieszkańców w tym budowa świetlic wiejskich.	Ilość zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej poprawiających komfort i jakość życia mieszkańców Ilość nowowytbudowanych świetlic wiejskich.	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej i korzystających z zakupów inwestycyjnych podwyższających komfort i jakość życia mieszkańców. Ilość osób korzystających z nowowytbudowanych świetlic wiejskich.
III A	Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej.		
1.	Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu	Ilość punktów dostępowych do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy.	Ilość mieszkańców (użytkowników) Internetu na terenie gminy.
2.	Maksymalizacja poziomu usług teleinformatycznych w tym pełne pokrycie telefonii bezprzewodowej.	Ilość możliwych do wyboru operatorów telefonii przewodowej dobrej jakości i operatorów sieci bezprzewodowych.	Ilość gospodarstw domowych przyłączonych do telefonii przewodowej. Ilość użytkowników telefonów komórkowych na terenie gminy.
3.	Poprawa jakości sieci energetycznej	Ilość w km zmodernizowanych odcinków sieci energetycznej.	Ilość wyłączeń energii (awarii) w ciągu roku. Dostępność mocy w kWh na terenie gminy dla potencjalnych inwestorów.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
III B	Umożliwić lepsze wykorzystanie szlaków komunikacyjnych (kolejowych, drogowych).		
1.	Usprawnienie komunikacji wewnętrznej w oparciu o transport publiczny.	Ilość połączeń komunikacji publicznej (drogowych i kolejowych) Gardei z największymi miastami regionu. Ilość miejscowości gminnych objętych komunikacją zbiorową.	Ilość mieszkańców gminy korzystających z oferty komunikacji zbiorowej. Ilość turystów przybywających na teren gminy korzystających z komunikacji zbiorowej.
2.	Utrzymanie połączeń kolejowych i nadanie im funkcji turystycznej po utworzeniu wypromowaniu oferty turystycznej gminy	Ilość połączeń kolejowych z Gardei w ciągu doby.	Ilość mieszkańców gminy korzystających z oferty komunikacji zbiorowej. Ilość turystów przybywających na teren gminy korzystających z komunikacji zbiorowej.
3.	Budowa systemu transportu gminnego na bazie autobusu szkolnego.	Ilość połączeń komunikacji wewnętrznej zorganizowanej na bazie autobusu szkolnego.	Ilość mieszkańców gminy korzystających z oferty komunikacji wewnętrznej zorganizowanej na bazie autobusu szkolnego.
III C	Podjąć działania promocyjne i edukacyjne w kierunku wykorzystania położenia i stanu środowiska naturalnego dla rozwoju działalności gospodarczej mieszkańców.		
1.	Promocja położenia gminy w otoczeniu głównych ciągów komunikacyjnych, miejsc i obszarów inwestowania (SAG ¹⁵).	Ilość projektów promujących obszary aktywności gospodarczej SAG.	Liczba podmiotów gospodarczych ulokowanych przy głównych ciągach komunikacyjnych w wyniku projektów promujących obszary SAG.
2.	Budowa infrastruktury w obszarach wiejskich w kierunkach wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe.	Ilość w ha wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe. Długość w km nowowybudowanej infrastruktury w obszarach wiejskich w kierunkach wyznaczonych terenów pod nowe	Liczba podmiotów gospodarczych ulokowanych w obszarach wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje. Ilość gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych podłączonych do nowowybudowanej

¹⁵ SAG – Strefy Aktywności Gospodarczej

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe.	infrastruktury w obszarach wyznaczonych terenów pod nowe inwestycje.
3.	Wspieranie tworzenia grup producenckich i innych form wsparcia dla lepszego wykorzystania potencjału istniejących gospodarstw rolnych.	Ilość projektów z udziałem gminy mających na celu tworzenie grup producenckich i innych form wsparcia dla lepszego wykorzystania potencjału istniejących gospodarstw rolnych.	Ilość powstałych grup producenckich w ramach realizowanych projektów z udziałem gminy.
III D	Podjąć działania w celu skutecznego wykorzystania funduszy UE dla rozwoju gminy.		
1.	Włączenie organizacji pozarządowych w działania na rzecz pozyskiwania środków pozabudżetowych.	Ilość projektów realizowanych dla rozwoju gminy przy udziale organizacji pozarządowych finansowanych ze środków UE.	Wartość w PLN pozyskanych środków UE na realizację projektów dla rozwoju gminy z organizacjami pozarządowymi.
2.	Edukacja bezpośrednich beneficjentów (np. rolnicy, prowadzący działalność gospodarczą).	Ilość zorganizowanych szkoleń dla bezpośrednich beneficjentów dotacji.	Ilość bezpośrednich beneficjentów dotacji UE, spośród tych, którzy wcześniej brali udział w szkoleniach.
3.	Promować potencjał gospodarczy i turystyczny gminy na arenie krajowej i międzynarodowej.	Ilość projektów promujących potencjał gospodarczy i turystyczny gminy na arenie krajowej i międzynarodowej.	Liczba podmiotów gospodarczych ulokowanych dzięki działaniom promującym potencjał gospodarczy. Ilość turystów przybywających na teren gminy dzięki działaniom promującym potencjał turystyczny.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
III E	Podjąć działania w kierunku rozbudowy i budowy infrastruktury oczyszczania cieków na terenie całej gminy.		
1.	Wykonanie koncepcji i przedstudium wykonalności dla wykorzystania istniejącej oczyszczalni przy planach rozbudowy sieci kanalizacyjnej.	Opracowanie koncepcji i przedstudium wykonalności dla oczyszczalni ścieków przy planach rozbudowy sieci kanalizacyjnej.	Ilość przyjmowanych ścieków (przepustowość) w m ³ /d.
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w obszarach wiejskich o rozproszonej zabudowie.	Ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich o rozproszonej zabudowie.	Ilość gospodarstw domowych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich o rozproszonej zabudowie.
3.	Wdrożenie nowych technologii min. w zakresie utylizacji osadu poczyszczalnianego.	Wdrożenie systemu utylizacji odpadów poczyszczalnianych.	Ilość w tonach zutylizowanych odpadów poczyszczalnianych.
III F	Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego dzieci i młodzieży oraz całego społeczeństwa.		
1.	Wykorzystanie bazy oświatowej dla organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	Ilość projektów wykorzystujących bazę oświatową dla organizacji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	Ilość dzieci i młodzieży korzystających z projektów organizacji zajęć stworzonych z wykorzystaniem bazy oświatowej.
2.	Stworzenie systemu edukacji dorosłych (profilaktyka zdrowotna, edukacja ekologiczna, prekwalifikacje zawodowe) w oparciu o istniejące szkoły i świetlice wiejskie.	Ilość projektów zrealizowanych w ramach stworzonego systemu edukacji dorosłych na terenie gminy w ciągu roku.	Liczba osób korzystających w ciągu roku z projektów zrealizowanych w ramach stworzonego systemu edukacji dorosłych na terenie gminy.
3.	Zwiększenie dostępu do nauki dzieci i rodzin o niskich dochodach.	Ilość projektów zwiększających dostępność do nauki dzieci i rodzin o niskich dochodach.	Ilość dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, którym zwiększono dostęp do nauki.

Oznaczenie celu w wybranym wariantcie	Nazwa celu /kierunek działania	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
III G	Przeciwdziałać patologiom społecznym.		
1.	Utworzenie sprawnego systemu monitoringu środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Ilość rodzin objętych monitoringiem znajdujących się w tzw. środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Ilość rodzin żyjących w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych pomocą społeczną.
2.	Edukacja nt. potencjalnych zagrożeń (narkomania, alkoholizm) na poziomie ostatnich klas szkoły podstawowej i gimnazjum.	Ilość projektów edukacyjnych organizowanych na poziomie ostatnich klas szkół podstawowych i gimnazjalnych, których celem jest przeciwdziałanie patologiom społecznym.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w szkoleniach i programach edukacyjnych mających na celu przeciwdziałanie patologiom społecznym.
3.	Organizacja grup wsparcia, w tym również przy udziale organizacji pozarządowych.	Ilość grup wsparcia powstałych przy udziale organizacji pozarządowych.	Ilość beneficjentów pomocy społecznej korzystających z grup wsparcia.
III H	Stworzyć warunki dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.		
1.	Budowa i modernizacja zaplecza infrastrukturalnego świadczonych usług pomocy społecznej na poziomie gminy.	Ilość projektów, których celem jest modernizacja zaplecza infrastrukturalnego świadczonych usług pomocy społecznej na poziomie gminy.	Ilość podopiecznych pomocy społecznej korzystających ze zmodernizowanego lub nowowytbudowanego zaplecza infrastrukturalnego świadczonych usług pomocy społecznej na poziomie gminy.
2.	Tworzenie świetlic środowiskowych z pełnym programem zajęć profilaktycznych i opieką psychologiczną i socjoterapeutyczną.	Ilość utworzonych świetlic środowiskowych z pełnym programem zajęć profilaktycznych i opieką psychologiczną i socjoterapeutyczną.	Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych pod opieką psychologiczną i socjoterapeutyczną na bazie utworzonych świetlic wiejskich.
3.	Budowa Domu Spokojnej Starości lub Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych, samotnych i wymagających opieki.	Ilość m ² powierzchni Domu Spokojnej Starości lub Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych „samotnych i wymagających opieki.	Ilość osób starszych, samotnych i wymagających opieki korzystających z usług Domu Spokojnej Starości lub Domu Dziennego Pobytu.

Tabela 32 Monitorowanie Strategii

MONITOROWANIE		
ZADANIE	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI
Monitorowanie Strategii przez Przewodniczących Komisji Stałych.	Rada Gminy	2007 – 2015 w odstępach rocznych
Przedkładanie raportów z przebiegu realizacji celów i kierunków działania (ocena ogólna).	Wójt	sesja absolutoryjna każdego roku
Ocena realizacji strategii (ocena wskaźnikowa).	Rada Gminy	Raz na dwa lata na podstawie zaproponowanych w strategii wskaźników produktu i rezultatu
Wprowadzanie zmian do Strategii Społeczno – Gospodarczej Gminy Gardeja.*	Rada Gminy	Każdorazowo według potrzeb (na wniosek poszczególnych Komisji Rady Gminy)
Organizacja debat strategicznych z udziałem osób tworzących strategię dla oceny jej aktualności.	Rada Gminy	Raz na cztery lata

* - Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno – gospodarczą na skutek zdarzeń wcześniej nieprzewidywalnych lub z innych ważnych powodów strategia może zostać skorygowana w każdym z jej rozdziałów, o ile wniosek z uzasadnieniem złoży jedna z Komisji Rady Gminy lub Wójt na ręce Przewodniczącego Rady Gminy. Wniosek taki Przewodniczący Rady Gminy poddaje procedurze zatwierdzania, jak w przypadku każdego projektu uchwały Rady Gminy.

16. SPIS TABEL

Tabela 1 Wykaz sołectw na terenie Gminy Gardeja.....	9
Tabela 2 Przekrój statystyczny Gminy Gardeja (wg stanu na koniec 2006r.):	10
Tabela 3 Wybrane elementy budżetu Gminy Gardeja	11
Tabela 4 Struktura prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2004-2006 przedstawia się następująco:	11
Tabela 5 Wykaz dróg publicznych (stan na koniec 2006 r.).....	12
Tabela 6 Wyposażenie techniczne dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy Gardeja.....	12
Tabela 7 Wykaz mostów na terenie gminy (stan na 31.12.2006 r.).....	15
Tabela 8 Oczyszczalnie ścieków na terenie gminy	17
Tabela 9 Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Gardeja.....	18
Tabela 10 Wykaz i charakterystyka zbiorników wodnych znajdujących się na terenie gminy Gardeja	20
Tabela 11 Wykaz bazy noclegowo-wypoczynkowej na terenie gminy Gardeja.....	26
Tabela 12 Aktualny stan placówek przedszkolnych: kl. „O” realizowanych w Szkołach Podstawowych ..	28
Tabela 13 Aktualny wykaz szkół podstawowych i gimnazjalnych.....	29
Tabela 14 Wykaz publicznych zakładów podstawowej opieki medycznej w gminie	31
Tabela 15 Udzielone świadczenia przez GOPS – zadania zlecone (za 2006 rok).....	33
Tabela 16 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą przez GOPS (za 2006 rok)	33
Tabela 17 Udzielone świadczenia – zadania własne (za 2006 rok).....	34
Tabela 18 Powody przyznania pomocy (za 2006 rok).....	35
Tabela 19 Struktura osób bezrobotnych w gminie Gardeja wg wykształcenia (stan na 31.12.2006 r.).....	36
Tabela 20 Struktura procentowa bezrobocia wg poziomu wykształcenia	37
Tabela 21 Pracujący wg płci w latach 2001 - 2005	38
Tabela 22 Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Gardeja	39
Tabela 23 Cele i kierunki działania w obszarze „Ekologia”	67
Tabela 24 Cele i kierunki działania w obszarze „Infrastruktura”	68
Tabela 25 Cele i kierunki działania w obszarze „Gospodarka”	69
Tabela 26 Cele i kierunki działania w obszarze „Społeczność”	70
Tabela 27 Cele i kierunki działania w obszarze „Przestrzeń”	71
Tabela 28 Wybrany Wariant Rozwoju Gminy Gardeja.....	73
Tabela 29 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie gminy Gardeja ocenianych przez uczestników skali od 1 do 10.....	79
Tabela 30 Hierarchizacja planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w kategorii oceny „Bardzo ważne”	82
Tabela 31 Wdrażanie „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja”	89
Tabela 32 Wskaźniki monitoringu „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gardeja na lata 2007 – 2015.	91
Tabela 33 Monitorowanie Strategii	99

17. SPIS MAP

Mapa 1 Obszar Gminy Gardeja	8
-----------------------------------	---